

Vodič za
muslimanski brak

RUQAYYAH WARIS MAQSOOD

*Poći ću sa svojom ljubavi
u tu postelju od ruža.
Ako bude trnja,
neću ga osjetiti,
a ako ga osjetim,
neću to pokazati.*

R.W.M.

Ruqayyah Waris Maqsood

**VODIČ ZA
MUSLIMANSKI
BRAK**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

pdf izdanje za vas pripremili:
www.bosnamuslimmedia.com
1429. hidž. god. / 2008. god.

Preveo:

Ahmet Alibašić

Selsebil

Živinice, 2005./1426. god. po H.

Naslov originala:

Tue Muslim Marriage Guide (London: The Quilliam Press, 1995., reprint 1999.)

Prevodilac i urednik:

Ahmet Alibašić

Korica:

Suhejb Džemaili

Lektor:

Hurija Imamović

Izdavač:

Selsebil, Živinice, 2005.

Korektor:

Meliha Alibašić

Štamparija:

PLANJAX, Tešanj

Redaktor:

Mustafa Hasani

Tiraž:

2.000

Copyright © za bosansko izdanje: Ahmet Alibašić

Copyright © za englesko izdanje: Ruqayyah Waris Maqsood

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo

297:173.1

173.1:297

297:613.88

613:88 (038)

MAQSOOD, Ruqayyah Waris

Vodič za muslimanski brak / Ruqayyah Waris Maqsood; preveo Ahmet Alibašić. - Živinice: Selsebil, 2003. - 165 str.; 21 cm

Prijevod djela: Muslim Marriage Guide. - O knjizi i autoru: str. 165.

ISBN 9958-9589-6-1

COBISS.BH-ID 12321798

Rješenjem Ministarstva kulture i sporta FBiH br. 02-15-2010/03 od 17. 7. 2003. g. ovaj proizvod oslobođen je poreza na promet proizvoda i usluga.

SADRŽAJ

SADRŽAJ.....	5
STUPANJE U BRAK.....	6
KLJUČ SRETNOGA BRAKA.....	11
KAKO IZGLEDA DOBAR MUSLIMANSKI BRAK.....	19
ZNAK I PREDVORJE DŽENNETA.....	32
PLEMENITI POSLANIK I NJEGOVE ŽENE.....	38
DOBAR SUPRUG.....	56
SLAVLJENJE RAZLIKA.....	72
BANKOVNI SALDO NA NEBU.....	83
KAKO PRETVORITI SEKS U SADAKU?.....	89
Vrijeđanje supruge ružnim bračnim manirima.....	93
Seks je čist!.....	94
Šta sa tim borama?.....	95
Kako mogu usrećiti i zadovoljiti svoju ženu?.....	97
Važnost ljubavnosti za vašu ženu.....	98
Kako pomoći supruzi da postigne zadovoljenje, mir i ljubav?.....	99
SEKSUALNI PROBLEMI.....	103
Zaključak.....	113
KRATKA BRAČNA ABECEDA.....	115
NEKOLIKO PRAVILA ZA SRETAN BRAK.....	150
NA KRAJU.....	152
SUGESTIJE ZA DODATNO ČITANJE.....	154
<i>Dodatak</i>	
NORME PONAŠANJA PRI SUSRETU MUŠKARACA I ŽENA.....	156
O KNJIZI I AUTORU.....	158

STUPANJE U BRAK

*I od svega smo Mi po par stvoržli da biste se vi opomenuli.
(Kur'an, 51: 49)¹*

Dakle, stupate u brak? Čestitamo! Neka vas Bog blagoslovi i vama i vašem izabranom partneru podari dug i sretan zajednički život!

Ostaviti djetinjstvo iza sebe i postati suprug i supruga je, ako izuzmemo prihvatanje islama, najvažniji korak koji ljudska bića mogu učiniti u interesu svoje sreće i dobra.

I od Njegovih Znakova i to je da On za vas, od samih vas, žene stvara, da se uz njih smirite i među vas ljubav i samilost dao je. U tome, zbilja, ima Znakova za ljude koji razmišljaju!
(Kur'an, 30: 21)

O naš Gospodaru! U ženama našim i potomstvu našem Ti nam radost podari... (Kur'an, 25: 74)

Brak je tako važan korak da je naš plemeniti Poslanik, s.a.v.s., govorio o braku kao 'polovini vjere': "Ko god je stupio u brak, upotpunio je pola svoje vjere, pa neka se boji Allaha za drugu polovicu!" (Bejheki)

¹ Prijevodi kur'anskih ajeta preuzeti iz Kur'an sa prijevodom na bosanski jezik, preveo Enes Karić (Sarajevo: Bosanska knjiga, 1995). Manje intervencije su ponegdje načinjene samo radi uklapanja u kontekst. (A. A.)

Treba samo da otvorite oči i uši i razmislite o brakovima ljudi koje znate u krugu svoje familije, prijatelja i poznanika, da zaključite da je to tako.

Ako je vaš brak sretan i uspješan, onda bez obzira na nevolje koje vas mogu snaći, bez obzira na poteškoće koje ćete susretati na svom životnom putu, bez obzira na bolesti i nesretne okolnosti, uvijek ćete ih dočekivati kao da vam je iza leđa sigurna tvrđava unutar čijih zidova možete na trenutak ostaviti postrani sve strahove i traume i biti voljeni.

Ali brak je i najzahtjevnije treniralište za vjeru. Tvrdeći da je brak 'pola vjere' časni Poslanik nije davao besposlenu izjavu. Kada dvoje ljudi svesrdno nastoje svoj brak i porodicu udesiti po Božijoj volji, oni su tada zaista podmakli na putu za džennet.

Jer ono što čini brak je ljubav - ne naivno sentimentalna vrsta romantičnog sanjarenja već ona vrsta ljubavi koja će zasukati rukave i uhvatiti se u koštac s problemima; ljubav koja će ostati uz tebe kada se svi okrenu protiv tebe i počnu o tebi ružno govoriti, dok ti vjeruješ da će tvoj partner (koji te poznaje bolje nego iko drugi) opravdati to povjerenje i priteći u tvoju odbranu.

Zvuči odveć dobro da bi bilo istinito? Oni od vas koji su odrasli u nesretnim okolnostima, u porodicama potresenim frustracijama i depresijom, gdje su odrasli bili ogorčeni, cinični i odveć autoritarni, možda se pitaju da li je moguće imati tako sretnu ljubavnu vezu sa drugim ljudskim bićem.

S Božijom milosti to jeste moguće, i to je ono što vam Allah želi kada traži da prakticirate islam koji znači predavanje Njegovoj milostivoj volji.

Ali, sretan brak nije jednostavno sklopljen na Nebu. On se ne dešava slučajno.

Kada uđete u lijepu baštu i kada vas zadive obilje i ljepota cvjetova, urednost ograda i travnatih površina, odsustvo napadnih insekata i druge gamadi, nikada vam ne pada na pamet ni za kratko da je to tako slučajno. Odmah znate da su tu bašču uredili osoba ili

osobe koje vole vrtlarstvo i koje su bile odlučne da bez obzira na sve probleme naprave stvar izvanredne ljepote i radosti. Brak se njeguje na identičan način.

Morate biti u stanju da u svojoj glavi vidite vrstu vrta / braka koji biste željeli imati kada bude gotov, i raditi u tom pravcu. Ako se stvari budu odvijale malo drugačije nego što ste očekivali, to neće biti od velike važnosti, Jer vi imate okvirni plan koji vas vodi u ispravnom pravcu, i sve nepredviđeno bit će stavljeno u službu ostvarenja postavljenog cilja.

Da nastavimo sa prizorom bašče. Morate biti u stanju da prepoznate sjeme koje sijete i da odstranite sjeme biljaka koje ne želite prije nego one počnu praviti probleme. Neka sjemena se razviju u prelijepu cvjetove, dok su druga štetni korov, kao hladolež (hmelj), loza), naprimjer, koji se penje preko svega i guši sve dok bašča ne bude uništena i sahranjena.

Morate biti na oprezu da vašu bašču ne napadnu štetni insekti koji, iako tvrde da imaju pravo na život, žive na vaš račun i uništavaju ono što ste vi posijali.

Morate paziti na vrijeme i kada nema dovoljno kiše morate sami obaviti dangubni posao zalijevanja cijele bašče da biste spriječili njeno sušenje. U toku dugih suša to se može pretvoriti u pravo crnčenje - ali vi znate da će se bez toga vaša bašča osušiti i umrijeti. Na vama je hoćete li je održati u životu.

Svi pobožni muslimani i muslimanke treba da ovo imaju na umu u slučaju da misle da im je Bog dao brak kao nešto u čemu mogu ljenčariti i 'gledati kako cvijeće raste'. Bog ljudima nikada ne daje tu privilegiju. U čemu god da uživaju, moraju raditi za to; moraju zaraditi i zavrijediti pravo da im to pripada.

Sve u životu je poklon i niko nema pravo ni na šta. Čak je i vaše tijelo dar u kome uživa (ili ne uživa) vaša duša za vrijeme svog kratkog boravka na zemlji. Ono nije tu kao stalna odlika univerzuma. Ustvari, ne postoje stalne karakteristike svijeta - nisu to čak ni stijene od kojih su sačinjene velike planine!

Bog nas je učinio upravnicima, halifama, skrbnicima ove predivne planete i života na njoj. A najvažniji oblik života koji ćemo ikada imati priliku paziti jeste s našim partnerom, našim suprugom ili suprugom. S tom osobom namjeravamo u ljubavi izroditi nove generacije muslimana i uputiti ih njihovim osobnim putevima, pružajući im uzor i podršku. Sa tom osobom očekujemo graditi svoje vlastite živote, slobodni od straha, kajanja i neizvjesnosti tako da se možemo skoncentrisati na ispunjavanje našeg 'prostora' ljubavlju i služenjem Bogu.

Eto, zato je brak 'pola vjere'. Islam je podaren da pokrije svaki aspekt vjernikova života, dvadeset četiri sata dnevno. Veza sa našim životnim saputnikom i porodicom zasigurno uzima makar pola toga vremena, a nekim ženama i svo njihovo vrijeme.

Samo na vlastiti rizik možemo zanemariti ovu najvažniju obavezu koju imamo. Nijedno ljudsko biće nije stvoreno da živi samo - bilo u sjajnoj samoći, misleći da mu je ili joj je na neki način 'bolje' nego ostalom stadu, ili u žalosnoj samoći uskraćenoj za životne lagode i zadovoljavanje prirodnih potreba i prohtjeva. Bog je stvorio čovjeka i ženu od jedne duše da zajedno žive i rade.

O ljudi! Bojte se svoga Gospodara Koji vas je od jednog čovjeka stvorio, a stvorio je od njega i ženu njegovu, i od njih dvoje rasijao je mnoge muškarce i žene! (Kur'an, 4: 1)

O ljudi! Mi smo vas od muškarca i žene stvorili... (Kur'an, 49: 13. Vidi i 35: 11)

U tome je siguran znak. Svako od njih dvoje je potrebno onom drugom. Ljudi mogu živjeti i raditi i vjerovati nasamo, ali to je samo 'pola života/život napola'.

Svaki usamljenik, ili udovica koja živi sama, ili ostavljena polovina para, reći će vam da je moguće preživjeti i nasamo, pa ponekad i uživati u ovom životu jer ste slobodni biti sebični i raditi što želite bez obraćanja pažnje na potrebe i želje drugih. Ali, užasna je cijena takvog samačkog postojanja.

To je kao kada slijepa osoba razvija superosjetljivo čulo sluha kako bi nadoknadila gubitak vida i nosila se s njim; ili kada paralizirana osoba u kolicima razvija izvanredno jake mišiće ruku da bi nadomjestila nedostatak nogu. To je moguće učiniti, ali je to dug i mukotrpan proces.

Bračni život donosi sa sobom svoje pritiske, ali on može osigurati onu vrstu opuštanja koju ljudska bića prirodno trebaju. Imam el-Gazali primjećuje da:

Jedna od koristi braka jeste radost druženja sa partnerom, njegovog gledanja i uzajamnog zabavljanja, čime se srce osvježava i ojačava za ibadet, jer duša je sklona dosadi i zanemarivanju obaveza kao nečega što joj nije prirodno. Ako bude prisiljavana da ustraje u nečemu što ne voli, ona se povlači i odustaje, a ako povremeno bude osvježena zadovoljstvima, ona dobija novu snagu i krijepost. (*Ihjaw 'ulumi 'd-din*)

Plan koji je Bog namjerio za čovjeka je da je najbolje za muškarce i žene da žive skupa.

Ljudi rade zajedno kao razne vrste timova. Oni sarađuju radi igre i sporta; ujedinjuju se radi izvršenja posla koji je odveć veliki za jednu osobu, kao što je izgradnja kuće. Oni se dijele na menadžere i radnike kako bi organizirali preduzeća i zaradili za život. Ali, temeljni i od svih drugih važniji je tim koji čine muškarac i žena koji odluče da žive skupa na jednom mjestu kao muž i žena.

KLJUČ SRETNOGA BRAKA

Djela se vijednuju samo prema namjerama. Svaka osoba će biti nagrađena samo za ono šta je namjeravala. (El-Buhari i Muslim)

Sva ljudska bića dijele iste osnovne potrebe: da osjete da ih drugi trebaju, da ih se cijeni, poštuje i voli. Za ljudsko stvorenje bez ovih potreba ne može se reći da je stvarno ljudsko biće. Ono što je najočitije kod ovih potreba jeste da one u potpunosti ovise o odnosu jedne osobe s drugom.

Ove potrebe su tako temeljne da se na osnovu njih može slobodno tvrditi da je Bog ljudsku potrebu da ima partnera, seksualni odnos i međusobnu interakciju, te da učestvuje u stvaranju sretnih i stabilnih porodica dao kao znak.

Porodica je najstarija od svih ljudskih institucija. Cijele civilizacije su cvjetale ili nestajale zavisno o tome je li porodični život u njima bio jak ili slab. Pa ipak, danas svuda u svijetu, i ne samo na Zapadu, porodice se ruše a društva raspadaju u konfuziji i beznađu. To je razlog zašto islam centralnu pažnju posvećuje porodičnim vrijednostima i umjetnosti - a to je zaista umjetnost - uspješnog njegovanja najvažnije od svih ljudskih veza.

Odlučiti se za brak je uistinu vrlo slično odluci da se počne sa izgradnjom zgrade. Zgrada može biti veleljepna i krasna, ali najvažniji u njoj jesu temelji na kojima je podignuta. Ako temelji

nisu sigurni, zgrada neće preživjeti kada je oluje i udari stresa počnu šibati i tresti, a što će se neizbježno desiti prije ih kasnije.

Šta muž treba činiti da bi zadobio poštovanje svoje supruge? I zašto mu je do toga toliko stalo? I zašto žena tako snažno treba muževljevu ljubav? Kako je može zadobiti i održati ga vjernim sebi? Naš Gospodar je objavio upute za zajednički ljudski život od praskozorja vremena, a već četrnaest stoljeća muslimani imaju uzor u životu poslanika Muhammeda, a.s. Mudri savjeti o tome kako udariti čvrste temelje braka i potom stvoriti sretnu porodicu, tu su besplatni za svakoga. Muslimani vjeruju da slijedeње ili neslijedeње ove upute u stvarnosti određuje ne samo njihovu zemaljsku sreću već i njihovu konačnu sudbinu jednom kada njihov zemaljski život završi.

Postoje ustvari dva ključa za sretan brak. Prvi je voljeti Allaha i nastojati primijeniti Njegove principe u svakoj situaciji i vezi. Drugi je učiniti malo senzibilnog pretraživanja i analize vlastite duše prije nego se odlučimo za tako važan poduhvat, poduhvat koji je najvažniji u cijelom našem životu i koji će uticati na živote i dobrobit mnogo drugih osoba, a ne samo na nas!

Šta osoba želi od braka? Prije nego se odluči posvetiti nekom životnom drugu, svaka osoba treba pokušati smireno sjesti, postati svjesna svojih stvarnih potreba, te procijeniti da li kandidirani partner ima šanse da udovolji tim potrebama. Te potrebe nisu samo da muškarac ima jeftinu slugu ili prilježnicu (seksualnog partnera pri ruci kada god se osjeti "raspoloženim"). U slučaju žene to ne znači imati nekoga ko će je zasipati poklonima, odjećom, nakitom i cvijećem ili nekoga ko će joj osigurati da na svojim rukama može ljuljati voljenu bebū. Te potrebe su mnogo više od toga. One su fizičke, emocionalne i duhovne.

Šta su tvoje vrijednosti i tvoji ciljevi, i kako ih namjeravaš ostvariti? Moraš prvo sebe vrlo dobro poznavati, a onda imati i prilično jasnu predstavu o tome da li tvoj potencijalni bračni drug razumije te ciljeve i da li je voljan (-na) i sposoban (-na) da ih zadovolji.

Štaviše, da bi tvoj brak bio uspješan, moraš voditi računa o legitimnim potrebama svoga partnera i ne smiješ očekivati samo svoje zadovoljenje. Ako želite biti sretni, onda i vaš supružnik mora biti sretan ili će vaša veza kratko potrajati.

Mi imamo fizičke potrebe, ne samo za seksualnim zadovoljavanjem već i za hranom, odjećom i domom.

Mi također imamo emocionalne potrebe za razumijevanjem, ljubaznosti i pažnjom. Imamo potrebu za druženjem i prijateljstvom, za osobom sa kojom možemo dijeliti svoje intimne misli a i dalje se osjećati sigurnim; za nekim za koga smo sigurni da nam se neće smijati ili izrugivati, već će o nama brinuti. Imamo potrebu da osjetimo da nešto zajedno gradimo, da ostvarujemo nešto što je dobro.

Konačno, mi imamo duhovnu potrebu za unutarnjim mirom i zadovoljstvom. Imamo potrebu da se osjećamo kao kod kuće s partnerom čiji je način življenja spojiv sa našem vlastitim osjećajem za moral i našom željom da živimo na način kojim će Bog biti zadovoljan. Ako nam naša vjera išta znači, onda najosnovnija potreba koju imamo jeste da nađemo nekoga čiji islam nije samo na usnama već je stigao i u srce.

Mi se nećemo osjećati udobno ako se nađemo u životnom partnerstvu sa nekim čiji nas životni stil, moral ih navike dovode u nezgodnu i neprijatnu situaciju. To nikako neće pomoći našem unutarnjem miru, već će naprotiv biti velika briga. Mi se želimo osjećati sigurnim. To nema nikakve veze sa zadovoljavanjem naših nagona za karijerom, slavom, bogatstvom ili materijalnim posjedovanjem. Takve stvari su po sebi dovoljno drage, ali muslimani znaju da postoji glad duha koja ostaje i kad sve ove fizičke potrebe budu zadovoljene. Ljubav prema dunjaluku i ovozemaljskim stvarima je varljiva iluzija. Muslimani znaju da bez obzira kako dražesne one bile, stvari ovoga svijeta su prolazne i brzo nestaju. One zavise od volje Allahove. Milioner može biti pretvoren u prašinu zbog najmanjeg zaokreta sudbine. Ništa od zemaljskih bogatstava ne možemo uzeti sa sobom kada budemo napuštali ovo

mjesto i krenuli na put koji dolazi nakon kratkog života na ovom svijetu.

Naše duše žele znati ko smo, šta smo, zašto smo ovdje, kuda idemo i kako tamo možemo stići. Nevjernici ismijavaju religiju, ali se ne osjećaju prijatno zbog saznanja da nemaju zadovoljavajuće odgovore na ova pitanja. Muslimani osjećaju da su, čak i kad ne znaju sigurno sve detalje, na pravome putu. Čak i kad uvijek ne znaju zašto je Allah dao određenu uputu, oni vjeruju Njegovom sudu, i znaju da je ispravno poštovati je, i da će postupajući po njoj naći sreću i zadovoljstvo.

Dakle, kada se počnemo spremati za brak, treba da budemo svjesni kako doživljavamo sva ova pitanja, te kako ih naš potencijalni partner doživljava. Svakako, nemoguće je sjesti i dati sve odgovore za pet minuta. Najveći umovi svijeta provode život tražeći te odgovore. Ipak, razumno je biti svjestan ovih pitanja makar i ne bili u stanju dati sve odgovore, te o njima otvoreno govoriti sa potencijalnim supružnikom.

Za uspješan brak od vitalnog je značaja da u obzir uzmete potrebe i narav svoga partnera. U potrazi za tvojom vlastitom srećom i uspjehom važno je i šta on ili ona vjeruje o 'životu, svijetu i svemu ostalom'. Jer, ako je samo jedna strana para sretna i zadovoljna vezom, vrlo brzo će i ona biti pogođena nezadovoljstvom druge strane.

Osobe koje se žele uzeti treba od samoga početka da znaju odgovaraju li jedna drugoj. To znači više od toga da li su ili nisu iz odgovarajuće porodice, ili da li praktikuju osnovne vjerske dužnosti: te stvari su važne, ali vjerovati da su one jedino što je važno može dovesti do katastrofe. Ponekad kada se osoba zaljubi, ona je gotovo u stanju bolesti koja sputava njeno normalno rezonovanje. 'Ljubav je slijepa', kaže imam Busiri u svojoj pjesmi El-Burde: "Opsjedate me savjetima, ali ja ih ne čujem; jer zaljubljen čovjek je gluh za sve prigovore." Zaljubljeni su često opijeni voljenom osobom da jednostavno ne mogu vidjeti stvari koje 'nisu uredu' kod njihovih voljenih. Ili ako ih i vide, oni pretpostavljaju da je njihova ljubav

tako snažna da će prevazići sve prepreke i nespojivosti, i da će biti u stanju da utječe na voljenu osobu da se promijeni prema željama i ukusu zaljubljene osobe. Neki se nadaju!

Ako dvije osobe ne čine dobar tim, onda su velike šanse da će putovanje biti tegobno. Prema jednoj staroj bliskoistočnoj poslovici, polje ne može biti kako treba uzorano ako su u jarmu vo i magarac. Takva avantura može uspjeti, ali će ona nanijeti bol i poteškoće objema stranama.

Isto važi i za brak. Ako muškarac i žena imaju potpuno različite interese, ukuse, iskustva, vrste prijatelja, sasvim je sigurno da će njihov brak brzo naići na velike probleme. To je jedan dobar razlog zašto je važno da životni partneri imaju zajednički stav prema svojoj vjeri. Allah je zabranio brak sa mnogobošcima i naredio nam da se ženimo osobama od vjere. On je također odobrio uključivanje roditelja i staratelja pri izboru supružnika.

Društveni status porodice često uveliko određuje skup vrijednosti koje ljudi imaju. Kada je društveni status muža i žene sličan, oni će se vjerovatno lakše privići jedno na drugo. Međutim, Allah i Njegov Poslanik, a.s., kažu da osobe vrlo različitog statusa mogu imati veoma dobre brakove sve dok su njihovi stavovi prema vjeri spojivi.

A robinja vjernica bolja je od mnogoboškinje, makar vam mnogoboškinja pamet zanjela! (Kur'an, 2: 221)

Ženu udaju četiri stvari: njeno bogatstvo, njen status, njena ljepota i njena vjera. Oduči se za onu s vjerom i uspjeh ćeš. (El-Buhari i Muslim)

Mnogi brakovi danas nesretno završavaju, ponekad i razvodom, zbog nespojivosti. Da su partneri na trenutak ostavili po strani pitanje 'zaljubljenosti' i pažljivo preispitali svoju spojivost, njihove tragedije bi možda bile izbjegnute. Otuda je važna trezvena pomoć roditelja pri izboru i ocjeni potencijalnih partnera!

Iskreno poštovanje jednih prema drugima je najvažniji element, a ne takozvana 'bliskost' i fizička intimnost prije braka.

Neobuzdana strast može goditi u početku, ali ona pokazuje sebičnu nebrigu za sreću druge osobe. Ona također može posijati sjeme sumnje koje kasnije može izrasti u nesigurnost vezano za stvarni motiv braka. Je li mu cilj samo da služi kao ispust za strast ili je sklopljen da bi se dijelio život sa nekim koga se istinski cijeni i voli? Mnogi, na svoju žalost, otkrivaju da pomanjkanje samokontrole prije braka često najavljuje pomanjkanje samokontrole u braku.

Ipak, nemoguće je da dvije osobe ikada odgovaraju jedna drugoj u svakom smislu jer su to dvije odvojene individue, svaka sa svojom zasebnom dušom i ličnosti. Ako jedan partner jednostavno nastoji dominirati drugim tako da dokine osobenost drugog supružnika, tragedija je na pomolu. Jedna od najvećih opasnosti 'macho' muškaraca je što oni nakon vrlo kratkog perioda bračnog života počinju misliti o svojim partnerima kao 'ženi' ili 'svome produženom ja' ili čak 'imovini', i što zaboravljaju da islam priznaje žene kao punopravne ličnosti.

Kada muževi na ivici razvoda budu intervjuisani od strane savjetnika, oni često u šoku dolaze do spoznaje da, iako su godinama oženjeni očekujući da im žene ispunjavaju svaku željicu, nemaju pojma koja je omiljena boja njihove supruge, ili haljina, ili hobi, ili ko su njene prijateljice. Oni jednostavno nikada nisu primijetili nijedan aspekt svoje supruge koji nije imao direktne veze sa njima.

Dakako, ljudi nisu perfektni; svi mi imamo svoje nedostatke. Supružnik može ne znati za nedostatke svoga partnera prije braka, ali će ih sigurno vrlo brzo upoznati u braku. Neki brakovi doslovce umru u medenom mjesecu, kada neka ružna, neočekivana navika bude iznenada otkrivena u intimnosti spavaće sobe. Jedna moja prijateljica, naprimjer, vrlo je sretna prihvatila ugovoreni brak, dok nije otkrila da njen muž ima grozne navike, pa je, naprimjer, ostatke od svoga jela bacao kroz prozor! Pokazalo se nemogućim izmijeniti te nedostatke, te je brak vrlo brzo razvrgnut.

Prema tome, ako ga voliš, ali te nervira smeće i haos koji ostavlja iza sebe da ga drugi počiste, nikada ti ništa ne pokloni, ne sjeća se važnih datuma, ili ti se gadi kako čisti nos ili podriguje, znaj

da će te izluđivati u braku. A ako ti se ona sviđa, ali bi volio da toliko ne mudruje, ili da ne govori o tebi svojim prijateljicama, ili da se ne mršti i ne plače na sve i svašta, ili se lijepi uz tebe kada hoćeš izaći, onda će uskoro uslijediti prigovori i galama, ti ćeš onda izlaziti češće sa prijateljima da se odmoriš od nje da bi te po povratku dočekale ponovo suze i izljevi bijesa.

Ako vidiš njegove ili njene mahane, i voliš ga / je bez obzira na sve (bez promjena), i ako si u stanju živjeti sa svojim nerviranjem, to je uredu. Ali ako znaš da će to biti nemoguće, onda razmisli dvaput. Zamisli da su prljave čarape nešto što nikako ne podnosiš a da ih tvoj muž nosi dok se ne zalijepe za zid kad se na njegov bace. Ja sam upoznala takvog čovjeka. Dvadeset godina prigovora nije imalo nikakvog efekta na njega. Zamisli da se razboliš kad osjetiš miris lule. Da, možda će on reći da će sve to ostaviti zbog tebe, ali svi smo mi već sreli neuspjele odvikače od pušenja!

Nisu nedostaci ti koji upropaštavaju brak već nesposobnost da se o njima razgovara i da se s njima uhvati u koštac ili na njihov navikne. Jeste li dovoljno fleksibilni da pređete preko njih, kao što želite da vaš partner pređe preko vaših? Da li dobre strane vaše voljene osobe pretežu nad onim lošim? Ljubav sigurno pokriva mnoštvo nedostataka; ali da li vi uistinu volite tu osobu dovoljno, ili ste možda u stvarnosti zaljubljeni u san o tome kakvu biste voljenu osobu željeli, a ne u tu stvarnu osobu sa svim mahanama i nedostacima?

Neki muškarci i žene nikada ne ostave svoje 'ljubavi iz snova', ideale stvorene u njihovoj vlastitoj mašti. Oni čitav život čeznu za idealnim ili da osobu koju imaju oblikuju u taj ideal. Pod 'oblikovati' mi ponekad mislimo 'prisiliti'. U svakom slučaju, to je vrlo ponižavajuće i uvredljivo za osobu čiji se prirodni karakter odbacuje.

Ponekad su ljudi u 'ljubavi s ljubavi' i nalaze zadovoljstvo u stalnoj romansi. Kada se prizemniji partner počne smirivati, počne se osjećati uzetim za sigurno i ostavljenim bez ljubavi a čežnja za vatrom svježe ljubavi nadilazi toplinu doma i zadovoljstvo koje on

pruža, a koji u usporedbi sa romantičnom ljubavi izgledaju dosadni. Njihova idealna voljena osoba bi im svoju dušu ponudila na tanjiru kad god jedno drugom pogledaju u oči. Oni nikada ne shvate da osoba iz snova postoji samo u njihovim fantazijama. Posljedično tome, oni su uvijek u ljubavnoj 'boli', nezadovoljni, isfrustrirani ljubavnici s kojima nema dobrog braka. U muslimanskom braku stvarnost je ta koja je važna.

Krajnje je ludo ne razmisliti ozbiljno o problemima koje drugi vide i zanemariti mudri savjet onih kojima je stalo do vas. Oni koji jednostavno zatvore svoje oči i umove za neprijatne detalje prije braka, sigurno će se s njima morati suočiti kasnije kada više ne bude bilo potrebe za finim ponašanjem i kada se oba partnera počnu ponašati prirodno. Od presudnog je značaja da muž i žena drugu osobu vide onakvom kakva ona zaista jeste te da budu iskreni u predstavljanju sebe svojim partnerima. Brakovi utemeljeni na fantazijama, prevari i iluzijama osuđeni su na propast.

KAKO IZGLEDA DOBAR MUSLIMANSKI BRAK

Nećete ući u džennet dok ne budete vjerovali, a nećete vjerovati dok se ne budete voljeli. Budite milostivi prema onima koji su na Zemlji pa će Onaj Koji je na nebesima biti milostiv prema vama. (El-Buhari)

Prije svega, dobar muslimanski brak treba izražavati *dobrodošlicu*. Makar žena cijeli dan provela izvan kuće, muslimanski dom treba biti spreman da dočeka familiju i gosta.

Najjadnija stvar na svijetu je doći u zaključanu, tamnu kuću, potpuno praznu bez ljudske duše u njoj. To je posebno teško za novog supruga i za dijete. Svaka žena koja razmišlja o zapošljavanju, treba to imati na umu. Ako ima djecu, treba se dogovoriti sa rodicom ili pomoćnicom da stvari budu tako organizovane da djeca ne izgrade mentalnu sliku doma u kome oni nisu bitni, i gdje nisu dobrodošli. Što se muža tiče, s obzirom da je odrasla osoba, on ne bi smio zanemarivati probleme, već bi trebalo da bude u stanju o njima razgovarati, da vidi koje su to poteškoće i da bude spreman podržati najbolje rješenje koje je prihvatljivo za oboje.

U islamskom braku i muž i žena imaju odgovornosti i obaveze, i oboje su individualno odgovorni pred Bogom za svoje postupke. Nijedno nema pravo drugome bilo šta nametati ili ga prisiljavati da učini nešto što je protiv vjere, ili mu nanositi bol.

Svakako je nedopustivo da muž prihvata ženinu platu kao dio ukupnog porodičnog dohotka a onda pravi probleme ako se nekad prvi vrati kući i možda bude morao uključiti peć ili napraviti kahvu! Očito, ako se žena vrati prije muža, ona će biti ta koju će dočekati 'tamna praznina', i od nje se očekuje da to prihvati kao dio prirodnog poretka stvari. Ustvari, to više i nije 'prirodan poredak stvari' u društvu gdje se žene sve češće pridružuju muškarcima kao dio radne snage. To se treba priznati.

Ispravan islamski stav treba uvijek biti u traganju za najboljim načinom bez insistiranja na ikakvom kodu ponašanja koji će uznemiriti bilo kog partnera, ili mu nanijeti nepravednu bol. To znači da muž ponekad mora biti spreman i na neugodnosti, ali i da žena bude spremna da ne prihvata puno radno vrijeme ako bi to moglo prekomjerno opteretiti njen brak. Sve opcije treba da budu uzete u obzir otvoreno i korektno.

Posebno nije uredu očekivati od vrlo inteligentne žene da sjedi kući gubeći svoje talente i ograničavajući se samo na kućne poslove. Tačno je da mnoga muslimanska društva pate od nezaposlenosti, i da bi značajan priliv ženske radne snage na tržište rada dodatno pogoršao situaciju i mnoge porodice ostavio bez ijednog skrbnika, a da ne govorimo o dvome. Međutim, isto tako je tačno da muslimanski svijet očajnički treba žene ljekare, medicinske sestre, predavače i slično. Da bismo to imali, žene moraju učiniti velike žrtve da bi se obrazovale i bile u stanju društvu ponuditi usluge istoga kvaliteta kao i muškarci. Muslimani-muškarci ne trebaju da budu sebični i društvu uskrate usluge talentiranih i predanih žena, i da očekuju od njih da se posvete služenju samo jednog čovjeka. Mnogo je muževa koji ne obraćaju pažnju na talente svojih supruga i koji guše njihov mogući razvoj, što je velika žalost i tragedija za društvo. S druge strane, mnogo je žena koje ne mogu zamisliti da budu ograničene po cijeli dan na djecu i kućne poslove; žena koje čeznu da izađu vani da bi jednostavno radile nešto drugo, vidjele i razgovarale sa drugim svijetom, i na kraju dobile malu finansijsku nagradu za to. Musliman treba biti sretan ako mu se posreći da njegova supruga uživa da posveti svo svoje vrijeme i

pažnju njemu i njegovim potrebama, te njihovoj djeci i vezi. To bi trebalo da smatra posebnom milosti Božijom i da nikada ne zaboravi biti zahvalan na riznici koja mu je darovana.

U mnogim muslimanskim društvima smatra se normalnim da udata žena tako provede svoj život. Samo onaj ko je mnogo putovao po muslimanskim zemljama i ko je bio u prilici da posmatra život muslimanskih žena, može korektno komentarisati strašnu količinu dosade koja prekriva živote mnogih naših sestara.

To nije islam, jer Bog ne bi ženama dao sposobnost da budu profesionalno zaposlene da je imao namjeru da se bave nečim sasvim drugačijim. Poslanikova, a.s., prva supruga je prvo bila njegov poslodavac, dok je njegova daljnja rodica i supruga Zejneba nastavila raditi i nakon što se udala za njega.

Ona je pravila i prodavala odlična kožna sedla i Poslanik, a.s., je bio vrlo zadovoljan tim što je radila. Kada se islam pojavio prije četrnaest stoljeća, žene oko Poslanika su učestvovala u javnom životu, glasno su se izjašnjavale o društvenim nejednakostima, a često su s njim učestvovala i u donošenju odluka. Tako je bilo tokom cijelog zlatnog perioda muslimanske civilizacije, kada su žene igrale mnogo važniju ulogu u društvu nego je to slučaj danas. Postojali su fakulteti kao što je bila kairska Saklatuni akademija na kojoj su se školovale žene učeći od žena. Biografski rječnici velikih hadiskih učenjaka otkrivaju da su jednu šestinu hadiskih učenjaka u muslimanskom srednjem vijeku činile žene. Historičari se i danas dive velikoj ulozi koju su muslimanke imale u srednjovjekovnoj ekonomiji, a što je bilo moguće zahvaljujući činjenici da islamsko pravo daje ženi pravo da posjeduje i raspolaže imovinom neovisno od njenog muža, pravo koje je na Zapadu ženi priznato tek početkom 20. stoljeća! Ali, nemoguće je nijekati da su tokom posljednja tri stoljeća naše historije žene sve manje prisutne na takvim pozicijama. Naša je obaveza da pokušamo oživjeti klasičnu muslimansku tradiciju u ovoj važnoj oblasti.

Sve nas ovo podsjeća da istinsko predavanje Bogu u islamu znači da svaka osoba mora učiniti sve što je u njenoj moći da

iskoristi sve svoje talente i sposobnosti za općedruštveno dobro. Ako je dotična osoba muslimanka, u tom slučaju postoji dodatna obaveza da porodica i kuća ne pate, i odgovornost spada na nju. Svaka muslimanka koja išta vrijedi, naći će zadovoljavajući način ispunjavanja svojih obaveza, a svaki musliman koji ovo ima na umu trebalo bi da je podrži u tome, da ima simpatije prema njoj i da je spreman pritrčati u pomoć kada se za to ukaže potreba.

O praksi Božijeg poslanika, a. s., u ovom domenu govori nam njegova žena Aiša. U njenoj izjavi, koju bilježi El-Buhari, čitamo da je bila upitana o tome šta je radio kod kuće. Odgovorila je da je pomagao svojim suprugama dok ne bi došlo vrijeme da ide predvoditi namaz. Kao savršeni džentlmen i vođa muslimanske zajednice, on nije smatrao da je sramota za muškarca da pomaže svojim ženama.

Ako žena provodi svo svoje vrijeme vodeći brigu o kući, onda njen muž mora cijeniti tu žrtvu i odvojiti dovoljno vremena za nju kao nagradu za njen trud. On bi trebalo da primijeti šta ona radi i da pokaže interes za to. Nije pravi islam vrijeđati sve ženine velike napore smatrajući ih jednostavno muževljevim pravom. Dobar suprug-musliman očito neće zlostavljati svoju suprugu izlazeći i zabavljajući se sa drugim ženama, ali ni pojavljujući se u kući samo da bi jeo i onda ponovo odjurio sa svojim muškim prijateljima i s njima provodio sate i sate (makar to bilo i u džamiji), ostavljajući ženu samu naveče kada se ona možda nadala da dobije malo njegovog vremena.

Vrlo je rašireno 'sljepilo' u mnogim društvima da samo zaposlene osobe 'rade', a da oni koji su kod kuće ne rade. Istinski muslimani nikada ne treba da zaborave da je novac koji donose u kuću zarađen zajedničkim naporom. Ako muževi nisle da samo oni zarađuju i samo oni hrane porodicu, onda bi trebalo da zastanu na trenutak i sračunaju koliko bi ih koštalo kada bi izgubili svoje supruge, pa morali platiti nekoga ko će im ići u nabavku, kuhara, peračicu suda, čistačicu, domara, dekoratera, dadilju, šoferu za djecu itd. U normalnim uvjetima ona štedi sve ove izdatke radeći sve to sama. Kakvog li doprinosa kućnom budžetu!

Ako žena ide raditi izvan kuće, to očito zahtijeva dodatno planiranje i posebnu organizaciju ako se ne želi izbjeći da gubitnik bude cijela porodica. To može značiti više kućnih obaveza za muža nego li bi on stvarno želio. Ali, budimo fer, ako žena radi podjednako dugo kao i muž, onda je on slab musliman ako ne preuzme fer i korektan dio kućnih obaveza. Neke muslimane treba podsjetiti da se fetve o tome čija su obaveza kućni poslovi razlikuju od mezheba do mezheba, i da o tom pitanju nema striktnih islamskih odredbi. Hanefije, naprimjer, kućne poslove smatraju vjerskom obavezom supruge. No, pozicija klasične šafijske škole je potpuno drugačija.

Žena nije obavezna služiti svoga muža u smislu kuhanja, mljevenja brašna, pečenja, pranja ili bilo čega sličnog jer bračni ugovor predviđa samo da će ona imati obavezu da mu dopusti da uživa u njenoj seksualnosti, i ona nema nikakvih drugih obaveza prema njemu. (*Reliance of the Traveller*, 948)

Ako muž nije spreman ili sposoban preuzeti svoj dio obaveza, onda se moraju poduzeti druge mjere kada žena radi van kuće; moraju se iznajmiti čistači, baštovani, dadilje i slično. Uz dobru organizaciju to je moguće izvesti. Muslimanka koja dozvoli da joj dom propada dok ona vani zarađuje novac, griješi iako je odgovornost za pravilnu organizaciju kuće u tom slučaju zajednička. Nema nikakvog smisla da žena pada od umora uz negodovanje nerazumnog muža. Islamski je put put ljubavi, brige i nesebične pažnje.

Drugi aspekt dobrodošlice je u velikodušnom prijemu gostiju, što, se smatra važnom islamskom obavezom. U islamu gost ne treba pozivnicu čak i u slučaju da želi ostati nekoliko dana iako je svakako pohvalno da se posjetilac najavi. Kada gosti dođu, muslimani treba da budu gostoljubivi i velikodušni, neovisno kakav tretman očekivali zauzvrat.

Što se gostiju tiče, nikad ne znaš koga će ti Bog poslati, i zbog čega. Zato uvijek treba da ste spremni, bez obzira kako skroman ili neprijatan gost bio. Vaš dom treba uvijek izraziti

dobrodošlicu. Da bi to postigao, on mora biti uredan, pažljivo održavan i njegovan.

Gost se ne može dočekati ako su kredenci prazni a namještaj prljav i polomljen, ili ako su suprug i supruga bijesni i reže jedno na drugo.

U tom smislu, vrlo je važno da muškarci muslimani dobro nauče islamske principe koji se tiču gostiju od osobe koja o njima vodi računa, što je najčešće supruga. Loš je bonton dovesti kući nenajavljene goste, osim ako nije riječ o prijekoju nuždi, posebno u društvu koje masovno koristi telefon! A i u tom slučaju dobar gost neće očekivati da bude dočekan s gozбом ako nije ranije najavljen, jer se može desiti da u kredencu nema ništa, ili da je žena umorna ili bolesna, ili zauzeta nekim drugim važnim i ranije planiranim poslom. Jedno je dočekati gosta kao 'dar Božiji' a drugo je biti grub i biti drugima na teretu ne vodeći računa o njihovim planovima. Ako se to desi, supruga se može makar utješiti pomišlju da će njena žrtva i njeno lijepo postupanje biti zabilježeno kao njeno dobro djelo, dok će grubost i nepažnja gosta i supruga također biti registrovani!

Allah nas uči da iako je dobra žena uvijek gostoprимljiva, i musliman nikada neće ući u tuđu kuću prije nego što dobije dozvolu (Kur'an, 24: 27-28), čak i kada su u pitanju njemu ili njoj vrlo bliske osobe jer ljudi u svojim domovima znaju biti u odjevnom ili u mentalnom stanju u kome ne žele biti viđeni. Poslanik, a.s., je kazao da ako se čovjek vrati kući prije nego je bilo očekivano, treba sačekati kako bi 'žena koja nije bila dotjerana imala vremena dotjerati se a ona čiji je suprug bio na putu okupati se, srediti i očistiti.' (El-Buhari)

Poslanik, a.s., je podučavao da je pogrešno jako hlupati na vrata jer unutra neko može spavati ili biti bolestan. Štaviše, neočekivani pozivalac na telefon ne treba insistirati ako smatra da domaćini ne žele odgovoriti. Ako nema odgovora nakon tri kucanja ili zvonjenja, Poslanik, a.s., nas je učio da se dostojanstveno povučemo.

Poslanik, a.s., je bio krajnje darežljiv i muslimane je ohrabrivao da isto tako budu darežljivi prema svojim gostima, da im ponude prenoćište ako ga trebaju, ali je to automatsko pravo na gostoprimstvo ograničio na tri dana. Princip je da gost ne treba ostati tako dugo da postane opterećenje. Poslanik je kazao:

Gost ima pravo na gostoprimstvo tri dana a izobilna pažnja je za jedan dan i noć. Nije dozvoljeno muslimanu da kod svoga brata ostane toliko dugo da od njega napravi grješnika!' Prisutni rekoše: 'Božiji Poslaniče, kako će od njega napraviti grješnika?' Odgovorio je: 'Ostajući tako dugo da mu više nema šta ponuditi'.

U normalnim uvjetima dobra muslimanka ne smije nikad biti nespremna ili uhvaćena bez ičega što bi ponudila gostu. U najmanju ruku gost treba dobiti jednostavno piće i kolač ili keks i onda otići a ne pretjerivati sa svojom posjetom. Poslanik je nedvosmisleno savjetovao svoje drugove da upozore svoje supruge kada dolaze gosti kako bi se mogle spremite i ne biti osramočene nebrigom i nepažnjom svojih muževa.

Drugi kvalitet koji muslimanski dom treba imati je *odanost*. To, svakako, znači odanost oba partnera. Mora biti jasno čak i tek uzetim parovima da ljudi ne mogu živjeti a da jedni druge ne naljute, da jedni druge ne nerviraju, bez pravljenja grešaka, bez razočaranja na razne načine. Odanost, međutim, znači da nijedan partner neće odustati i pobjeći kada stvari krenu loše.

U mnogim dijelovima svijeta brakovi se brzo razvedu jer partneri smatraju da ako nešto ne ide najbolje, od toga treba odustati. Oni svoje brakove smatraju uvjetnim. Tamo gdje postoji ovakav stav, brak je osuđen na propast gotovo od samog početka i u principu proizvodi puno bola i nevolja.

Prijetnja odlaskom je vrsta ucjene koja može imati kobne posljedice. To donosi nesigurnost koja ubjeđuje partnera koji bi mogao biti ostavljen da ga onaj drugi partner stvarno i ne voli. To u podsvijest slušaoca uvlači užasni osjećaj napuštenosti. Posebno je opasno ovu vrstu prijetnje iskazivati kada 'odlazak' znači ostavljanje

nekoga ko dalje ne bi mogao sam, ili povratak u stranu zemlju. Jednom kada se dvoje ljudi odluče jedno za drugo, treba da pomjeraju planine kako bi ostali skupa a ne dozvoliti sitnicama da ih razdvoje. Dobro pravilo ovdje jeste nikada ne otići u krevet ljutit, s neriješenom svađom. Ponekad ponosne osobe nalaze vrlo teškim pomiriti se kada se posvađaju. U dobrom braku neka vrsta koda ili signala može biti od velike pomoći tako da nemate osjećaj da ste izvinjavajući se pali pred noge vašeg partnera, a ipak ste pokazali da ne želite nastaviti neprijateljstvo. Mala riječ, ili fraza ili gest je to što je potrebno kao neka vrsta 'bijele zastave'. Kada bude prepoznata kao takva, ona daje šansu da se 'ohladi' i povrati dobar humor. Moj suprug (tek stigao iz Pakistana) i ja smo znali imati vatrene rasprave oko stvari svake vrste, a koje su za mene često znale biti zastrašujuće, ali uvijek sam znala da 'oluja' prolazi kada bi promrmljao da sam ja 'zadrta Engleskinja'. Teško bi se moglo reći da je to bio kompliment, ali to je meni bio mali signal da je mir na putu, i svakako, naše ruke bi dugo bile oko struka ili vrata onog drugog - makar nijedna strana ne htjela popustiti!

Treći suštinski kvalitet je *osjećaj za humor*, nešto što je naš plemeniti Poslani, a.s., vrlo dobro razumijevao. Nijedan brak ne može bez toga preživjeti. Sposobnost da se vidi smiješna strana stvari spasila je prisebnost i pomogla da se izbjegne ono najgore u mnogim kritičnim situacijama. Jedna od lijepih stvari u uspješnom braku je što kada se teški olujni oblaci razidu, možete se okrenuti i nasmejati na ono što se jednom činilo tako ozbiljnom i za život važnom stvari. Osjećaj za humor pomaže osobi da stvari postavi u perspektivu.

To pomaže da se nosite sa punicom ili svekrvom koja vam se popela za vrat, ili kada vas ugledan gost iznenada posjeti, u za vas najgore vrijeme. To vam pomaže da se nosite sa tim očigledno prirodnim zakonom (ustvari iskušenjem) da ako jedna stvar može poći naopako ili postati još gora, odabrat će da se to desi u najnezgodnijem (i najjavnijem) trenutku.

To vam pomaže da objektivno sagledate gdje je bila greška i svoj neuspjeh postavite u perspektivu. Većina naših ljudskih neuspjeha su veoma rasprostranjeni i susrest ćete ih kod većine ljudi.

Ponekad stvari koje su nam se činile tako ozbiljne u vrijeme kad su se dešavale postaju samo priče za ispričati uz smijeh kada ih naknadno kazujete drugima.

Četvrti kvalitet je *strpljivost*, koja ide skupa sa *tolerancijom* i *obzirnost*. Musliman uči da bude strpljiv na mnogo načina. U prvim danima i sedmicama braka mladi parovi su često nestrpljivi da imaju sve stvari koje su imali u roditeljskoj kući, što je očito nerazumno, osim ako ste veoma bogati. Ponekad naši roditelji potroše čitav svoj životni vijek da sakupe ono što imaju od dunjaluka. Vi tek počinjete i ne možete imati sve u prvih pet minuta.

Ponekad se novi suprug žali da njegova supruga ne zna kuhati kao njegova majka. Ali, zna li on kako je njegova mama kuhala kada se tek udala. Vrlo je moguće da to njegova supruga radi bolje nego li njegova mama na početku!

Ponekad se supruga žali da njen suprug ne donosi kući novca koliko njen otac. Ali, zna li ona kako se on patio kad se tek oženio?

Ako vam je sve dato a da to ne zaradite, vi to nećete ni cijeniti i nećete biti zahvalni na tome. Niko ne bi bio. Za vašu vezu je važno da napredujete skupa, da radite skupa i da svoj dom s njegovom posebnom atmosferom gradite skupa.

Ovdje postoje dvije velike opasnosti. Jedna je kompleks 'žrtve' (gdje jedan partner radi sve sam, podnosi sve žrtve i/ili donosi sve odluke), a drugi kompleks 'ovo nije moja kuća' (kod partnera koji je ostavljen postrani ili kod partnera koji izabere da ne bude uključen). Ako samo jedno od vas radi i planira sve samo, drugi partner nikada neće osjetiti da i on stvarno pripada tom domu, i može biti povrijeđen - što može biti čudno partneru koji obavlja sav 'magareći' posao 'za' onog drugog. Svoj dom gradite skupa tako da atmosferu u njemu kreirate oboje i tada nijedna strana neće biti povrijeđena i neće potcjenjivati žrtvu one druge.

Vi više niste samac, već imate saputnika s kojim treba da dijelite život. Potrebno je vrijeme da se dva života harmoniziraju. Mnoge romantične priče okončaju kada se par uzme. U stvarnom

životu svadba je tek prvo poglavlje a stvarni izazov je živjeti sretno iz dana u dan nakon svadbe. Nema mnogo toga za uživati u ranom ustajanju, odlasku na posao, svakodnevnim kućnim poslovima, i sličnom.

Kao i mnogi drugi danas, i vi ste možda u brak ušli sa očekivanjima koja nisu bila mnogo realistična, a kada ona nisu ostvarena, postali ste veoma razočarani i očajni. Da, ponekad je šok ustanoviti da više ne živite sami, da ne možete raditi kako hoćete, ili da više niste sa porodicom s kojom ste bili otkako znate za sebe. Možda iznenada otkrijete da, ustvari, novu osobu s kojom ste se vezali i ne poznajete kao što ste mislili da je znate. Uspjeh vašeg braka i vaša sreća ovisit će od vaše spremnosti da učinite ustupke i da se priviknete.

Budite tolerantni prema onome što druga osoba voli i ne voli. Dajte joj prostora. Mnogo brakova bude upropašteno zbog žena ili muževa koji vise o vratu svojim partnerima nespremni da ih puste da bilo šta urade na svoj osoben način. To može biti grozna greška, jer bez obzira koliko voljeli drugu osobu, vi je ne možete pretvoriti u sebe. Mnogo je stvari koje bi vaš partner želio raditi a za koje će naći da ih više u braku ne može činiti. To je velika žalost i može donijeti gubitak, a ne dobitak za vezu.

Pokušajte skupa organizirati svoj život tako da svako ima prostor koji je samo njegov ili njen, i neke aktivnosti koje su samo vaše. Ovo može biti posebno važno ako je suprug jedan od onih muslimana koji počne trošiti sve više i više vremena na taj najneviniji od svih užitaka - provođenje vremena u džamiji. Dvije stvari su ovdje važne. Prvo, da žena s radosti prihvati da on hoće ići i da je to dobro za njega. Drugo je da suprug svoje odlaske u džamiju ne počne koristiti kao izgovor za zanemarivanje svoje supruge i porodice.

Plemeniti Poslanik je o ovom pitanju jasno kazao da čovjek koji zanemaruje svoju ženu nije 'najbolji musliman' i da ne bilježi 'poene' svojim dugim odsustvom od nje i porodice makar bio u džamiji i obavljao dodatne dobrovoljne namaze. Takav namaz može

biti obavljen i kod kuće. Stvarno je zapostavljanje ako se ponaša kao da je još uvijek samac i ako se druži samo sa svojim muškim prijateljima! Još jednom, ostavljena supruga može naći utjehu u pomisli da će biti nagrađena za strpljenje u takvoj neprijatnoj atmosferi. On će, s druge strane, nastaviti da prikuplja grijehе zbog nemara za koje će jednog dana morati odgovarati.

Pokušaj da ne prigovaraš i ne zanovijetaš. Prigovaranje i zanovijetanje samo daje dodatni izgovor drugom partneru da bude odsutan od kuće, da bi izbjegao (-la) zanovijetanje! Poslanik Sulejman, a.s., je jednom kazao: "Žena koja prigovara i zanovijeta je kao voda koja neprekidno kapa."

Žene su obično emocionalnije od muškaraca i sklonije da daju oduška svojim osjećanjima kada se ne osjećaju najbolje. Neke osjećaju da je to jedino oružje koje imaju. Ali, ta vrsta emocionalnog pritiska samo udaljava muževe i ne rješava problem. Jednostavna obaveza supruge kao muslimanke je da ukaže na obje strane situacije i da svome partneru ostavi da izvuče zaključke za sebe i da preuzme, ili ne preuzme, odgovornost za svoje postupke.

Razmisli i budi milostiv prije nego počneš kritikovati. Prije nego li supruga počne da misli gdje je nestao njen romantični kavalir sada kad je suprug 'podrazumijeva', trebalo bi da pokuša shvatiti da je možda pod stresom i da teško radi na današnjem zahtjevnom tržištu da bi bio dobar poslovni partner, i da se pokušava nositi sa svojim novim obavezama. Isto tako, prije nego se suprug počne pitati šta se desilo sa predivnom, atraktivnom mladom ženom koju je oženio, koja se 'promijenila sada kada je dobila svoga čovjeka', treba obratiti pažnju kako ona mnogo vremena ostavi kuhajući i čisteći za porodicu i da više nema vremena da se posveti sebi i svom izgledu kao nekada. Empatija i strpljivo razumijevanje su vrline bez kojih nijedan brak ne može cvjetati.

Ova priča o strpljivosti vodi nas do slijedećeg kvaliteta u braku - *povjerenja*. Ako nemate puno povjerenje u svoga partnera, onda vaš brak već nije uspješan. Još gore, ako nekako saznate

posigurno da bi vas on ostavio ili učinio nešto što vi ne biste voljeli, u tom slučaju taj partner svjesno napada same temelje vaše veze.

Životni partneri treba da su vjerni jedno drugom tako da ih niko u tome ne može uzdrmati - ni druga žena ni muškarac, član porodice, ni kolega na poslu ni poznanik iz džamije. Ljudi govore i rade sve i svašta iz svakojakih razloga. Često nastoje upropastiti sretan brak iz prostog razloga što je sretan, što je svakako izraz destruktivne zavisti. Ako potpuno poznajete svog partnera, i ako poznajete njegov karakter, onda bi trebalo da znate da vas on nikada ne bi izdao i da su eventualne optužbe na partnerov račun, ustvari, lažne.

A ako se najgore i desi i ispostavi se da optužba nije lažna i da vas je vaš partner uistinu iznevjerio, ako vjerujete svome partneru, on ili ona će se gorko kajati zbog onoga što je počinio ili počinila i željeti da se to nikad nije desilo. Najdobrohotnija stvar u ovoj situaciji po islamu je 'pokriti grešku' osobe koju volite, ostaviti grešku po strani i dati partneru šansu da se pokaje i ne ponovi grešku. Poslanik, a.s., je kazao: "Ko pokrije (nedjelo) svoga brata, Allah će njemu/njoj pokriti nedjela na Kijametskom danu." (El-Buhari)

S milosti Allahovom ti si nježan prema njima! A da si namrštena čela i tvrda srca, oni bi od tebe brzo otišli. Pa, praštaj im i od Allaha im traži oprosta... (Kur'an, 3: 159)

Niko od nas nije perfektan. Niko od nas ne može tvrditi da nikada nije rekao ili uradio nešto zbog čega se kasnije kajao. Najljepša stvar u islamu u svakodnevnom životu je njegova milost i milosrđe i saznanje da nam naš Gospodar oprašta kada nam je žao zbog stvari koje smo pogrešno učinili ili zbog stvari koje nismo učinili a trebalo je.

O robovi moji koji ste pretjerivali prema sebi. Pred Allahovom samilošću nemojte očajavati! Allah će zbilja sve grijehе oprostiti! On grijehе prašta i samilostan je! (Kur'an, 39: 53)

U islamskom braku treba nastojati da se ponašamo po istim ovim principima i uvijek dati punu šansu našim partnerima da svoje greške isprave, vjerujući da je njihov islam dovoljno jak da i ostanu vjerni ovom principu. Plemeniti Poslanik, a.s., je objašnjavao:

Vjernici su kao jedno tijelo. Ako jedan dio tijela boluje i drugi dijelovi mu se pridruže u bolu prolazeći kroz nesanicu i groznicu. (El-Buhari i Muslim)

Muslimani su jedni drugima kao zdanje. Svaki dio zgrade podržava onaj drugi." Potom je plemeniti Poslanik isprepleo prste svojih ruku. (El-Buhari)

Ovo nije samo generalna poduka svim muslimanima; ovo je posebno važno za muslimane koji su u muslimanskom braku.

ZNAK I PREDVORJE DŽENNETA

Brak je moja praksa. Ko god zanemari moju praksu, nije od mene. (Muslim)

Ovim dobro poznatim riječima plemeniti Poslanik je svojim sljedbenicima jasno stavio do znanja da on lično zagovara brak, a s obzirom da je njegov način života bio 'Kur'an koji hoda', znamo da je seksualni odnos uistinu Allahovo htijenje za Njegove slugu. Ovo vrijedi naglasiti jer neke osobe imaju tendenciju da zapostavljaju 'putenost' i bračna zadovoljstva i seksualne užitke drže popuštanjem niskim strastima!

Kao što je poznato, kršćanska crkva ima tradiciju asketizma koji ohrabruje muškarce i žene da se odreknu svog seksualnog života kako bi se skoncentrisali na molitvu i pobožnost.

Starijim osobama je, također, dobro poznato da bi se mnogi obični muškarci i žene, koji su daleko od svetaca, željeli odreći svog seksualnog života, ne iz religijskih razloga već zato što se pokazao tako traumatičnim, razočaravajućim i ponižavajućim. Mnoge osobe nalaze da je sve što se tiče seksa prljavo i ponižavajuće a njihova nesretna iskustva tako neprijatna i isprazna da samo jačaju takva vjerovanja.

To nije stav prema seksu koji je objavljen muslimanima preko plemenitog Poslanika, a.s. U islamu nema ništa što potiče stid od seksualnog nagona. Kao što je sam Allah jasno rekao, On je životne

forme stvorio u parovima, uključujući i ljudski par. Kada je nešto stvoreno kao dio para, ono je, jasno, nepotpuno bez druge polovine. Potrebno je najosnovnije znanje iz biologije da se primijeti da su muški i ženski oblici stvoreni tako da 'se uklapaju' kao slagalica i kada su stvari onakve kakve treba da budu, trenuci kada 'se uklope' su trenuci velike ljubavi, užitka i ispunjenja. Jedan alim je kazao:

Seksualni odnos donosi užitak i energiju. On obnavlja duh, odgoni tugu, ljutnju i crne misli, i zapreka je mnogim bolestima. (Ez-Zebidi, *Ithafu 's-sadeti 'l-mutteqin*, 5: 371), 5: 371)

Štaviše, islam uči da je u činu seksualnog sjedinjenja i ispunjenja znak Allahove veličine i milosti, i Njegove veze sa svim ljudskim bićima koja mu se obrate.

Poslije islama musliman ne može imati veću blagodat od supruge niuslimanke koja ga čini sretnim kad u nju pogleda, koja ga posluša kad joj što god naredi, i koja čuva svoju čednost i njegov imetak kada je odsutan. (En-Nesai)

Najbolji vjernik je onaj s najboljim karakterom i koji je najljubazniji prema svojoj supruzi. (Et-Tirmizi i En-Nesai)

U svim ovim izjavama Poslanik, a.s., se obraća muškarcima, baš kao što i Kur'an uobičajeno koristi gramatički muški rod. Međutim, ulema kaže da to ne znači da se primjedbe odnose samo na muški rod. Putem uopćavanja iste vrijednosti se potiču i kod žena. Allah je, naprimjer, u 35. ajetu 33. sure vrlo jasno kazao da temeljne moralne upute islama podjednako važe za muškarce i za žene.

Poslanik, a.s., je postavio divan uzor supruga odanog svojim ženama. On sam je imao više žena o kojima je trebalo da brine. Nije se oženio dok nije imao dvadeset pet godina i ostao je samo s prvom ženom narednih dvadeset pet godina, tj. do njene smrti. Kada je imao više od pedeset godina, oženio se drugim ženama, a kada je umro u 64. godini, u njegovom domu je ostalo više žena od kojih ga je svaka neizmjerljivo voljela.

Zabavno je čitati riječi ekscentričnih autora koji su zbunjeni i posramljeni pomišlju da bi plemeniti Poslanik mogao biti ispunjen i sretno oženjen muškarac, i koji zbog toga insistiraju da su brakovi iz poznijih godina bili sklopljeni iz pobožnosti i milosrđa jer je većina njih već bila u godinama kada žene više nemaju interesa za seksualnim odnosom. Istina je da je jedina Poslanikova, a.s., žena za koju smo sigurni da je bila starija od njega, ustvari, njegova prva žena Hatidža, koja je s njim izrodila šestero djece kada je imala više od četrdeset godina i koja je dijeila njegov krevet i jedina uživala u zagrljaju njegovih ruku sve do svoje smrti u 65. godini života! Sve ostale Poslanikove žene, s izuzetkom možda Sevde, bile su mlade i o njima ćemo govoriti u slijedećem poglavlju.

Se'id ibn el-Musejjib je zabilježio Poslanikovu izjavu o ljubavnoj seksualnoj vezi kako slijedi:

Kada musliman muškarac naumi da priđe svojoj ženi, Bog mu upiše dvadeset dobrih djela i izbriše dvadeset njegovih grijeha. Kada je uzme za ruku, Bog mu upiše četrdeset dobrih djela i izbriše mu četrdeset grijeha. Kada je poljubi, Bog mu upiše šezdeset dobrih djela i izbriše mu šezdeset grijeha. Kada uđe u nju, Bog mu upiše sto dvadeset dobrih djela. Kada ustane da se okupa, Bog se njime pohvali pred melekima i kaže: "Pogledajte moga roba. Ustao je u hladnoj noći da se očisti od nečistoće (dženabeta) u nadi da će zadobiti zadovoljstvo svoga Gospodara. Uzimam vas za svjedoke da sam mu oprostio." (Mejbudi, *Tefsir*, 1: 610)

Učenjak Mejbudi nastavlja i ukazuje koliko je važno da ljudska bića daju prava jedni drugima. Svi mi imamo obaveze prema Bogu kao Stvoritelju i Uzdržavatelju, ali on tako često Svoju pravdu zamjenjuje Svojom milosti, pa nam oprašta. Od ljudskih bića, s druge strane, očekuje se da budu pravedni jedni prema drugima i da znaju da neće ući u džennet ako uskrate prava drugim ljudima dok oštećena strana ne bude zadovoljna.

Božiji Poslanik, a.s., je jednom rekao: "Znate li ko je bankrot?" Odgovorili smo: "Bankrot među nama, Božiji

Poslaniče, je onaj ko nema ni srebra ni zlata ni bilo kakve druge imovine." On onda reče: "Bankrot u mome ummetu je onaj ko dođe na Kijametski dan s namazom i postom i zekatom, ali je vrijeđao jednu osobu, i oštetio drugu, i bespravno jeo imetak treće, i nelegalno prolio krv četvrte, i udario petog. Svakoj od tih osoba će biti dat dio njegovih dobrih djela, a ako ih nestane prije nego račun bude poravnat, njemu će biti dodijeljen dio njihovih grijeha, koji će biti na njeg natovareni. Na kraju će biti bačen u vatru." (Muslim)

Plemeniti Poslanik je često naglašavao da ljudi moraju biti pažljivi i da vode računa o pravima svih muslimana, uključujući njihove žene a ne samo njihovu mušku braću i prijatelje. Neki muževi lahko zaboravljaju da su njihove supruge osobe koje oni najčešće vrijeđaju, oštećuju, udaraju i jedu njihov imetak. Muslimani muškarci ne smiju zapostaviti prava svojih žena niti zaboraviti da će greške koje počine prema njima biti zabilježene u 'Zapisniku'. Poslanik, a.s., je podučavao:

Savjetujem vam da budete ljubazni prema svojim ženama jer one su te koje vam pomažu. Bog vam ih je dao kao emanet i Svojom riječju dozvolio vam njihove intimne dijelove tijela." Jednoga dana Omer ibn el-Hattab je pitao: "Božiji poslaniče, šta da uzmem od ovoga svijeta?" Odgovorio mu je: "Neka svako od vas ima jezik koji se sjeća Allaha, srce koje Mu zahvaljuje i ženu koja vjeruje." (Mejbudi, *Tefsir*, 1: 613)

Poslanik, a.s., je pobožnu suprugu postavio uz sjećanje i zahvaljivanje Allahu. Imam Mejbudi komentariše i kaže da je jedna od blagodati koju čovjek ima kada ima voljenog i dostojnog bračnog partnera, što mu to osigurava više slobodnog vremena za bavljenje ahiretskim poslovima.

Kada si u ibadetu, ako ti dođe dosada i srce postane pasivno u ibadetu, pogled na nju i njena blizina opušta i osvježava srce. Snaga za ibadet će se vratiti i želja za pokoravanjem Allahu će se obnoviti.

Autor ovih redaka je svjedok da, kao i obično, isto važi za ženu kada s ljubavlju pogleda u pobožna supruga!

Za muslimane, po definiciji, plemeniti Poslanik je najsavršenije ljudsko biće i muškarac. Njegova ljubav prema ženama pokazuje da je savršenstvo ljudskog bića povezano sa ljubavi prema drugom spolu te da je to dio ljubavi prema Bogu. Ako ne možemo voljeti bića koja vidimo i s kojima živimo, kako možemo tvrditi da volimo Njega koga nismo vidjeli i koji je izvan naših spoznajnih sposobnosti?

Tri stvari od ovog vašeg dunjaluka su mi drage: žene i mirisi, a sreća moga oka je u namazu. (En-Nesai i Ibn Hanbel)

Neki pobožni ljudi pokušavaju insistirati na tome da se u seks treba upuštati samo radi dobivanja poroda, a ne samo zato što nas to zadovoljava. Islam to ne uči, jer islam uči da je užitak koji osjećamo u bračnom aktu naznaka onoga što nas čeka, predvorje dženneta. To potvrđuje činjenica da će stanovnici dženneta imati seksualne odnose samo radi užitka, a ne radi rađanja djece.

I u onom što im duše njihove zažele, oni vječno uživat će! (Kur'an, 21: 102)

Nećete u potpunosti vjerovati dok ne budete istinski voljeli jedni druge. (Muslim)

Moja ljubav je obavezna onima koji se međusobno vole u Moje ime. (Hadis kudsî u Malikovom Muvetta'u)

Ljubav prema ženama je jedna od stvari kojima je Bog ukazao počast Svome Poslaniku, a.s. On je učinio da ih on voli iako je već imao nekoliko djece. Dakle, jedini cilj nije bilo ništa drugo nego li sam bračni akt, kao što je slučaj i sa bračnim činom stanovnika Bašte, čiji je jedini cilj užitak, a nikako rađanje potomstva. (Ibn 'Arebi, *Futuhât*, 2: 193)

Ponekad ljudi tvrde da je ljubav prema ženama grijeh jer ih odvraća od Boga. Pitamo da li bi nešto što odvraća od Boga bilo omiljeno plemenitom Poslaniku? Svakako da ne. On je volio samo ono što ga je približavalo njegovom Gospodaru! Ustvari, dobra žena

je izvor *ihšana*, ona je tvrđava protiv šejtana i pomaže čovjeku da ostane na Pravom putu. Halifa Omer je kazao: "Nakon vjere u Boga čovjek ne može imati bolje blagodati od kreposne žene." A Ibn Mes'ud je govorio: "Ako bi imao samo deset dana života, volio bih se oženiti da ne bi Boga sreo kao neoženjen." Ova ljubav koju je Poslanik, a.s., imao prema ženama je *obavezna* za sve muškarce jer je on savršen model čija praksa obavezuje sve muslimane da je pokušaju oponašati u svojim životima.

PLEMENITI POSLANIK I NJEGOVE ŽENE

A i prije tebe Mi smo poslanike slali i učinili pa su oni žene i potomstvo imali! (Kur'an, 13: 38)

Svi muslimani znaju da su supruge plemenitog Poslanika, 'majke vjernika', bile evlije. Ustvari, one se vrlo korisno mogu porediti sa dvanaest Isaovih, a.s., učenika (havarijjuna, apostola) zbog njihove bliskosti s Poslanikom i uloge koju su imale u širenju njegovog učenja. Isto tako je, međutim, tačno da su one bile sretna i ispunjena ljudska bića. Neki ljudi potpuno pogrešno smatraju da je seks primarno ovosvjetska stvar (a ne milost Božija) i da Poslanik, a.s., nije pokazivao interes za njega, te da su svi njegovi brakovi bili sklopljeni iz pobožnih ili političkih razloga te kako bi rnogao brinuti za nesretne udovice ili ratne zarobljenice. Ali to je tek polovična istina, koja se odnosi samo na neke od njegovih žena. Samo onaj ko nije čitao hadise može ozbiljno smatrati da se ovo odnosi na sve njegove supruge! Ko god je čitao autentične zbirke hadisa, može jasno uočiti da su to ideje one vrste muslimana koji su preferirali samački život, što plemeniti Poslanik nije odobravao. "Najgori među vama su vaši neoženjeni." (Hadis bilježe Ebu-Ja'la i Taberani)

Allah nas uči da je brak temelj društva i da je brak, skupa sa fizičkom intimnosti, bio Poslanikov put.

Drugi su, podjednako u krivu, pročitavši ponešto o nekoliko Poslanikovih brakova zaključili da je on bio neka vrsta seksualnoog atlete i pitaju se kako je moguće da se jednim od velikih poslanika

smatra čovjek sa takvim apetitom. Takvo razmišljanje samo govori o neznanju njegova nosioca, jer je većina vjeronavjestitelja koji su živjeli prije Poslanika, a za koje znamo, imala više žena. Ibrahim je, naprimjer, imao tri, Jakub četiri, Davud trinaest, Sulejman tri stotine plus sedam stotina konkubina! Ništa od ovoga ne znači da oni nisu bili istinski poslanici, ili da su bili opsjednuti seksom. To je bila normalna praksa dobrih ljudi da u svom domu imaju više žena, ako to mogu priuštiti. To se smatralo velikodušnom praksom!

Zadovoljavajući se ljubavlju jedne žene u toku dvadeset pet godina, Poslanik, a.s., se smatrao pozitivno suzdržljivim. Nakon Hatidžine smrti on se oženio mnogim drugim ženama, ali, kao što smo vidjeli, on nije oženio drugu ženu dok nije imao više od pedeset godina, a dame koje su kasnije išle s njim kroz život nisu sve bile zavodijive ljepotice već svaka žena sa svojom pričom.

Ovdje ćemo ukratko spomenuti njihova imena, životnu dob i status i vrijeme kada su se udavale za Poslanika, a. s.: Sevda - kćerka Zumu'a, sina Kajsova (udovica Sakranova, 55 godina), Aiša - kći Ebu-Bekrova (djeвица, oko 6 godina), Hafsa - kći Omerova (udovica Hunejsa, sina Huzejfinog, 19 godina), Zejneba - kći Huzejmina (razvedena od Tufejla, sina Harisova i udovica njegovog brata Ubejda, oko 30 godina), Hinda, kći Ebu-Umejje (Ummu Selema, udovica Abdullaha, sina Ebu-'l-Esedova, njenog rođaka i Poslanikovog brata po mlijeku, 25-29 godina), Zejneba, kći Džahšova (kći Amine, sestre Poslanikovog oca Abdullaha, razvedena od oslobođenog roba Zejda, oko 39 godina), Džuvejrija - kći Harisova (stvarno ime Berra, udovica Mustafe, sina Safvanova, 14-17 godina), Remla - kći Ebu-Sufjanova (Ummu-Habiba, udovica Ubejdullaha sina Džahšova, 36-37 godina), Safijja - kći Huzejjova (pravo ime Zejneb, jevrejka, razvedena od pjesnika Selma, sina Miškema el-Kurezija, udovica Kinane, sina Ebu-'l-Huqajqa, oko 17 godina), Mejmuna - kći El-Harisova (pravo ime Berra, razvedena od Amra, udovica

Abdurrahmana, sina Abdul-'Uzzaova, 51 godina),² Rejhana -

² Žena njenog oca Hinda bint 'Avf je bila sestra žene Poslanikovog amidže El-'Abbasa, Ummu-Fadl).

kći Šemuma (jevrejka, udovica El-Hakema el-Kurezija, nepoznatih godina, ali mlada). Kaže se da je Poslanik imao još jednu suprugu, koju je pustio a koja se zvala ili Alija, kći Zebjanova ili Kajla, kći El-Eš'asova.

Jasno je da je Poslanik, a.s., makar ih oženio i iz političkih i socijalnih razloga, fizički veoma volio Aišu te također uživao u zagrljajima četiri 'ljepotice': aristokratkinje Ummu-Seleme, svoje rodice Zejnebe i dvije kćeri njegovih poraženih neprijatelja: Džuvejrije, kćerke el-Harisove i jevrejke Safijje. Mora da je intimne odnose imao i sa koptskom kršćankom Marijom, jer mu je ona rodila sina Ibrahima kratko prije njegove smrti.³

U svakom slučaju, samo mlade osobe mogu misliti da je nemoguće za ženu iznad četrdeset godina da bude zainteresirana za fizičku intimnost. Srednjovječne žene koje su imale jadan i neispunjen/neostvaren život sa sebičnim muževima možda i jesu sretna da to zaborave, ali one sa pažljivim muževima bi bile vrlo tužne da se u određenoj godini svoga života moraju odreći intimnog života. Usput, vrijedno je podsjetiti one koji misle da Poslanik, a.s., nije mogao imati fizičke odnose sa starijim damama da se Hatidža za Poslanika, a.s., udala tek kad je imala četrdeset godina i da ga je zadovoljavala do svoje šezdeset i pete, te da je rodila skoro svu njegovu djecu.

Plemeniti Poslanik nije bio bogat čovjek i nije se oženio mlad. Njegova prva žena, **Hatidža, kći Huvejlidova**, ustvari je bila njegov poslodavac, bogata i inteligentna udovica koja je vodila svoj vlastiti posao i ona sama je predložila brak predanom i pažljivom mladom trgovcu vidjevši u njemu čovjeka kome se divila. Prije toga ona se udavala dva puta i imala djecu iz oba braka.

Evidentno je da su oboje bili veoma pobožni čak i prije nego je Poslanik primio objavu i da su poštivali jedno drugo u mjeri koja je lahko mogla preći u ljubav. Poslanik je radio kao vođa njenih karavana već neko vrijeme i oni su se dobro poznavali. Čini se da

³ Učenjaci se ne slažu oko toga da li je ona bila njegova supruga ili konkubina.

godine nisu igrale ulogu u tome. (Autorica ove knjige koja je ispratila pedeset ljeta i koja sada uživa u blagodati ljubavi pobožnog čovjeka mlađeg dvadeset godina od sebe, susreće se sa istim kritikama i zato može govoriti sa zahvalnosti o dražesnom, hrabrom i predrasudama neopterećenom pnmjeru našeg dragog Poslanika!)

Kasnije je Poslanik, a.s., jasno stavio do znanja da kada se odlučuju za brak, ljudi ne treba da traže ljepotu, bogatstvo ili status, već pobožnost i podudarnost. To je ono što je važno. To je snaga koja će prevazići prepreke i koja će održati ili uništiti brak.

Abdullah ibn Omer kazuje da je Božiji poslanik, a.s., rekao: "Nemojte se ženiti samo radi izgleda, jer ljepota može postati razlog moralnog propadanja. Ne ženite se ni radi bogatstva, jer ono može postati izvor grijeha. Ženite se zbog vjerske predanosti." (Et-Tirmizi)

Neki je čovjek pitao Hasana el-Basrija: ` Nekoliko je ljudi zaprosilo ruku moje kćeri, pa kome da je dam?" Odgovorio je: "Onome ko se najviše Boga boji, jer ako je voli, poštovat će je, a ako je i ne bude volio, neće biti grub prema njoj." (El-Gazali)

Iz više razloga je opasno i pogrešno zaljubiti se u nekoga samo zbog fizičkog izgleda. Prvo, lijep izgled može prikrivati manje prijatne strane karaktera za koje je 'ljubav slijepa'. Kasnije, zbog opsjednutosti partnerovim izgledom, zaljubljeni partner može biti potaknut da uradi ili prihvati svaku vrstu pogrešnog ponašanja u očajničkom nastojanju da održi ljubav svoga 'idola'. Tako lijep izgled može prouzročiti čak i jedan oblik širka u srcu osobe koja je očajnički zaljubljena u lijepu osobu!

Drugo, lijepa i zgodna osoba može biti savršeno poštena i dobra, ali, nažalost, lijep izgled počinje da nestaje sa godinama ili rastućom kilažom ili povredama usljed bolesti ili nesretnog slučaja. Šta onda? Ako je osoba bila voljena samo zbog ljepote, veza će tada postati vrlo labilna i ranjiva. Mudri Poslanik je savjetovao da se ima sigurniji temelj za brak od očaranosti figurom ili licem osobe.

Ustvari, Hatidža je bila izuzetna žena. Plemenitog Poslanika je voljela do svoje smrti, bila njegov prvi sljedbenik i utješitelj u mnogim krizama.

"Kome da se obratim?", pitao ju je jednog dana tokom jednog od dugih razgovora koje su vodili svaki put kada bi mu se javio melek Džebrail. "Ko će mi povjerovati?" Sretna da čuje da više ne sumnja u svoju novu misiju, Hatidža je ushićena kazala: "Prije svih možeš se obratiti meni. Jer ja ti vjerujem!" Poslanik, a.s., je bio sav sretan i pozvao Hatidžu da izgovori šehadet. Hatidža je vjerovala. (Taberi, *Historija*, 2: 209). Nikada se nije oženio drugom ženom dok je ona bila živa a i nakon smrti je nije zaboravio niti prestao voljeti. Njihov brak je potrajao dvadeset pet godina.

Postoji više dirljivih predaja koje pokazuju kako je Poslanik, a.s., bio duboko pogođen i ganut do suza kada bi čuo glas njene sestre Hale, koji je tako ličio na Hatidžin, ili kada bi vidio nešto što je jednom njoj pripadalo.

Poslanikova druga miljenica Aiša je izjavila:

Iako nikada nisam srela Hatidžu, najviše sam bila ljubomorna na nju. Jednom kada je Hatidžina sestra Hala došla posjetiti Poslanika, a.s., i kada je izvana zatražila dozvolu da uđe, on se zatresao jer ga je to podsjetilo na Hatidžu s obzirom da su njih dvije imale vrlo sličan glas. "To mora da je Hala," kazao je. Aiša je upitala: "Zašto misliš o toj starici koja je tako davno umrla kada ti je Allah dao toliko dobrih supruga?" "Ne, ne, ne," odgovorio je Poslanik, a.s., "nikada nisam imao bolju suprugu. Ona mi je povjerovala kada su me svi ostali smatrali lašcem. Kada su me odbacili, ona je islam primila. Kada me niko nije bio spreman pomoći, ona mi je pomagala. Ona mi je djecu izrodila." A onda je dodao: "Allah mi je podario ljubav za nju."

Nakon toga Aiša je odlučila da se ne žalosti na spomen Hatidže. Sam Poslanik ju je dugo žalio da bi ga na koncu prijatelji ubijedili da se ponovo oženi. U tom je posebnu ulogu igrala njegova tetka Havla koja nije mogla podnijeti da ga gleda tako tužna i

usamljena. Havla ga je posjetila jednoga dana i zatekla ga kako radi kućne poslove, pere suđe i veš sa svoje četiri mlade kćeri. Dirnuta do sažaljenja, ona ga je potakla da sebi nađe drugu koja će voditi brigu o njegovom domu.

Kada se konačno oženio, u prvi mah tu nije bilo ljubavi. Kao većina lidera u Arabiji u to doba svoje prve dvije supruge je izabrao iz praktičnih i političkih razloga više nego zbog njihovog seksualnog šarma. **Sevda** je bila stara prijateljica, jedna od prvih muslimana i udovica njegovog prijatelja Sekrana, Suhejlovog brata. Ona je bila naravna, deblja, visoka žena, nešto starija od njega. On je imao pedeset dvije a ona pedeset pet - idealna osoba za domaćicu i odgoj njegove četiri kćerke bez majke. **Aiša**, njegova treća supruga, bila je tek malo dijete, kćerka njegovog najboljeg prijatelja. Sklapajući brak sa njima Poslanik je uspostavio važne tazbinske veze sa plemenima Suhejl i Ebu-Bekr.

Kasnije, naravno, on je veoma zavolio Aišu, a kada je ona dovoljno porasla, njihova veza postala je i fizička. Sevda ga nikada nije posebno privlačila. S druge strane, oni su bili jako dobri prijatelji. Kasnije, Sevda je bila sretna da 'svoju' noć s Poslanikom ustupi Aiši.

Oni koji su iznenađeni činjenicom da se Poslanik, a.s., oženio sa šestogodišnjim djetetom zaboravljaju da je bilo sasvim normalno kako u arapskom tako i u jevrejskom društvu da se zaruke prave za malu djecu, pa i pri samom rođenju, i da male djevojčice presele u kuće svojih budućih muževa mnogo prije nego bi njihovi brakovi bili stvarno konzumirani. Za pretpostaviti je da je upravo u jednom takvom aranžmanu živio Josip, Stolar od Nazareta sa Djevicom Marijom, majkom Isaa, a.s. Fizička intimnost nije počinjala dok djevojčica nije bila dovoljno odrasla, obično u dobi od trinaest do četrnaest godina, kao što je bio slučaj kod Aiše.

Jednom je plemenitog Poslanika njegov prijatelj 'Amr ibnu 'l-'As pitao koju osobu voli najviše na svijetu, očekujući da će spomenuti ime nekog od hrabrih mladih ratnika. Na njegovu iznenađenje Poslanik je direktno odgovorio: "Aišu". (Zerkeši, *El-*

Idžabe, 52)

Sama Aiša prepričava dirljiv detalj koji pokazuje njegovu ljubav: "Kada bih pojela jedan dio mesa sa kosti, davala bih ga Poslaniku, a.s., koji bi gledao da zagriže sa istog mjesta odakle sam ja zagrizla. Isto tako, kada bih mu ponudila da pije iza mene, pio bi sa mjesta gdje su trenutak ranije bile moje usne." (Muslim)

Kao Hatidža, i Aiša je Poslaniku davala punu podršku u njegovom vjerskom životu molitve i predanosti Bogu, često stojeći iza njega kroz duge sate razmišljanja, moleći se s njim, spremna da mu da svaku vrstu pomoći koju je trebao kada bi završio. Njegove svakodnevne potrebe su bile veoma male. Živio je vrlo jednostavno i jeo vrlo malo. Teret ovog asketskog života pao je i na njegove supruge koje su sa njim učestvovala u tom režimu. To svakako nije bio život za svaku ženu. Od žena koje su se udale za plemenitog Poslanika očekivalo se da budu nalik njemu, predane i požrtvovane i da žive život najsiromašnijih stanovnika Medine.

Otuda je velika odlika Aiše što je tokom njegovog života bila tako bliska sa njim, a.s. To nam je omogućilo da dođemo do blaga informacija o privatnom i intimnom aspektu njegove prakse, kao što ćemo kasnije vidjeti. Niko osim Hatidže nije ga tako dobro poznao kao ona, koja je s njim dijelila najintimnije momente i privatne molitve. Ali, za razliku od Hatidže, Aiša je ostavila riznicu sa hiljadama hadisa!

Plemeniti Poslanik je izuzetno cijenio njenu visoku inteligenciju i duboko razumijevanje, te ju je smatrao vrijednim partnerom u radu na Allahovom putu. Muslimanima je imao običaj kazati da se, kada imaju nekih vjerskih problema dok je on na putu izvan Medine, ili kada trebaju neku informaciju, obrate Aiši za savjet.

Nakon njegove smrti muslimani su uobičajavali ići kod nje da provjere ono što su čuli, vjerujući njenom sudu, ne samo zato što je bila bliska Poslaniku već i zbog njenih ličnih sposobnosti.

Ibn-'Ata je izjavio: "Aiša je bolje od svih ostalih poznavala

fikh, bila je najučenija i u poređenju sa onima koji su je okruživali, njeno rasuđivanje bilo je najbolje." (Ibn Hadžer, *El-Isabe*)

Interesantno je zabilježiti da je jednom prilikom čula Ebu Hurejru kako ponavlja hadis vezano za postupke plemenitog Poslanika nakon vođenja ljubavi. Ona je dovela u pitanje detalje njegovih izjava, pitajući: "Ko je to čuo od Ebu 'l-Kasima?"⁴ Htjela je kazati da se Ebu Hurejre oslanja na 'rekla-kazala', dok je ona imala lično iskustvo i s plemenitim Poslanikom dijelila najintimnije trenutke.

Bila je oštroumna i imala jaku memoriju, pa nam je preko nje stiglo preko 2.210 hadisa. U vremenu kada je plemenska elita teško prihvatila i shvatala puni značaj islamskog učenja o ženskom dostojanstvu, njena pouzdanost i poštovanje koje je uživala činili su jako potreban presedan za kasnije generacije muslimanskih učenjaka.

Naprimjer, kada je, prema izvještaju Ibn-Merzuka u njenom prisustvu neko naveo hadis po kome su tri stvari koje kvare namaz psi, magarci i žene, ona ga je energično napala: "Odlično! Uporedio si nas sa magarcima i psima! Tako mi Boga, vidjela sam Poslanika, a.s., kako klanja dok sam ja ležala u krevetu između njega i kible, a nisam se pomjerala, da ga ne bih omela!" (El-Buhari)

Nikada nije prihvatila nijedan hadis koji je bio u nesuglasju sa časnim Kur'anom, makar ga prenosio tako pouzdan izvor kao što je sin halife Omera. Ljudi, ma kako bili uvaženi, bez izuzetka mogu pogriješiti. Tako je jednom Omerov sin prenio hadis o tome kako mrtva osoba pati zbog naricanja njegovih ožalošćenih. Ona je pojasnila da je Omerov sin ili pogrešno razumio ili pogrešno čuo, jer nijedaa osoba na Onom svijetu ne pati zbog nedjela živih. Plemeniti Poslanik je, naime, komentarisao sahranu jevrejke i kazao kako njena rodbina plače dok ona biva kažnjena. Omerov sin je prihvato njeno objašnjenje.

Slijedeća Poslanikov žena bila je **Hafsa**, kći Omerova, čiji je

⁴ Jedno od Poslanikovih imena.

suprug Hunejs umro od rana zadobijenih na Bedru kada je ona imala devetnaest godina. Omer je brzo prišao njihovom prijatelju Osmanu, koji je bio tek izgubio svoju ženu, Poslanikovu kćer Ruqajju. Međutim, Osman nije žurio sa ženidbom, kao ni Ebu Bekr, kome je također bila spomenuta. Moguće je da je razlog njihovog oklijevanja bio vatreni temperament dame, po čemu je bila nalik svome ocu.⁵

Poslanik, a.s., uvidjevši da je Omer povrijeđen, ponudi da se sam oženi Hafsom. Hafsa je bila vrlo obrazovana i inteligentna i dobar dio svoga vremena je provodila čitajući i pišući. Ona je također često raspravljala s plemenitim Poslanikom, zbog čega ju je njen otac korio, a što je Poslanik prihvatao s blagosti. Aiša je za nju kazala: "Hafsa je babina kći. Ona ima jaku volju kao i on."

Vjerovatno je kao priznanje njenom jakom karakteru pisani tekst Kur ana bio povjeren upravo njoj na čuvanje. Kasnije će taj tekst biti uzet kao mjerilo i autentična verzija s kojom su poređene sve ostale kopije.

Plemeniti Poslanik nije bježao od žena koje su bile snažne i koje su voljele da raspravljaju ili su bile jakog karaktera kao što su bile Hatidža, Aiša, Hafsa ih Ummu-Selema. Nasuprot, on ih je veoma poštovao i volio. Hadisi kazuju da njegove supruge nisu bile razočarane, popustljive, unižene i dosadne figure iz sjene, koje su tu bile samo da njemu služe. Naprotiv, njegov je dom bio pun smijeha, njegove su žene bile glasne kad god im se nešto nije sviđalo, bilo da su u pitanju one ili neko drugi, a njihove su sobe ponekad grmile od ženske srdžbe i svađe. Prijatelji plemenitog Poslanika su se ponekad čudih da on nije disciplinirao svoje žene kako su oni očekivali!

Mnoge nove muslimane je to zbunjivalo, posebno Hafsinog oca Omera, koji jednom prilikom nije mogao prihvatiti količinu slobode datu muslimanskim ženama.

Omer je kazao: "Tako mi Allaha, u džahilijetu nismo obraćali

⁵ Prema nekim predajama Ebu-Bekr je čuo Poslanika kako spominje Hafsu, pa nije želio bilo šta poduzimati dok ne vidi šta će Poslanik učiniti, a isto tako nije htio otkriti Poslanikovu tajnu i Omeru kazati istinu. (A. A.)

pažnju na žene dok Allah o njima nije objavio ono što je objavio i dodijelio im ono što je dodijelio." (El-Buhari)

Jednom dok sam razmišljao o nekoj stvari, moja žena mi je rekla da želi da uradim to i to. Pitao sam je šta se to nje tiče. Tada mi je odgovorila: "Kako si ti čudan, sine Hattabov! Ne želiš da se iko s tobom raspravlja, a tvoja kći Hafsa raspravlja i sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., do te mjere da on bude ljut po cio dan!"

Na njegovu žalost, ustanovio je da je njegova žena govorila istinu. Ljut na Hafsu upozorio ju je da to više nikada ne čini. A onda je otišao do kuće jedne druge Poslanikove žene, Ummu-Seleme, koja mu je bila rod, i pitao je o istom. Ona ga je, međutim, ukorila i napala:

O sine Hattabov! Čudno je kako se ti miješaš u sve! Sada se hoćeš miješati između Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i njegovih žena! (El-Buhari)

Peti ženski 'apostol', učenik plemenitog Poslanika bila je **Zejneba kći Huzejmina**, dama izuzetne pobožnosti i požrtvovanja, čiji je muž kao šehid pao na Uhudu ostavivši je samu u siromaštvu. Nakon udaje prozvali su je 'Ummu 'l-mesakin', 'majkom siromašnih' zbog njene darežljivosti prema siromašnima. Jednom kada je neki siromašni čovjek došao do njene kuće da traži hrane, ona je imala brašna za samo jedan obrok. Uprkos tome, ona mu je dala svo brašno i ostala bez ičega. Plemeniti poslanik ju je izuzetno poštovao. Nažalost, umrla je svega nekoliko mjeseci nakon njihovog braka.

Ummu-Selema (Hind, kći el-Mugire) je bila udovica njegovog rođaka Ebu Seleme. Imala je četvero djece i dvadeset devet godina kada ju je Poslanik oženio. U prvi mah bila je neodlučna da li da se uda za njega, ne zato što joj se nije sviđao, već zato što je jako voljela svog ranijeg muža, što je nosila njegovo zadnje dijete i što nije znala kako će se privići na to da bude inoća i da ima inoće. Već ranije je bila odbila i Ebu Bekra i Omera, koji su joj ponudili brak.

Predaje kazuju da je bila stidna. Kada bi je neposredno nakon

sklapanja braka posjetio plemeniti Poslanik, ostavljao bi je samu kada bi htjela nahraniti svoju kćerkicu. Tek po nagovoru njenog brata po mlijeku, koji je čuo za njeno ponašanje, ona se počela opuštati u prisustvu Poslanika.

Bila je inteligentna žena i dobra supruga Poslaniku, a.s., i kasnije ga je snažno zavoljela. Kada je bio na smrtnoj postelji, molila je Boga da uzme nju ili cijelu njemu porodicu umjesto njega.

Poslanik ju je često vodio na vojne pohode i više puta od nje primio neprocjenjivo vrijedne savjete. Naprimjer, ona je bila ta koja je Poslaniku predložila da sam zakolje kurban na Hudejbiji nakon što je muslimanima spriječen ulazak u Mekku i tako okonča neprijatnu scenu s ashabima koji nisu mogli prihvatiti da se u Medinu vrate neobavljene umre. Poznati ajeti koji spominju jednakost muškaraca i žena vjernica su objavljeni nakon njenog propitivanja zašto Kur'an rijetko spominje žene vjernice. (Vidi ajet 33: 35).

Poslanikov jedini brak sa rodicom bio je onaj sa ženom izuzetno jake volje, **Zejnebom kćerkom Džahša**, koja je prema historičarima, uprkos svojih 39 godina, bila izuzetno lijepa. Ranije je odgajana pod nadzorom Poslanika i onda se udala za Poslanikovog oslobođenog roba i posinka Zejda. Iako brak u konačnici nije uspio, to je bio primjer da su u islamu ljudi različiteig društvenog porijekla jednaki. (Važno je zapaziti da Poslanik, a.s., s razlogom nije preporučio brak s rođacima kao svoju praksu. Iako se na kraju oženio ovom rodicom, Zejneba je bila tek njegova sedma žena, dakle ni u kom slučaju ne njegov prvi izbor).

Ne znamo koliko je godina Zejneba imala kada se udala za Zejda, ali je moguće da je Poslanik aranžirao ovaj brak jer se bojavao da se ona nikada neće udati. Moguće je da se ona dugo odbijala udati jer se nadala da će se udati za svog rođaka, Poslanika, a.s., te je moguće da je bila razočarana kada se umjesto za njega udala za Zejda.

Nakon razvoda Poslanik, a.s., je bio pod pritiskom da je sam oženi kako bi razriješio situaciju. U tom trenutku nije znao kako bi je mogao oženiti jer je Zejda smatrao svojim sinom. Situacija je

riješana kada je Allah objavio ajet koji potvrđuje da usvojeni sin nikada ne može biti stavljen u istu kategoriju sa rođenim sinom, tako da je Poslanik, a.s., mogao uzeti Zejnebu za ženu.

Upravo je u toku ove svadbene noći Poslanik bio uznemiren kada su neobazrivi gosti ostali predugo. To je bio povod za objavljivanje 'ajeta o hidžabu', koji je omogućio Poslaniku da odvoji svoje privatne sobe od javnog života i tako stekne nešto privatnosti.

Džuvejrija je bila kći El-Harisa, starješine plemena Mustalik. To pleme je napalo muslimane ali je bilo poraženo, a Džuvejrija je bila jedna od onih koji su bili zarobljeni. Inicijalno je ona dodijeljena Sabitu, sinu Kajsovu. Kao kći plemenskog starješine nije željela biti vlasništvo običnog vojnika, pa je zatražila da bude oslobođena uz otkup.

Kada su je doveli Aiši, Aiša je izjavila da se rastužila kada ju je vidjela jer je bila tako lijepa i ljupka. "Tako mi Allaha, jedva da sam je vidjela u predvorju svoje sobe a već mi se nije sviđala!" Kasnije se sjećala: "Znala sam da će na njoj vidjeti što i ja." I zaista, Poslanik, a. s., joj je ponudio brak, ona je primila Islam, a neprijateljsko pleme postalo saveznik. Za Aišu se pak kaže da je uvijek gajila određenu zavist prema njoj.

Poslanikov brak sa **Ummu-Habibom** je bio potpuno drugačiji. Ona je bila kćerka Ebu-Sufjana i time sestra budućeg halife Muavije, te udovica Poslanikovog rođaka Ubejdullaha, sina Džahšova, Zejnebinog brata. Njena majka Safija, kćerka Abu 'l-'Asova, bila je tetka po ocu hazreti Osmana, Poslanikovog dragog prijatelja i zeta. Ubejdullah se sa njom iselio u Etiopiju, međutim, tamo je napustio Islam i postao pijanica. Kada je umro, abesinijski vladar Negus je bio duboko nesretan zbog nje, pa je kontaktirao Poslanika s tim u vezi, na što je Poslanik pristao da je sam oženi. Brak je sklopljen po punomoći. Postoje i predaje po kojima su stanovnici Medine tražili od Poslanika, a.s., da je oženi jer je bila odana muslimanka i jedna od prvih vjernica. Oni nisu željeli da se ona vrati u dom njenog još uvijek nevjerujućeg oca Ebu-Sufjana.

O **Rejhani** iz jevrejskog plemena Benu-Nedir malo znamo.

Ona je bila ratna zarobljenica koju je Poslanik uočio i ponudio joj brak ako prijeđe na islam. Prema nekim predajama, ona nikada nije napustila jevrejstvo i Poslanik, a.s., ju je držao kao sluškinju. Jednoga dana ona jeste primila islam, ali je tada već bio objavljen ajet kojim su Poslaniku zabranjeni daljnji brakovi, tako da je nije ni oženio. S druge strane, historičar Ibn-Sa'd tvrdi da ju je on oženio nakon što ju je oslobodio. Ibn-Ishak kaže da je umrla deset godina prije Poslanika, a.s., tako da nam ne preostaje ništa nego da kažemo da njenu životnu priču Allah najbolje zna.

Zejneba, kći Hujejjova, kojoj je Poslanika, a.s., nadio ime **Safija**, bila je još jedna jevrejka, sedamnaestogodišnja kćerka neprijatelja muslimana. Hujejj, starješina plemena Benu-Nedir, bio je potomak poslanika Haruna. Njen suprug Kinane je bio široko poznat po tome što je živog zakopao brata Muhammed ibn Mesleme, zbog čega ga je Muhammed kasnije ubio. Nju je sebi između ratnih zarobljenika za sluškinju izabrao Dihja el-Kelbi. Međutim, ona je kao kći plemenskog starješine tražila časniju sudbinu. Plemeniti Poslanik ju je oslobodio, a onda oženio.

Kaže se da je bila lijepa i Aiša je opet bila pogođena značajnom količinom zavisti. U prvo vrijeme Aiša i druge Poslanikove žene su joj život činile teškim stalno je izazivajući i provocirajući. Međutim, plemeniti Poslanik je uvijek bio na njenoj strani. Kada je Aiša jednom prilikom rekla da uopće ne zna zbog čega čitava gužva kad je 'jedna jevrejka kao i druga', Poslanik ju je ukorio kazavši: "Ne govori tako! Ona je primila islam i iskreno mu se predala." Kada su joj prigovorile zbog njenog oca, Poslanik, a.s., ju je podučio da im odgovori: "Moj otac je Harun, a moj amidža Musa." Kada je jednom prilikom Zejneba odbila 'jevrejki' posuditi kamilu, Poslanik, a.s., je stao u odbranu 'jevrejke' bojkotujući Zejnebu u postelji nekoliko mjeseci. Safija je postala bliska prijateljica Poslanikove kćerke Fatime, a vremenom se sprijateljila i sa Aišom. Ustvari, Aiša, Hafsa i Safija su postale neka vrsta 'trija'. Ona, međutim, nikada nije prekinula veze sa svojim jevrejskim rođacima. Kada je bila na samrti, ostavila je oporuku da trećina njenog imetka pripadne njenom sestriću. Iako su to neki kritikovali,

Aiša je insistirala da se oporuka provede.

Posljednja Poslanikova supruga bila je starija udovica Berra, sestra žene njegovog amidže Abbasa, koja je željela ublažiti njen patnje i lijepo je udati. Poslanik joj je promijenio ime u **Mejmun**a. Njen rođak je bio poznati ratnik Halid ibn Velid, koji je nakon ovog braka prešao na islam.

Kada je plemenitom Poslaniku bilo šezdeset godina, Allah je objavio ajet kojim je ograničio broj žena jednoga čovjeka na četiri (Kur'an, 4: 39). No, kako su njegove postojeće supruge bile proglašene 'Majkama vjernika', nije mu bilo naređeno da ih pusti.

Plemeniti Poslanik je bio ljudsko biće, kao i njegove žene. I dok je njihov zajednički život bio fokusiran na molitvu, post i duhovno uzdizanje, njihova kuća nije bila tihi samostan. Oni su upoznali mnoge nevolje i boli bračnoga života kao i njegove radosti. Dva puta je Poslanikov dom prolazio kroz velike krize.

Jednom kad je Aiša bila optužena za preljubu, a drugi put kada je u svoj dom doveo Koptkinju Mariju.

'Slučaj sa ogrlicom', koji je plemenitom Poslaniku nanio mnogo boli, desio se kada je Aišu, koja je bila na putovanju s Poslanikom, ostavila karavana i kada ju je doveo mladić iz nekog plemena. To je izazvalo zabrinutost. Oni kojima se nije dopadao njen uticaj na Poslanika, a.s., odmah su je optuži i za preljubu i nisu joj povjerovali kada je objasnila da je u momentu pokreta karavane tragala za svojom najdražom ogrlicom.

Ljuta i slomljena srca, Aiša je napustila Poslanikovu kuću i otišla svojim roditeljima, gdje je plakala dva dana. Njena majka, Ummu-Ruman, pokušala ju je razgovoriti i utješiti uvjeravajući je da je to sudbina svih lijepih žena. Njen otac, Ebu-Bekr, savjetovao joj je da se vrati Poslaniku i da bude strpljiva. Kada ju je Poslanik, a.s., vidio, zatražio je da prizna ako je počinila kakav grijeh govoreći joj da će joj Bog oprostiti ako je kriva.

Dostojanstvena kakva je bila, mirno ga je pogledala i kazala da nikada ne bi priznala nešto što nije uradila. Njena je obaveza bila

da pokaže strpljenje i moli Boga za pomoć. Dok je izgovarala svoje posljednje riječi, došla je objava i plemeniti Poslanik je bio u kontaktu s Bogom. Ebu-Bekr ga je zaodjenuo plaštom, dok je njena majka u strahu iščekivala rezultat. Kada je Bog potvrdio njenu nevinost, svi su bili presretni i rasterećeni.

Iako je imala tek četrnaest godina, već je bila ponosna i dostojanstvena muslimanka, koja je predstavljala onu vrstu supruge koja je bila predana samo Allahu. Plemenitom Poslaniku to nije smetalo niti se na to žalio, jer tako je islam učio i Aiša je to dobro razumjela.

Svaki muškarac koji se upusti u avanturu poligamije zna da će biti tenzija i stresova uzrokovanih neizbježnim trenjem više žena u jednoj kući. Kada je namjesnik Egipta Mukavkis poslao Poslaniku, a.s., dvije atraktivne koptske kršćanske djevojke, pritisak na nesebično udovoljavanje željama muža od strane Poslanikovih žena je značajno porastao. Svakako, uzimanje konkubina nije smatrano kao nešto nenormalno ih pogrešno u to doba. Ipak, svaka žena koja voli svoga supruga, osjećala bi se razočaranom ako bi osjetila da ona nije u stanju u cijelosti ispuniti sve njegove ljubavne želje.

Prema predajama, jedna od ovih djevojaka, Sirin, data je Poslanikovom prijatelju Hassan ibn Sabitu, dok je drugu, Mariju, Poslanik, a.s., odredio da služi Ummu Selemi. Kao i sa Rejhanom, nije izvjesno da li ju je Poslanik oženio ili ne. Neki tvrde da Poslanik, a.s., nije imao konkubina, već samo žene, ali mnoge knjige spominju devet Poslanikovih žena u trenutku njegove smrti, što bi značilo da su Rejhana i Marija bile samo konkubine.

A Allah zna najbolje. Ibn-Abbas kaže da je Poslanik, a.s., Mariji dao kuću u plemenu Nefir gdje je imao nešto imovine. Ona je tamo provodila ljeto i tamo bi je plemeniti Poslanik posjećivao.

Prema drugim predajama, on je Mariju posjećivao svaki dan, tako da je uskoro zatrudnjela. Nijedna Poslanikova žena osim Hatidže nije rodila dijete, iako je, prema jednoj predaji, Aiša jednom pobacila, što je svakako izazvalo stres. Raspoloženje se pogoršavalo i nekako u to vrijeme počele su svađe u kući oko podjele nekoliko

jednostavnih stvari iz ratnog plijena koje su im bile dozvoljene. Omer je dolazeći iz ženskih dijelova čuo svađu, poznao glasove Aiše i svoje kćerke Hafse i bio prestravljen. On je već brinuo da Hafsa gubi kontrolu, te joj je rekao da kontroliše svoju zavist i prihvati činjenicu da nije lijepa koliko Aiša, i da će, ako previše izazove Poslanika, a.s., biti otpuštena.

Žene su bile tako glasne o pitanju Marije da je Poslanik, umoran od svega, obećao da joj više neće ići. Ali, stvari se nisu poboljšale, i na kraju je atmosfera postala tako napeta da se Poslanik u potpunosti povukao od svih svojih žena i otišao u izolaciju.

Muslimanska zajednica je bila užasnuta jer to nije bila samo kućna kriza. Mnogi politički i plemenski savezi bi bili dovedeni u opasnost ako bi ih otpustio.

U prvi mah Poslanik, a.s., je odbio vidjeti čak i Omera, a kada ga je konačno primio u svoju sobu, Omer ga je našao kako leži na rogozovoj hasuri čiji su se tragovi vidjeli na njegovom obrazu. Na kraju je Poslaniku, a.s., došla objava u kojoj je stajalo da svim svojim ženama treba dati slobodan izbor. 'Ajet o izboru (33: 28-9) je odredio da one treba ili da prihvate njegove uvjete i žive islamskim životom kakav je tražio, dajući mu vremena koje je trebao za ibadet i upravljanje zajednicom, ili, ako smatraju da to nisu u stanju, da se odluče za miran i besprijekoran razvod.

Plemeniti Poslanik je svoje supruge izbjegavao jedan mjesec. Na kraju 29. dana prekinuo je izolaciju i otišao prvo do Aiše, koja ga je dočekala riječima: "Allahov Poslaniče, rekao si da nećeš dolaziti mjesec dana a ostao je još jedan dan. Prošlo je samo dvadeset devet dana. Brojala sam ih jedna po jedan." Poslanik, a.s., joj je pojasnio da je taj mjesec imao dvadeset devet dana. Aiša završava predaju riječima: "Tada mu je Allah objavio 'Ajet o izboru'. Od svih svojih supruga prvo je došao meni i ja sam izabrala njega."

Izbor je ponudio svim svojim suprugama. Dio 'izbora' bio je odustajanje od seksualnih odnosa sa nekoliko žena koje nisu bile fizički atraktivne. Iako je plemeniti Poslanik bio snažan čovjek, imao je više od šezdeset godina. Ipak, razumio je da mora biti pravedan

prema svim svojim suprugama u svom bračnom odnosu. Iako je bilo jasno da to nije bilo savršeno pravedno i da bi one trebalo te stvari jednostavno da ostave iza sebe i budu zahvalne što im je osigurao makar dom, on je uzeo u obzir njihove fizičke potrebe i nastojao je učiniti nešto u vezi s njima.

Suprugama prema kojima nikada nije osjećao nikakve fizičke privlačnosti bila je data prilika da budu otpuštene ako žele. Ali, one su ga toliko poštovale i voljele da su sve odabrale da nastave svoje brakove sa njim bez seksualnih odnosa radije nego da ga napuste. One su dale svoju riječ i mir je ponovo uspostavljen.

Ajet o izboru uopće nije spomenuo Mariju, već se pozabavio stavom Poslanikovih supruga prema luksuzu i zemaljskim dobrima. 'Žene-apostoli' su se složile da žrtvuju svoj materijalni interes, i tako zaslužiše svoje titule Majki vjernika.

Marija je rodila sina kojemu je bilo dato ime velikog Ibrahima, vjerovatno u znak sjećanja na poslanika koji je osnovao arapska plemena preko svoga sina Ismaila. Poslanik i svi muslimani su se radovali jer su sinovi koje je ranije imao sa Hatidžom umrli kao djeca. Tragično, ista sudbina očekivala je malog Ibrahima.

Sve ovo je moralo biti posebno bolno za Aišu jer izgleda da od svih Poslanikovih, a. s., supruga jedino ona nije imala djece. Sve ostale su imale djecu iz ranijih brakova. Čini se da je Poslanik, a. s., vrlo dobro razumio njen osjećaj 'praznine' i potrebu za kompenzacijom, pa joj je dao nadimak Ummu-Abdullah (Majka Abdullahova) po jednom od njenih sestrića.

U vrijeme izbora Poslanik, a. s., je od nje zatražio da vrlo pažljivo razmisli prije nego se složi da ostane kod njega. Savjetovao joj je i da se konsultuje sa svojim ocem. Ona je ponosno odbila da to učini. Nije čak imala potrebu ni da razmišlja: izabrala je Allaha i Njegova Poslanika.

Nema nikakve sumnje da je Aiša bila Poslanikova miljenica, te da je i ona njega beskrajno voljela. Uobičajavala je mirisati mu kosu njegovim omiljenim mirisom, kupati se iz iste posude kao i on,

piti iz iste posude i spavati umotana u isti čaršaf. Njegov omiljeni položaj za odmaranje bio je da legne i glavu osloni na njeno krilo.

DOBAR SUPRUG

Vjernik nikada ne smije mrziti vjernicu. Ako ne voli jednu osobinu kod nje, naći drugu osobinu s kojom će biti zadovoljan. (Muslim)

Poštovanje se nikada ne može postići tako što ćete jednostavno nekome kazati da vas poštuje. Poštovanje se mora zaslužiti riječima i postupcima, drugim riječima, ukupnom porukom onoga što vi jeste.

Od apsolutne je važnosti da u dobrom islamskom braku supruga poštuje svoga supruga. U protivnom, brak će biti bijedno iskustvo. S obzirom da je jedno od osnovnih pravila islamskog braka da je suprug 'imam' i glava kuće, on mora dokazati da zaslužuje tu poziciju.

Nije tačno da se od muslimanke očekuje da se pokorava svome suprugu u svakoj sitnici. Tu postoji jedan vrlo važan uvjet. Ako joj suprug pokuša narediti bilo šta što je u suprotnosti sa islamom, njena je obaveza da ga NE posluša, da mu (taktično i blago) ukaže da griješi, i da izmijeni njegove naredbe!

Prema tome, ako se očekuje da supruga poštuje svoga muža, on mora učiniti sve da bude dostojan i da zasluži to poštovanje.

Mnoge se žene, posebno danas u vrijeme 'ženske emancipacije', pitaju zašto se uopće muškarac treba smatrati glavom kuće. Većina žena zna da muškarci nemaju mnogo šta raditi u kući i

oko rutinskih poslova. Neki od njih finansijsku kontrolu nad svakodnevnim izdacima, a ponekad i važnije finansijske poslove, prepuštaju svojim suprugama. Obično je majka ta koja mora da se bavi tako važnim i različitim pitanjima kao što su odgajanje djece u dobrom moralu i vjeri i kuhanje hrane, s jedne, i tako trivijalnim stvarima kao što je vođenje računa o čistim košuljama, sparivanju čarapa, pospremanju sitnica po kući, čišćenju toaleta i tome slično.

Jednom kada žene naviknu da se nose sa svim tim, mnoge od njih ne vide razloga zašto bi trebalo da svoje muževe smatraju glavama kuće.

U islamu, ova koncesija muškarcu je od suštinskog značaja. To je dio Božijeg plana, dio Njegove naredbe.

To je Bog naredio mnogo prije nego je poslao objavu poslaniku Muhammedu, a.s. Takav poredak se naglašava i u kršćanstvu. Naprimjer, u jednom kršćanskom tekstu čitamo: "Neka supruge budu pokorne svojim muževima kao samom Gospodinu, jer muž je glava svoje supruge kao što je Krist glava Crkve." (Efežanima, 5: 22-24)

U Svojoj konačnoj objavi Allah traži od supruga da budu poslušne svojim muževima i da ih poštuju gdje god to nije u suprotnosti sa Njegovom voljom. Uistinu, plemeniti Poslanik je jednom izjavio da kada bi mu bilo dopušteno da naredi jednom ljudskom biću da se pokloni drugome, on bi naredio suprugama da se poklone svojim muževima! On to, svakako, nije mogao tražiti jer samo Bog ima tu privilegiju i pravo. Ali, to ukazuje na njegovu snažnu želju za sretnim porodičnim odnosima u kojima je suprug nesumnjivo šef!

Međutim, prije nego supruge iz srdžbe zatvore ovu knjigu i optuže je za slijepo podržavanje raširenog muškog šovinizma (stava da su muškarci uvijek superiorni u odnosu na žene, jer je to prirodni poredak stvari!), dozvolite da jasno kažemo da šovinizam i arogancija i odbijanje da se sasluša drugačije mišljenje nemaju nikakve veze sa islamom.

Dobar suprug musliman nije šovinista, arogantan i umišljen da on sve najbolje zna. Jer, ne zaboravimo, i on ima autoritet iznad sebe - najviši Autoritet koji može postojati. Taj Autoritet mu je naredio da bude ponizan, skroman, blag, ljubazan i milostiv. On od njega ne traži da ide naokolo i izdaje naređenja lijevo i desno samo da bi izbjegao bilo šta uraditi sam ili da bi osigurao da sve što članovi njegove porodice rade bude koncentrirano na njegov komfor i prohtjeve.

Muslimani muževi imaju samog plemenitog Poslanika kao svoj najbolji uzor i od njih se očekuje da pokušaju biti njemu slični. U mjeri u kojoj oni uspiju biti kao on, njihove supruge muslimanke će ih, prirodno, poštovati. Što je musliman civiliziraniji i ljubavniji prema svojoj supruzi, to je njegova vjera savršenija i to on više zaslužuje da bude glava kuće.

Većina muškaraca, kada se tek ožene, moraju učiti kako da se ponašaju u toj poziciji autoriteta. Oni obično nisu imali takvo iskustvo prije braka, već su obično bili mladići u nečijoj tuđoj kući. Oni možda nikada nisu bili šefovi na poslu, u kancelariji ili u fabrici. Oni možda nemaju nikakvog pojma ili tek blagu ideju o taktikama i postupcima 'odnosa s javnošću' i zbog toga mogu neočekivano izazvati užasan otpor, štrajkove, nezadovoljstvo i druge poteškoće od strane potčinjenih. Novi suprug mora shvatiti da kada bude promoviran u poziciju 'šefa' kuće, on mora naučiti vještine ili će se suočiti sa istim problemima.

Obratimo pažnju na neke od njih. Prije svega, pretpostavljam, 'radnici' vole da vide da je njihov šef fer, pošten i pravičan. To su apsolutno važne stvari. Onog trenutka kada se pročuje da je šef nekorektan, nesposoban i nepošten, mogu se očekivati veliki problemi. Ljudi neće vidjeti ništa loše u tome što su sami nepošteni i pokušat će učiniti sve za što neće biti kažnjeni. Poštenje je ključ. Bez njega ostatak vjere jedne osobe je bezvrijedan.

Kako supruga može istinski poštovati svoga muža (i obratno) kada zna da laže, lažira bolovanje, taji porez, ili čak krade?

Ljudi Boga mole nadugo i naširoko a njihova je hrana haram,

i njihovo piće haram, i njihova je odjeća haram. Kako njihove dove mogu biti uslišane? (Muslim i Et-Tirmizi)

Imam El-Gazali je zabilježio:

Kada bi neki čovjek izlazio iz kuće, njegova supruga i njegova kći bi mu govorele: 'Pazi na nedozvoljenu zaradu jer mi možemo izdržati glad i neimaštinu, ali ne možemo podnijeti vatru!'

Što se nesposobnog šefa tiče, jednom kada radnici zaključe da je on idiot koji će sve upropastiti, oni počinju brinuti za sebe vodeći računa da makar oni iz svega izađu dobri.

Dalje, šef nikada ne smije izrabljivati svoje radnike ili očekivati nerazumne stvari od njih. Lojalni radnici će uraditi više od onoga što inače treba za menadžera koji je pošten, pravedan i koji ih korektno nagrađuje. Onog trenutka kad se osjete izrabljenim, počinju nevolje. Obično je prva misao da li je uopće finansijski vrijedno nastaviti sa tim poslom ako osoba mora žrtvovati sve te sate za milostinju dok drugi bivaju povlašteno tretirani u odnosu na nju, itd. "Ko nas vara, nije od nas." (Muslim)

Postoji tako mnogo formi eksploatacije na radnom mjestu. A također ih je mnogo u braku. Muž koji je 'na poslu' od, recimo, devet do pet i kada dođe kući digne noge da se odmara tokom ostatka popodneva dok njegova supruga nastavlja raditi, zaboravlja nešto - zaboravlja da je i ona radila od devet do pet, i vrlo vjerovatno prije devet. To važi ne samo za žene koje su zaposlene van kuće, već i za one koje rade u kući.

Mnogim muškarcima je to, iz nekog razloga, teško shvatiti. Jednostavan način da se to dokaže je da ga supruga ostavi na nekoliko sedmica i da pusti da se kuća pretvori u kaos, kao što bi se brzo desilo, a onda sugerirati, a možda to i muž zaključi, da bi trebalo nekoga unajmiti da dođe i radi suprugin posao.

Kao što smo vidjeli, nije Poslanikov sunnet zavaliti se u kauč i gledati supruge kako padaju od umora služeći ga.

Šef koji stiće lojalnost svojih zaposlenih je onaj koji pokazuje

samopožrtvovanje, koji je spreman uprljati ruke; koji od drugih ne traži ono što sam nikada ne bi bio spreman učiniti.

Poslodavac nikada ne treba tražiti od radnika da radi preko svojih mogućnosti. Ako je to, pak, nužno, onda i on treba pomoći radniku. (El-Buhari)

On neće sjediti iza zatvorenih vrata s nogama na stolu, već će raditi sa drugim radnicima (imajući, svakako, na umu svoju poziciju i specifičnosti svoje pozicije). On neće izrabljivati ili maltretirati svoje radnike i, vrlo važno, platit će im koliko im i pripada, pravedno i na vrijeme.

Plemeniti Poslanik je bio jasan o svim ovim pitanjima: "Dajte radniku njegovu plaću prije nego se njegov znoj osuši." (Ibn-Madže)

Muževi obično sve ovo razumiju kad je u pitanju njihovo radno mjesto, ali mnogi tek treba da shvate da je glavni radnik u porodici supruga. Ona nikad ne smije biti uzeta za garantovano jer njena plaća vrlo često uopće nije novac, već znak da je primijećena, da je cijenjena i voljena.

Zbog svoje nesavršenosti i sebičnosti često se dešava da suprug, dok neizostavno očekuje da bude poštovan kao glava kuće, propušta da pokaže potrebnu pažnju i ljubav svojoj supruzi i tako 'sam sebi skače u stomak'.

Bez obzira kako mnogo neko stvarno volio svoju suprugu, ako to ne pokaže, ona se neće osjećati voljenom. Bez obzira kako je mnogo cijenio, ako to ne pokaže, ona se neće osjećati poštovanom. Ona iz njegovog ponašanja može zaključiti da su jedine stvari koje su mu važne njegovi prohtjevi i zadovoljavanje njegovih želja.

Među mojim sljedbenicima najbolji muškarci su oni koji su najbolji prema svojim suprugama, a najbolje žene su one koje su najbolje prema svojim muževima. Svaka takva žena ima nagradu jednaku nagradi hiljadu šehida. Među mojim sljedbenicima, ponovo, najbolje žene su one koje pomažu svojim muževima u njihovom poslu, i vole ih zbog svega, osim kada griješe prema Allahu. (Citirano u Doi, *Women in*

Sharia, 9)

Šta još šefove čini nepopularnim kod njihovih uposlenika? Kada se bahato i dominirajuće ponašaju. Da bi zadobio poštovanje, čovjek mora pokazati da je snažan, odlučan i sposoban da donosi odluke, ali to ne znači da nikad nikoga ne treba pitati za savjet niti da niko drugi ništa ne zna, niti da mišljenje supruge nikada ne treba uzimati za ozbiljno samo zato što se ne slaže sa njegovim.

Svakako, to ne znači da suprug treba da se preda i od sebe napravi roba supruginih želja. Dominirajuća supruga je gora od dominirajućeg muža! Štaviše, supruge obično ne cijene muža koji zloupotrebljava svoju poziciju glave kuće tako što sve prepušta njoj i prepušta joj donošenje svih odluka. Kada se to desi, supruga počinje razmišljati da li je muž uopće od koristi i da li bi ona možda bolje prošla bez njega.

Ako je odgovor na pitanje "Za šta služi tvoj suprug?" nešto u smislu: "Za pravljenje nereda i problema, popunjavanje prostora, da te natjera da radiš stvari koje ne voliš, za stvaranje puno posla koji ne bi morala raditi da ga nije", u tom slučaju, prije ili kasnije, žena će se zapitati zašto to ona radi, a tada je brak u opasnosti.

Muškarci su zaštitnici žena, jer Allah je jedne iznad drugih odikovao, i zato jer muškarci troše svoje imetke! A čestite žene su poslušne, i prema onome što je Allah naredio da se pazi čuvarne i tad kad je muž odsutan od kuće. (Kur'an, 4: 34)⁶

Muškarac treba da pokaže zaštitu, brigu i snagu ako želi da ga se sluša i da se sa njim saraduje.

Sama činjenica da je muškarac glava kuće ne znači da može i treba izdavati naređenja po cijeli dan. To jednostavno znači da kada se njih dvoje ponekad ne slažu, i kada stvari postanu ozbiljne, njegov glas preteže. Muž ne mora uvijek popustiti pred supruginim željama, ali on je nerazuman ako ne sasluša njene razloge zašto bi željela da nešto bude urađeno, ili urađeno na drugačiji način. Dobri muževi

⁶ Ovdje smo unekoliko odstupili od prijevoda dr. Enesa Karića. (A.A.)

muslimani i supruge muslimanke shvataju da svako može pogriješiti, da niko nije savršen i da svako treba uzeti u obzir prava i zahtjeve onog drugog otvorenog uma i s poniznošću. Poslanik, a.s., je to stalno naglašavao. Moderni nigerijski učenjak primjećuje:

Činjenica je, međutim, da je smisleno upravljanje domaćim poslovima nemoguće bez jedinstvene politike. Iz tog razloga šerijat traži od muškarca, glave porodice, da se konsultuje sa svojom porodicom i onda sam donese odluku. Pri tome, on ne smije zloupotrebjavati svoje ovlasti da nanese bilo kakvu štetu svojoj supruzi. Svako kršenje ovog principa s njegove strane uključuje rizik gubljenja Allahovog blagoslova, jer njegova supruga nije njegov potčinjeni, već je ona, da upotrijebimo Poslanikove riječi, 'kraljica kuće', i od pravog vjernika se očekuje da svojoj supruzi da tu poziciju. (Doi, *Women in Sharia*, 10)

Makar muškarac imao više odgovornosti nego žena i zbog toga bio 'stepen iznad nje', to ga nužno ne čini bojim od njegove supruge.

Kako ćeš znati jesi li dobar suprug? Šta dobar suprug treba činiti?

Da, prije svega on mora biti dobar hranilac porodice i u tom smislu dati maksimum od sebe. Islam mnogo insistira na tome da čovjek zarađuje, trudi se i izdržava sebe i svoju porodicu, i da se ne oslanja na druge.

Ono što čovjek potroši na svoju porodicu je sadaka i čovjek će biti nagrađen čak i za zalogaj koji stavi supruzi u usta. (El-Buhari i Muslim)

Nije od nas ko ima novca a ne dopušta svojoj porodici da ima koristi od toga. (Mustedrek)

Jednom se neoženjeni čovjek povjerio učenom čovjeku: "Bog mi je dao da imam udjela u svakom dobrom djelu" i onda je spomenuo hadž, džihad itd. Na to mu je učeni čovjek odgovorio: "Kako si još uvijek daleko od djela evlija!" "A šta

je to?" začuđeno upita čovjek. "Halal zarada i izdržavanje porodice." (El-Gazali)

Izdržavanje supruge nije samo vježba i disciplina već jedna posebna vrsta ibadeta. (El-Gazali)

Supruga i porodica imaju materijalne potrebe, a stvari koštaju. Loš je suprug onaj ko svu zaradu zadržava za sebe ako supruga nema neovisnih finansijskih prihoda. Za većinu žena je vrlo bolno i ponižavajuće da moraju pitati svoje muževe da kupe bočicu parfema, ili novi donji veš ili novu odjeću za djecu, a da ne govorimo o odgovarajućem novcu za kupovinu hrane i plaćanje računa za kućne režije.

Muževi treba da su osjetljivi na životne troškove i moraju osigurati da sredstva koja daju svojim suprugama budu razumna. Ako muž supruzi daje samo minimum a sve ostalo ostavlja za zadovoljavanje svojih potreba, to nije pravedno. To može postići samo ako ima ženu koja je rob, a ne supruga. Još jednom, bilo bi dobro da suprug izračuna koliko bi ga koštalo da svoju suprugu zamijeni unajmljenim slugom ili sluškinjom.

Biti dobar hranilac porodice znači također da suprug neće rasipati novac i trošiti ga na gluposti. Jasno, čovjek ne može biti kritikovan za to što je siromašan ako to nije njegova greška, ali ga se zato može kriviti ako je besposlen, pohlepan, neodlučan i sebičan. U zapadnom svijetu mnoge supruge su razočarane svojim muževima koji troše svoju zaradu na alkohol, kocku i 'noći s momcima'. Muslimani to očito ne bi smjeli činiti, ali i ako suprug nevino odlazi tri ih četiri puta sedmično u sportski centar koji se plaća, trebalo bi da se upita šta nudi svojoj supruzi za njenu relaksaciju i da li je njegovo korištenje vremena i finansija pravedno. Supruga koja uoči da njen suprug troši svo svoje vrijeme i novac na stvari kao što su dvoranski sportovi, neće dugo biti oduševljena njime dok sjedi sama kući krpeći čarape!

Muslimani treba da nauče živjeti sukladno svojim mogućnostima, a to je često vrlo teško za nove bračne partnere. Vrlo se lahko zadužiti, posebno u modernim društvima koja vas ohrabruju

da 'živite danas a plaćate kasnije'. Muslimanski parovi treba da su svjesni da će, ako žive neodgovorno i nepromišljeno, zaista 'platiti kasnije' ali ne samo u kešu! Pravi vjernici su "oni koji, kad dijele, ne pretjeruju niti škrtare, već između toga dvoga postupe." (Kur'an, 25: 67)

Istovremeno, moraju povesti računa da ne postanu materijalisti. Postoje stvari koje su mnogo važnije od natjecanja s komšijama i posjedovanja svih skupih auta, sprava i spravica. Bogatstvo je izazov i zamka. Mnogo Poslanikovih, a.s., izreka ukazuje na to:

Bogatstvo je slatko i izvor blagoslova za one koji ga stiču ne čeznući za njim, ali oni koji za njim čeznu iz pohlepe su kao osobe koje jedu, ali se nikako ne mogu zasititi. (El-Buhari)

Ja se za vas ne bojim siromaštva, već se bojim da ćete početi željeti svijet kao što su ga poželjeli oni prije vas, pa da će vas to uništiti kao što je i njih uništilo. (El-Buhari i Muslim)

Ljubav prema novcu je izvor svakog grijeha. (El-Bejheki)

Bogatstvo nije izobilje zemaljskih dobara, već je bogatstvo bogatstvo duše. (Muslim)

Bez obzira na divne stvari koje vam materijalistički način života može donijeti, one nikada ne mogu nadomjestiti bol koju donosi slabljenje i raspad porodičnih veza. Kakvog smisla ima trošiti tako mnogo vremena na poslu kako biste zaradili fizička dobra ovoga života ako vam ne ostane nimalo vremena i energije za duhovne stvari? Ili ako vam to ne ostavlja vremena i energije za njegovanje ljubavi, brige i prijateljstava u svojoj kući?

Na mužu je da kao glava kuće vodi računa i da učini sve da ispuni svoju duhovnu i ljubavnu obavezu. Da, on mora raditi marljivo da obezbijedi fizičke potrebe svoje porodice, ali maksimum svojih napora on mora uložiti ne u sticanje bogatstva i materijalnih dobara koja će svakako biti i proći, već u služanju Bogu voleći svoju suprugu i porodicu, podučavajući ih i skupno izgrađujući njihovu duhovnost.

Najveći grijeh s kojim neko može izaći pred Boga je obavljanje svoje porodice u neznanju. (Imam Dejemli)

Od vitalnog je značaja da suprug shvati da to znači često zajedničko obavljanje namaza, što suprugama muslimankama tako nedostaje danas kada više nema proširene porodice i kada one obično moraju klanjati same. Tako je divno pasti na sedždu iza glave vašeg supruga, vašeg supruga imama i povremeno se s njim moliti Bogu. Međutim, vaš suprug imam također mora voditi računa o principima kojima nas je podučio sam plemeniti Poslanik koji je pazio da njegov namaz bude u skladu sa potrebama i mogućnostima njegovog džemata.

Nekada stupim u namaz i naumim da klanjam dugo, ali kad čujem plač djeteta, skratim ga bojeći se da majka ne bude uznemirena. (El-Buhari i Muslim)

Namaz nije propisan da se obavlja samo zato što je obaveza ili iz dosade, već iz ljubavi. Islamsko pravo (koje nas podučava detaljima tehnike namaza) je samo jedan aspekt. Ništa manje važan aspekt nije unutarnja dimenzija vjere, tesavvuf, koja unosi duhovne uvide i istinsku predanost u srce.

Ako je suprug opsjednut samo fikhskim (vanjskim) aspektom, dok je njegova supruga sklonija više ka tesavvufskoj (unutrašnjoj) dimenziji, tada postoji šansa da šejtan nađe prostora za djelovanje između njih dvoje zbog prirodne sklonosti svake strane da misli da je njena orijentacija najbolja. Klanjač sklon tesavvufu će biti zaljubljen svjestan Božije prisutnosti tokom cijelog dana, te će pored obaveznih namaza moliti se (kraće ih duže) kada osjeti unutrašnji nagon za osobnom predanošću. Obožavalac koji se ograničava samo na fikh smatrat će da je važno što korektnije obaviti namaz i pokušati zaraditi dodatnu nagradu obavljajući neobavezne namaze i klanjajući dodatne rekate. Islam traži oboje. I fikh i tesavvuf su opasni jedno bez drugog; unutarnje stanje duše tokom namaza i vanjski pokreti tijela moraju biti u harmoniji.

Jedan od plodova ove uravnotežene duhovne aktivnosti će biti taj da će svaki supružnik biti osjetljiv za nadanja i vjeru svoga druga

i što će biti otvoren za drugačije razmišljanje i osjećanje.

Nijedan supružnik ne bi smio biti toliko preokupiran svojim ličnim duhovnim progresom da zaboravi pokazati istinsku brigu za svoga partnera. Ako suprug ne posvećuje dovoljno pažnje duhovnim potrebama svoje supruge, vremenom se može desiti da će ona prestati s njime dijeliti zajedničke ciljeve. Ako roditelji ne posvete dovoljno lične pažnje duhovnom rastu i razvoju svoje djece, mogu se iznenaditi jednoga dana kada otkriju da je materijalistički svijet koji ih okružuje zaveo njihova srca i umove. To će se gotovo neizbježno desiti ako ne ispune zamornu obavezu objašnjavanja ne samo onoga 'šta je šta' u islamu, već i zašto je šta.

Konačno, veoma je važno za šefa da pokaže poštovanje prema svojim zaposlenim. Oni nisu robovi; oni su živa bića sa svojim vlastitim nadanjima, osjećanjima, strahovima i frustracijama.

Ovo posebno važi za muževe kada je posrijedi poštivanje supruge u seksualnim odnosima, o čemu će više riječi biti nešto kasnije. Mnogo frigidnosti i seksualne nezainteresiranosti supruge prouzrokovano je ponašanjem njihovih muževa koji ne poznaju žensku mentalnu i emocionalnu narav. Neki muževi su grubo i zahtjevni, zadovoljavaju samo svoje potrebe ne obraćajući pažnju na potrebe njihovih supruge, zahtijevaju seks kada su njihove supruge umorne ili se ne osjećaju dobro, ih kada su ih ranije naljutili i izbacili iz takta.

Oni očito nisu dokučili poruku riječi plemenitog Poslanika koji je savjetovao muškarce da ne skaču na svoje žene kao životinje, već da prvo pošalju glasnika'. Također je upozoravao da čovjek koji tuče svoju ženu kao roba tokom dana, teško da može očekivati od nje da mu sretna skoči u zagrljaj noću. Jednostavnom analogijom ovaj hadis možemo protegnuti na one muškarce koji svoje žene tretiraju kao robove. Rezultat će biti isti: sve što će dobiti je razočaranje i bijes, nikako ljubav.

Očito, muškarci muslimani ne smiju tražiti bilo kakvo seksualno zadovoljstvo izvan kuće. Ako to učine, onda sigurno ne poštuju svoje supruge. Poslanik, a.s., jednom je mudro kazao:

Kada neko od vas ugleda atraktivnu ženu, i njegovo je srce poželi, neka odmah ode svojoj supruzi i neka s njom ima seksualni odnos kako bi se mogao sačuvati zlih misli. (Muslim)

Suprug koji poštuje svoju suprugu neće je tretirati kao manje vrijedno biće. Poslanik, a.s., je muškarcima naredio da svoje supruge hrane istom hranom kakvu i sami jedu (ne zahtijevajući da im uvijek daju najbolje, ali ni ostatke!), i da ih oblače kako sebe oblače. Drugim riječima, ako suprug voli skupe i stilske stvari, ne bi smio na sebe trošiti toliko da suprugu natjera da ide okolo po pijaci kupovati najjeftinije stvari kako bi sastavila kraj s krajem. Da, traži se fer odnos. Muž možda jeste zaradio novac, ali to mu je omogućila njegova supruga i ona ima pravo na udio u njegovoj zaradi.

Daj joj da jede kada i ti jedeš, i nabavi joj odjeću kada i sebi nabavljaš. (Ebu-Davud)

Ako supruga ne ispunjava sva očekivanja, glupo je biti grub prema njoj i činiti joj život nesretnim. Pokušaj popraviti stvari pažnjom, blagošću i ohrabivanjem kao što bi volio da drugi čine kada ti ne ispuniš očekivanja. Nemoj pokušavati da sam vodiš brigu o kuhinji ili kući gurajući nju u stranu i tjerajući je da se osjeća malom i poniženom. Šefovi koji to rade svojim radnicima vrlo brzo nađu da su njihovi zaposleni razočarani i ljuti, a takvi prije ili kasnije odlaze. Mnogo je bolje opredijeliti se za komunikaciju, pažljivu obuku, objašnjavanje stvari i pohvale kada stvari idu kako valja.

Koji god muškarac bude strpljiv kada mu supruga ima ružnu narav, imat će nagradu kao onu koju će Ejjub dobiti. I koja god žena bude strpljiva kada joj muž ima lošu narav, dobit će istu nagradu kao Asija, dobra žena Faraonova. (El-Gazali)

Ljubav može biti utemeljena na mnogo stvari, ali da bi imala istinsku vrijednost ona mora nadilaziti običnu ljudsku privlačnost ili međusobnu strast i mora je voditi ono što je najbolje za onoga koga volite. Ta vrsta ljubavi nekada zahtijeva ukor ili discipliniranje, kao što roditelj kori i disciplinira svoje voljeno dijete. Ali, u islamu je važno da insan bude ljubazan i strpljiv. Čak i kada vas situacija

provocira, i kada ste možda nepravедno optuženi, morate pokazati suzdržanost i dobrodušnost. Sjetite se izreke: "Istinski musliman je kao zemlja; sve što ne valja baca se na nju, ali samo ono što je lijepo niče iz nje."

Istinska ljubav nije nestrpljiva ili izbirljiva. Ona nije zavidna, ili sumnjičava ili dominirajuća. To su sve znaci nesigurnosti koje pothranjuje imaginacija i s njima treba biti oprezan i njih se treba oslobađati. Vrlo je lahko uvidjeti greške i propuste drugih, a tako teško priznati svoje vlastite; ali ako smo dobri muslimani, moramo pokušati. Kao što hadis kaže: "Blago onome ko je toliko okupiran svojim mahanama da nema kad uviđati mahane drugih." (Dejlemi)

Istinska ljubav se ne ponaša nepristojno i vulgarno. Dobar suprug ili supruga ne raspravlja o nedostacima ili intimnim umijećima svojih bračnih drugova sa drugima, što bi, svakako, jako štetilo ako bi bilo otkriveno. Niko ne voli da bude ismijavan, posebno kada su u pitanju privatne i lične stvari. Plemeniti Poslanik je kazao:

Na Sudnjem danu najgora osoba kod Boga bit će čovjek koji ima intimne odnose sa svojom suprugom a potom razglasi njene tajne. (Muslim)

A imam En-Nevevi kaže: "Znaj da suprug ne treba razgovarati o seksualnim pitanjima ni sa kam od rodbine svoje supruge."

Ovo pravilo važi i nakon razvoda. Imam El-Gazali kazuje priču o pobožnom čovjeku koji se želio razvesti od svoje žene pa je bio upitan o razlogu, na šta je kazao: "Čovjek nikad ne otkriva tajne svoje supruge." Nakon razvoda bio je upitan zašto se razveo a on je jednostavno odgovorio: "Šta ja imam sa ženom drugog čovjeka?"

Dobar suprug kući dolazi umoran, ali on ne zaboravlja svoje obaveze i svoju ljubav prema svojoj porodici. On može potpuno biti nezainteresovan za razgovor i može trebati odmor, ali njegova supruga je možda cijeli dan čuvala neku sitnicu da mu kaže. On je možda bio okružen odraslim osobama s kojima je mogao razgovarati

i uživati u konverzaciji, ali ona vjerovatno nije imala nikoga za razgovor osim svoje bebe, mačke i zavjesa! Poštujte prava vaših supruga i budite ljubazni.

A šta je sa djecom? Ako otac nema vremena za njih i ako ih propusti naučiti da poštuju majku svojim vlastitim odnosom i ponašanjem prema njoj, onda, prije ili kasnije, on će platiti cijenu za to. Djeca imaju potrebu da vide da se njihovi roditelji vole i jedno drugo poštuju, da vide njihovu saradnju i spremnost da jedno drugom pomognu. Fraze poput 'Sačekaj dok ti otac dode kući!' ili 'Idi i pitaj mamu!' neizostavno kod djeteta stvaraju sliku o drugom roditelju kao osobi koja disciplinira i koja će kazati 'Ne!' igrajući ulogu negativca. Ako se želi porodična sreća, svaki roditelj treba dječiju ljubav i poštovanje. Ni u kom slučaju otac i majka ne smiju dozvoliti da ih dijete suprotstavi jedno drugome, što je vještina koju oni, nažalost, brzo uče.

Ako se od djece očekuje da poštuju roditelje, onda roditelji moraju živjeti tako da zaslužuju poštovanje i biti uzor koji će djeca oponašati. Sebičnost, ružan temperament, nerazumnost, lijenost, nepoštenje, sklonost ka zloupotrebama, sve su to osobine koje djeca lahko uče i oponašaju. Zaslužite poštovanje gradeći miran muslimanski dom pun ljubavi, postavljajući dobre standarde ponašanja, dobar i konzistentan primjer svojim vlastitim ponašanjem, valjanim moralnim odgojem i blagim i ljubavlju motiviranim discipliniranjem kada je potrebno.

Djeca o ljubavi uče posmatrajući je i oni uče da je daju prihvatajući je. Ljubav se ne može kupiti. Nemarni roditelji mogu zasipati poklonima svoje supružnike i djecu, ali pokušaji da se ljubav kupi samo je obezvrjeđuju. Nije riječ o poklonima, već o vašem vremenu, vašoj energiji i vašoj ljubavi koja je potrebna. Riječ je o davanju, pomaganju, služenju i dijeljenju.

Pazite se te velike zamjene - TV ekrana. Gledanje televizije i kompjuterske igre mogu postati loša navika koja rad i življenje zamjenjuje samo gledanjem, a većina toga što se ima vidjeti je veliko smeće, posebno masovno producirani programi za djecu! To

zamjenjuje i zajedničku igru i razgovor. U nekim slučajevima to zamjenjuje i razgovor za vrijeme zajedničkog obroka. Jednoga dana možda ugasite ekran i monitor i shvatite da se vaša cijela porodica promijenila, postala starija i, možda, raspala.

Nikad ne potcijeni zbližavajuću vrijednost porodičnog obroka. Sufjan es-Sevri je kazao: "Čuo sam da Bog i Njegovi meleki blagosiljaju porodicu koja jede skupa."

Sva ljudska bića trebaju određeno priznanje, da budu prihvaćeni i odobreni, te da osjećaju da pripadaju. Svakako, da bi to postigla, osoba mora imati na umu cijelu grupu kojoj pripada, a da bi se osjećali vrijednim, moraju joj doprinositi. Djeca moraju naučiti da preuzimaju odgovornost, da pripadaju porodici i da je podržavaju i izdržavaju i da konačno sami brinu o sebi kako bi, kada za to dođe vrijeme, bili u stanju izdržavati svoje roditelje i osnovati svoje vlastite porodice.

Konačno, zaista male 'dodatne' sitnice mogu popraviti monotonu vezu. Plemeniti Poslanik, a.s., je kazao: "I da staviš zalogaj hrane u usta svoje supruge je sadaka" (El-Buhari i Muslim). Ovo ukazuje na vrstu nježnosti koja treba postojati u muslimanskom braku. Stisak, zagrljaj, dodir ruke, poljubac, mali pokloni koji pokazuju da si mislio na svoju suprugu tokom dana - to su 'izaslanici' koji uistinu dostavljaju poruku drugoj strani.

Nijedna žena neće nešto pomjeriti da bi ga postavila na njegovo pravo mjesto u cilju dotjerivanja kuće svoga supruga a da joj Allah neće to ubilježiti kao dobro djelo. Niti će ijedan muškarac prošetati sa svojom suprugom držeći je za ruku a da mu to Allah ne upiše kao dobro djelo, a ako je zagrlj iz ljubavi, njegova će se nagrada deseterostruko povećati. (Doi, *Women in Sharia*, 10)

Nijedan suprug niti supruga nisu savršeni. Ali, kada suprug pokaže ljubav i pažnju svojoj supruzi i kada postupa u skladu sa principima islama, on će zasigurno zadobiti ne samo njenu ljubav i poštovanje već i Allahovo.

SLAVLJENJE RAZLIKA

A žensko nije kao muško! (Kur'an, 3: 36)

Nema sumnje da kada je Allah stvorio onu 'jednu dušu', i iz nje izveo prvi par, Žena nije bila samo prerađena verzija Muškarca. Razlike između njih, ne samo da nisu bile rezultat šanse i slijepog hira, bile su mudro i pažljivo djelo našeg Stvoritelja, koji je precizno dizajnirao svaku polovinu para kako bi nadopunjavala onu drugu fizički, emocionalno, mentalno i duhovno.

Neke su im stvari bile zajedničke, ali su se razlikovali po raznim suštinskim osnovama.

Tačno je da postoji mnoštvo 'osjetljivih' muškaraca i ledeno logičnih' žena. Ipak, kada govorimo o mehanici pomaganja muškarcima i ženama da žive skladno kao supružnici, čini se da je dobra ideja mladence pune očekivanja podsjetiti da oni uopće nisu jednaki. Lakše je riješiti mnoge probleme ako se prisjetimo izreke da 'žene su sa Venere a muškarci s Marsa'."

Baš kao i posjetioци sa dvije različite planete, muževi i supruge 'ne govore uvijek istim jezikom' niti vide iste posljedice iz jednog te istog postupka, niti pak gledaju na problem očima nekoga ko ima isto porijeklo.

Pored 'spolnog jaza' koji je uklesan u hromosome sve i jedne ćelije u tijelu, dodatni faktor razlika je što supružnici dolaze iz dvije različite porodice sa potpuno različitom prošlosti. S obzirom da iskustva u djetinjstvu igraju jako važnu ulogu u oblikovanju našeg razmišljanja i stavova u zrelom dobu, očekivati je nepredvidive dubine s kojima se moramo nositi. Suprotstavljena mišljenja će se

neizbježno javljati s vremena na vrijeme. Kada oba supružnika dolaze iz sličnih porodica, imaju ista vjerska ubjeđenja, praksu i ciljeve, problemi se značajno smanjuju - ali ne nestaju u cijelosti. Mnogo zavisi od toga šta im se dešavalo kao djevojčicama i dječacima.

Muškarci koji su često zasuti plačom i jadanjem tipa "Ti mene ne voliš!", "Nikad me ne saslušaj!", "Tebe nije briga kako se ja osjećam!", treba da se zapitaju zašto se njihove supruge osjećaju tako nesigurno. Da li oni stvarno nemaju ljubavi za tu ženu ili samo ne pokazuju i ne komuniciraju tu ljubav? Supruga koja zna da je vrlo draga svome suprugu, osjeća se toplo i sigurno. Međutim, ako je supruga imala hladnog i nezahvalnog oca koji joj nije davao potrebnu emocionalnu podršku kao djetetu, ili oca koji je prezirao svoju suprugu i zlostavljao je kao da je blesava ili njegova sluga, u tom slučaju ona će biti 'na oprezu', utučena i umorna, i imat će naglašenu potrebu za dokazivanjem i uvjeravanjem da to nije slučaj sa njenim mužem. Zbunjeni suprug vrišti: "Ali, ja joj mogu kazati da je volim sto puta ali to i dalje neće biti dovoljno!". To je, nažalost, tačno, ali razumijevanje zašto je to tako može pomoći da ga sve to manje iritira i zbunjuje.

Dobra je ideja za supružnike da jedni druge posmatraju iz perspektive prošlosti onoga drugoga, a ne svoje vlastite. To je posebno važno kada je jedan od supružnika bio sistematski ponižavan ili se s njim grubo postupalo, ili je bio zlostavljan fizički ili seksualno od strane roditelja ili staratelja, ili ako nije bio dobrodošao u svojoj bivšoj porodici.

Vi ne možete promijeniti prošlost, niti u potpunosti izliječiti njene posljedice, ali možete učiniti puno na liječenju rana potresenog partnera ili ih, u najmanju ruku, utješiti u svojoj ljubavi. Nemojte umanjivati zapostavljanje ili zlostavljanje kojem je vaš partner bio izložen u prošlosti, makar tako što vi lično ne iskusili. Nemojte nipodaštavati njihovu bol, već prihvatite njihovu prošlost i pružite im podršku.

Prema tome, svakako je fer da 'povrijeđeni' partner učini sve

da druga strana u potpunosti razumije problem u mjeri u kojoj je u stanju da to prenese. U vrijeme kada vaše emocije nisu raspaljene, razgovarajte o svojim osjećanjima, objasnite zašto se osjećate povrijeđenim i šta trebate da biste se osjećali sigurnim.

Povrijeđene osobe imaju prirodno jaku sklonost da prizovu sve traume iz prošlosti i iskoriste ih kao emocionalno oružje kada se posvađaju. Kada god čujete: "Sve je to tvoja krivica!", "To jeste/nije trebalo da učiniš!", ili smrtno: "Ti se uvijek/nikad (ne) sjećaš toga!", velika je vjerovatnoća da imate posla sa duhom iz prošlosti. Muževi i supruge koji koriste ovu vrstu frazeologije obično tako ne misle u stvarnosti - njihove izjave su dokazivo neistinite - već to čine zbog neke 'fiks ideje' koja je rezultat nerazriješenih problema iz prošlosti.

Takvi supružnici treba da se pokušaju izraziti pozitivno u smislu kako oni doživljavaju to šta je u pitanju, a ne optuživati drugog partnera za ono što on čini ili ne čini.

"Kada to činiš, ja osjećam da nisam voljen(-a), shvaćen(a)" je izjava s kojom se mnogo lakše nositi nego: "Ti mene ne voliš!" ili "Ti me nikad ne razumiješ!". Jako je dobra ideja potražiti knjigu o temeljima obuke u iznošenju zahtjeva, samoafirmaciji, samopotvrđivanju i pogledati koje su to osnovne vještine i uvidi. Većina menadžera koji dobro rade sa svojim zaposlenim to čine i obično su već prošli takve seminare. Ne bi štetilo da oni koji žele imati sretan i harmoničan brak nauče neke od tih tehnika.

Da bi supruga bila snažno voljena, potrebno je mnogo više od njenog pokoravanja muževljevoj volji. On može imati dobro dresiranog konja ili psa koji izvršava sva naređenja i nikada ne raspravlja. Ali, ljudi trebaju stvarne drugove i nekoga s kim će raditi i živjeti. Ono što mužu treba je supruga koja ga ne samo voli i poštuje već mu je od stvarne pomoći i istinski ga podržava u donošenju odluka. To, svakako, nije teško kada su te odluke donesene dogovorom i kada su na putu islama.

Stvari ne stoje baš tako kada se suštinski ne slažete. Šta onda? Da li je u tom slučaju za tvoju suprugu najbolje da učini sve da tvoja odluka uspije (pod uvjetom da nije protiv Božije volje), ili treba

tvrdoglavo insistirati na svome i željeti da ti ne uspiješ, a onda uživati u zadovoljstvima: "Rekla sam ti!"?

Dobra supruga muslimanka nikada neće nastojati uzurpirati vodeću poziciju njenog muža u porodici. Mnoge žene to, svakako, čine i mnoge su uspješne u tome rušeći svoje muškarce stalnim prigovaranjem ili stalnim pokazivanjem svoje briljantne efikasnosti u usporedbi sa pogreškama i nesposobnosti njihovih muževa.

S takvim ženama je uistinu teško živjeti i takvo ponašanje neizbježno narušava ženino poštovanje njenog muža. Stalna kritika generalno stvara neodlučna i nesigurna muža. Ne sjećate li se kako su oni kritični, ponižavajući učitelji u školi tjerali svoje učenike da se bijedno osjećaju? Oni ih nisu mnogo čemu podučili, ali su ih zato pretvorili u glupu djecu koja nikad ništa nisu znala napraviti kako valja, i koja su završila hodajući pognutih glava ili se agresivno protiveći. Supruge koje vide samo manjkavosti svojih muževa treba da se prisjete kako je teško biti vođa i kako je lahko pogriješiti.

Pod pretpostavkom da je par odluku donio dogovorom i nakon pažljivog razmišljanja, supruga treba 'pokriti greške' i slabosti svoga muža i učiniti maksimum da podigne njegovo samopouzdanje, a ne da ga 'ubija u pojam'. Njena lojalnost i povjerenje u njega će ga ojačati i osigurati da on poboljša svoje vještine i postane uspješniji. Uostalom, dobar muž musliman treba biti njen najbolji prijatelj, a ne njen neprijatelj.

Kada se prijatelji ne slažu jedan s drugim, onaj ko je donio pogrešnu odluku a onda bio ismijan ili unižen od svoga prijatelja, sigurno će takvog prijatelja napustiti.

To je, svakako, još jedan razlog zašto žena treba biti veoma oprezna kada se bira suprug. Ona treba učiniti sve da se uda za čovjeka kojeg će poštovati i biti u stanju da ga sluša bez osjećaja da je beznađežno u zamci, bespomoćna i frustrirana saznanjem da on nikada neće biti dorastao ulozi glave porodice.

Može biti veoma opasno kada se supruga počne ponašati kao muževljeva majka! "Nemoj zaboraviti aktovku!", "Idiote, nisi li opet

zaboravio to i to?". Jednom kada se muž počne osjećati patroniziranim i poniženim, on može osjetiti dječjačku potrebu da pobjegne iz kuće i ode se igrati drugdje.

Postoji također i veoma realna opasnost da će stvarno početi da poistovjećuje svoju suprugu sa svojom majkom, a ako ga je majka razmazila i upustila, supruga bi mogla loše proći u tom poistovjećivanju. Supruge treba da imaju na umu mudru staru izreku: "Muškarac može voljeti stotinu žena, ali on ima samo jednu majku." Pretvorite suprugu u zamjenu za majku i muž uskoro može poželjeti da je nikad nije mijenjao za 'pravu'!

Jedno od regularnih žarišta u braku je kada suprug dode kući i nađe suprugu u suzama, očajnu, ljutu, beznadežno zabrinutu i slično, poslušna je nakratko, zaključi da su to trivijalne stvari, nešto promrmlja i onda ode misliti o svojim problemima. U međuvremenu, supruga eksplodira sa: "Ti mene ne voliš!", "Ti me nećeš ni da saslušáš!". Ono što ona vjerovatno ne uspijeva uvidjeti jeste da njegovo povlačenje nema nikakve veze sa njom, niti bilo s čim što je ona rekla ili uradila. On je i dalje sa svojim strahovima, neizvjesnostima i bolovima, i možda mu treba neko ko će vidati njegove rane. On je ne želi opterećivati svojim problemima tako da je dvostruko pogrešno optuživati ga da ne vodi računa o njenim problemima.

Vrlo je uočljiva odlika uspješnih brakova da kada se suprug i supruga ponovo susretnu nakon odsustva, pozdrave se kako valja i obrate pažnju jedno na drugo nekoliko trenutaka. Muževi trebaju biti svjesni da površni poljubac u obraz ne vrijedi u očima supruge koliko 'obraćanje pažnje' i da možda neće zadovoljiti njenu jaku potrebu za emocionalnim povezivanjem.

'Žene su sa Venere', kaže izreka, 'a muškarci sa Marsa'. Kada muškarci slušaju, oni to obično čine brzo, apsorbirajući informacije, razmišljaju šta mogu učiniti u vezi s tim, ocjenjujući njihovu važnost. Na poslu mnogi muškarci preferiraju sami tražiti rješenja i o njima razgovaraju samo s onima čiji savjet uistinu trebaju. Neki vole ostaviti problem neko vrijeme i vratiti mu se

kasnije. Kada dodu kući, često cijene da ih se ostavi same i tu mnoge supruge ne uspijevaju pokazati razumijevanje i pažnju. Neke supruge se prema muževljevoj potrebi za mirom i usamljenosti ne odnose na najbolji način. One intuitivno osjete tenziju i reaguju tako što ga pokušavaju prisiliti da im kaže o čemu se radi. Muž može smatrati kako je ideja da njegova supruga sazna o tome nepotrebna i ponižavajuća, i možda ne želi s njom o tome razgovarati, već nju i svoje 'kućno nebo' želi ostaviti izvan toga. U svakom slučaju trebalo bi mnogo vremena da joj objasni sve detalje i zavrzlane oko toga, a on ne želi na to protraćiti svoje veče. On ne želi sat vremena u kome će mu žena prerađivati taj problem, već malo mira. Ipak, što se on više povlači (bilo da se odmori ih da sam razmisli o svojim problemima), ona se nađe tu da ga iznova pritišće svojim upitima tražeći još uvijek od njega da sazna šta to ne valja i prisiljavajući ga da o tome priča.

Kada nekako uspije da je ušuti ili da pobjegne, supruga se osjeti povrijeđenom, nevoljenom i ostavljenom, dijelom zato što nije posvetio nimalo pažnje njenim problemima ili izgledu, ili hrani koju je spremila, a dijelom i zato što s njom nije podijelio svoju brigu. On ju je isključio kako njeni prijatelji nikada ne bi. To mora značiti da je on ne voli!

A siroti muž, kad mu je već dosta žvakanja problema, na trenutak okrene leđa voljenoj ženi da bi je kasnije našao kako kipti od gnjeva i ljutine. 'Muškarci su sa Marsa, a žene sa Venere.'

Komuniciranje je od suštinskog značaja. Muž treba kazati svojoj supruzi da mu treba malo mira da razmisli o problemima, i da je svakako voli, ali da je ne želi opterećivati problemima s posla. Ako ona i dalje bude zapitkivala u smislu: "Ali zašto? Nisam li ti ja najbolji prijatelj?", tada je najbolja odbrana od gnjeva poljubac i nepodijeljena pažnja koju on može posvetiti njenim osjećanjima. To ne mora trajati dugo, već samo toliko da to ona primijeti i registruje.

Mnoge se prepirke između muževa i supruge dešavaju ne zbog toga što se oni stvarno ne slažu, već zato što se muž osjeća kritiziranim i poniženim, dok se opet supruzi ne sviđa kako joj se on

obraća.

Razmislimo o samo nekim vještinama dobrog slušanja - što je još jedna od stvari koje menadžeri često uče na kursevima! Aktivno slušanje je jedan od načina da budete sigurni da i govornik i slušalac uistinu razumiju jedni druge. Treba obratiti posebnu pažnju i prepoznati važnu poruku (koja se možda samo provlači i koja nije na površini). Pokušajte dokučiti kakva osjećanja su uključena, i obratite pažnju na njih. Pokušajte ne donositi sudove, kritikovati ili raspravljati dok ne budete sigurni da znate šta je govornik zaista htio kazati. Neka govornik to potvrdi, a ako ste ga pogrešno razumjeli, neka ponovo objasni. Ako je ono što čujete kritika, nemojte kuhati jer možda u toj kritici ima istine, ali je jednostavno sve na vas natovareno na bolan način. Umjesto da jednostavno uzvratite bol onome ko vas kritikuje, pokušajte smiriti situaciju priznajući da razumijete njihova neprijatna osjećanja za koja vas smatraju odgovornim i pokušajte iznaći načina da poboljšate situaciju.

Ako stvarno mislite da se s pravom žalite, pokušajte naći načina da riješite problem bez započinjanja rata. Vi možda osjećate da je vaš partner bio nepažljiv, nepromišljen, nerazuman, arogantan, šovinista itd., ali on možda to nije želio ili željela. Iskažite svoja osjećanja ne praveći generalne optužbe i pokušajte svoje komentare kazati kao da je to govor o vama, a ne napad na vašeg partnera. Sjetite se da 'ego uvijek naređuje zlo' (Kur'an, 12: 53).

"Kada si to uradio (-la), osjetio (-la) sam..." Tako ne optužujete svoga partnera, već samo iskazujete kako se osjećate. On ili ona ne mogu raspravljati oko toga. Oni mogu biti iznenađeni jer možda uopće nikada nisu ni imali namjeru uznemiriti vas. Ako, međutim, počnete jednostavno sa "Ti uvijek" ili "Ti nikad", tada će napadnuta osoba vrlo često ili sve zaniijekati ili početi da se pravda, a nedaća za koju ste se nadali naći rješenje bit će pretvorena u drugu bitku oko nebitnog govornog detalja.

"Hoćeš li me, molim te, prestati vrijeđati!?", je napad. "Kada si to rekao (-la), ih uradio (-la), osjetio (-la) sam se vrlo povrijeđenom (-im)", nije napad. To je izjava koja drugoj osobi

predstavlja problem koji on ili ona treba riješiti. Kada ljudi znaju da određeni postupci ili riječi imaju određeni efekat, te ako to i dalje nastave činiti, oni preuzimaju odgovornost za posljedice.

"Kada stalno izlaziš vani sa svojim prijateljima ostavljajući me samu, ili kada dođeš u krevet kad ja već zaspiš, osjećam se nevoljenom. To potresa ljubav koju osjećam prema tebi i umjesto toga počinjem osjećati srdžbu i prezir."

Tada će se mužu `upaliti lampica': "Ovdje imamo problem koji treba riješiti. Šta mi je činiti?", ili ga se to uopće neće ticati. U ovom drugom slučaju, u pravu ste se zapitati zašto ste s njim u braku?

Ponekad partneru zaista treba kazati da ako nastave nešto raditi ili govoriti, njihov bračni drug neće se osjećati voljenim ili željenim, i može uistinu prestati da voli ili želi takvog partnera. Uzmimo ličan i neprijatan primjer. Pretpostavimo da suprug redovno i nepromišljeno pušta vjetrove u krevetu. Ona može biti užasno povrijeđena, nemoćna da mu bilo šta kaže o nečemu što ona tumači kao strašnu uvredu, što gorko prezire i mrzi. Ako mu to ne kaže, doći će dana kada taj postupak, koji muž možda doživljava kao normalnu i prirodnu potrebu, supruga uistinu više neće moći trpiti, i tada je brak osuđen na neuspjeh. Mužu se to može činiti malom, nebitnom stvari, ali `žene su sa Venere a muškarci sa Marsa'.

Kada žene govore, dobre slušalačke vještine su ključ muževljevog uspjeha. U neproširenoj porodici, supruga ovisi o mužu kada je u pitanju emocionalna podrška. Ona obično ne želi sama donositi odluke, već želi da se njen muž sa njom složi, da je podrži. To ne znači nužno da ona želi od njega da joj kaže šta da čini, već samo da ona ima potrebu da se osjeti njemu bliskom i da s njim podijeli odluku, što je nešto što muškarcima najčešće ne pada na pamet.

Dobar suprug odvaja dovoljno vremena za svoju suprugu i sasluša je. Stvarno dobar suprug sam zaključi da ona rijetko direktno iznosi šta želi ili šta joj smeta, već najčešće samo aludira. Ono što iritira supruga je što ona očekuje da to on sam zaključi. Za nju je to

glavni dokaz da ju je on zapazio i obratio pažnju na njene potrebe, da je voli. Kada muž ne može ili neće to da zaključi, ona gotovo uvijek pretpostavlja da je on ne voli. Za nju, većina stvari koje ona želi su tako male da ih ona uopće treba tražiti - zašto joj onda on ne bi dao makar toliko?

Žene obično pažljivo slušaju i primjećuju razne vrste signala i neverbalnu komunikaciju, da bi nadišle riječi i osjetile šta ljudi osjećaju i misle. One često intuitivno znaju šta ljudi žele ili trebaju. To je vještina koju mnogi muškarci dovoljno ne vrjednuju niti razvijaju. Međutim, s druge strane, žene mogu biti obuzete emocijama zbog sitnica i donijeti generalne, dramatične zaključke na osnovu znaka ili pokreta, što nerijetko zbunjuje i izluđuje muža.

Muževi bi se možda trebali prisjetiti da je vrlo moguće da je njihova supruga kroz cijelo djetinjstvo imala blisku prijateljicu, nekoga s kim je ona pričala o svemu, posebno o osjećanjima, onome što voli ili ne voli, ljubavi i tragedijama. One su možda skupa 'proživljavale' nevolje i ljubavi heroína u knjigama i magazinima. One su dijelile osjećanja i imale empatiju jedna prema drugoj oko svega, uključujući i najintimnije emocije. Kada djetinjstvo mine i kada se djevojka uda, ona vrlo često očekuje da muž postane njen 'najbolji prijatelj', i da preuzme ulogu povjerljive osobe koju je do tada igrala njena stara prijateljica. Kada se pokaže da muž nije u stanju biti sve to, ona često (možda i nesvjesno) postaje razočarana, i počinje se osjećati napuštenom i usamljenom.

Žene se često ispričaju svojim prijateljima, iznoseći im sve svoje tajne, ne prezajući da im otkriju svoje strahove i nevolje. One ne očekuju od svojih prijatelja da im sude već jednostavno da sa njima podijele svoje emocije. Vrlo je vjerovatno da u braku žena također snažno treba suosjećajnog slušaoca. Ona, međutim, vjerovatno zaboravlja da njen muž, koji se vraća kući nakon dana provedenog 'vani', ima svoje vlastite strahove, brige, i potrebu za samoćom i osvježenjem.

Umorni muževi obično zanemaruju sitne svakodnevne svađe i nesporazume, pretpostavljajući da će žena progovoriti ako bude neki

stvarni problem. Umorna supruga će se naljutiti zbog činjenice da on ignorira njenu očitu uzrujanost, umor i ukazivanje na problem. Mnogi muževi uistinu ne slušaju 'osjećanja, već probleme i razmišljaju kako ih riješiti. Njihova reakcija na njenu tiradu je obično ta da ona pretjerano reaguje - njeni problemi su mali i vrlo ih je lahko riješiti. I onda žena ponovo eksplodira. Kako se usuđuje njene probleme smatrati malima? Ona čini sve to, žrtvuje cio svoj život za njega, radi kao rob itd. itd. Sve za njega. Iziritiran, muž će se vjerovatno povući, pobjeći od njene i dječije galame i otići negdje gdje u miru može dići svoje umorne noge, relaksirati se i možda razmišljati ponovo o vlastitim problemima toga dana.

Šta uistinu muževi očekuju od svojih suprugica? To je još jedno pitanje koje uistinu treba odgovor. Oni obično imaju potrebu da osjete da je zdravlje njihove porodice u sigurnim rukama. Oni očekuju od supruge da kupi pravu hranu i pripremi odgovarajuća jela i da vodi računa o članovima porodice.

Oni očekuju od svojih suprugica da se potrudu da izgledaju lijepo. Još očekuju od suprugica da pazu na sat i budu spremne u odgovarajuće vrijeme. Svakako, ako oni sami prekrše pravila i iznenada se pojave ili dovedu kući goste bez najave, onda oni 'traže' ružna iznenađenja.

Oni očekuju od svojih suprugica da održavaju kuću urednom, prijatnom i čistom. Djeca i igračke svuda unaokolo mogu biti jako iritirajući. Najbolji odgovor za to je dječija soba za igru, ako je moguće, ili da se, u najmanju ruku, ima velika priručna kutija gdje sve može biti na brzinu ubačeno i sklonjeno s puta.

Oni očekuju od svojih suprugica da budu sretne što ih vide, nježne i da ih ne gnjave, kao što se nadaju da neće biti nezainteresirane i da ih neće zanemariti u bračnom krevetu. U mnogim slučajevima pomanjkanje entuzijazma kod supruge, a ponekad i njena frigidnost, rezultat su muževljeve nepažnje i nerazumijevanja. Ali, supruge treba da budu svjesne da njihova nezainteresiranost vrijeđa muža, a iskazivanje odvratnosti može ubiti njegovu potenciju ili učiniti da ga privuče neka druga osoba.

Muževi imaju pravo na povjerenje prema svojim suprugama; da ih ne viđaju u situacijama ili sa osobama za koje supruga zna da ih njen muž ne odobrava.

Supruzi koja vjeruje u Allaha nije dozvoljeno da pusti u kuću svoga muža onog s kim on nije zadovoljan,... niti joj je dozvoljeno da ga odbije u postelji, niti da mu štetu nanese. Ako je on više u krivu od nje, ona treba pokušati da ga odobrovolji, pa ako on pristane, dobro i jeste i Allah će prihvatiti njeno nastojanje... A ako on odbije njene pokušaje, pa Allah svakako zna za njeno nastojanje. (Hadis zabilježio El Hakim)

Dakle, još jednom, ne pjenite od srdžbe zato što supruga ne čini ono što biste željeli. Komunicirajte! "Draga, tako volim kad obučesh čistu haljinu i staviš parfem samo zbog mene. Znam da si imala težak dan, ali kad to i pored svega učiniš samo da mi ugodiš, onda znam da stvarno još uvijek brineš o meni." Obratite pažnju na obavezne elemente vaše izjave: izrazite svoju bol, priznajte njihov naporan rad i žrtvu, izrazite svoju potrebu za ljubavlju i poštovanjem, i gledajte rezultate.

Liči vam na malo previše ceremonije? Nakon malo prakse vještine postaju prirodne. To su osnove lijepog ponašanja (adab) u islamskom braku.

BANKOVNI SALDO NA NEBU

Allah je zbilja od vjernika kupio živote njihove i imetke njihove, a zato njima - džennet priada! (Kur'an, 9: 111)

Brak nije krevet od ruža. Ili, u najboljem slučaju, ako već u tom smislu želite gledati na brak, to je krevet od ruža sa mnogo trnja u sebi.

Ostatak ove male knjige je pokušaj da se baci nešto svjetla na stvari koje su tolike brakove odvele u ćorsokak, u nadi da ćete vi koji tek krećete tim put izbjeći neke od zamki na njemu.

Istinski musliman je svjestan Boga u svakom momentu dana, tokom svakog događaja u svom životu. A On je sa nama ne samo u velikim trenucima kada smo u žiži pažnje i kada nas tapšu po ramenima zbog naših uspjeha, već i u mnogo češćim trenucima kada naporno radimo, kada se borimo sa dosadom i frustracijama na poslu i kod kuće, i kada moramo podnositi stvari koje zaista ne volimo. On ne vidi samo one stvari koje radimo javno, već kao El-Besir, Onaj koji sve vidi, zna i za najmanje stvari koje činimo iza zatvorenih vrata.

Mnoge od tih privatnih stvari tiču se braka i porodice. Od primarnog je značaja za vjernike da budu realistični. Lahko je muslimanima čitati knjigu iza knjige u pohvalu vrlinama i ljepotama islamskog braka, ali kratak uvid u stvarno, privatno stanje stvari u nekim domovima može biti zastrašujući.

Život u stresovima modernog svijeta, posebno u brzoživućim gradovima, ljudske veze opterećuje opasnostima bez presedana. Nema smisla biti samodopadljiv i ukazivati na visoku stopu

nevjernosti i razvoda brakova kod nemuslimana, jer mnogi od tih problema počinju i nas pritiskati. Samo stalno podsjećanje na islamske vrijednosti milosti, nesebičnosti i pažnje prema drugima, i naša svijest da će nam biti suđeno za svaku okrutnost, mogu nam pomoći da sigurno plovimo olujnim vodama današnjeg društvenog okruženja.

Kada je Aiša, supruga plemenitog Poslanika, neka je Bog zadovoljan s njom, bila upitana o Poslanikovom karakteru (huluk), odgovorila je da je njegov karakter bio Kur'an. Njegovo pridržavanje prosvijetljene i mudre norme ponašanja koju je Bog preporučivao bilo je potpuno. Ona je znala da nije bilo detalja u njegovom privatnom životu, ma kako mali bio, koji bi ga u javnosti prikazao kao čovjeka koji prakticira duple standarde. Ali, stvarnost slabijih muslimana je često daleko od ovog ideala ako prakticiranje islama ostavljaju iza sebe sa kišobranom pri ulasku u kuću na povratku s posla.

Muslimani treba da shvate da Allah zna ne samo njihova djela već i njihove misli i motive. "Allah zna poglede grješne kradom upućene i ono što grudi skrovitim drže" (Kur'an, 40: 19). Kada ljudi griješe u tajnosti, i misle da su se uspješno izvukli - oni griješe! Allah vidi sve što rade. Isto tako, kada ljudi daju sve od sebe da urade pravu stvar i ponekad se razočaraju jer misle da niko nije primijetio ili registrovao ono što su uradili - i oni su u krivu.

To je velika odgovornost za nas, ali i velika radost, i svijest o tome može očuvati našu prisebnost i razumnost u lošem braku. Kada, nažalost, neki brakovi krenu u pogrešnom smjeru, velika utjeha za 'stranu kojoj je učinjena nepravda' je saznanje da je Bog svjedok svakog aspekta njene situacije. To im može dati potrebnu snagu da izdrže do boljih vremena.

Dobar brak, prema mišljenju Poslanika, a.s., nije samo slučaj muškarca i žene koji se relativno dobro sporazumijevaju i idu kroz život skupa. Dobar brak znači život; kreativnu i dinamičnu 'elektranu' dobra koja isijava dobrotu i blagosilja sve s kojima dođe u kontakt. Kuća nije samo kuća, već utočište, mjesto utjehe, mjesto mira,

izobilja i davanja. Ptica može naći sklonište pod njenim strehama, izgubljeni putnik utočište među njenim zidovima, zalutala životinja zalogaj hrane na zadnjim vratima, umorni muž koji se vraća iz vanjskoga svijeta dobrodošlicu na kapiji.

Allah kaže da muž i supruga jedno drugom treba da budu kao 'odjeća' (Kur'an, 2: 187). A funkcija odjeće je da zagrije, zaštiti i osigura pristojnost. Bračnim rječnikom kazano to znači intimnost, udobnost i zaštitu od iskušenja da 'gledate drugdje'. Odjeću na okupu ne drži nekoliko velikih uzlova, već hiljade sitnih končanih bodova. Na isti način kontinuirana akumulacija svakodnevnih malih riječi i postupaka je ta koja nas 'odijeva' i otkriva šta mi uistinu jesmo. Neka odjeća je neudobna i sputavajuća i samo gledamo kako da je se oslobodimo. Sebe treba da odjenemo u milost, ljubaznost, poniznost, ukusan humor i strpljenje.

Opaši se saburom, zamotaj turban od teobe, obuci košulju zuhda i u njoj radi marljivo!

Ne kreći na put bez sandala straha od Boga i nade u Njega, niti bez poputnine zvane jekin ih opskrbe što takvaluk se zove. (Šejh Muhammed ibn el-Habib)

Brak i dom, ako su organizirani i vođeni pod budnim okom svemogućeg Allaha, treba da isijavaju određene kvalitete. Stranac koji posjećuje 'predan' dom treba osjetiti tu atmosferu istog momenta; da ma kako umorni bili njegovi domaćini, oni nikad nisu toliko zauzeti da ne bi bili ljubazni. Kada oba partnera osjećaju tu atmosferu, i vide sreću i opuštenost na svojim gostima dok jedu i sa njima klanjaju, tad treba da znaju da je njihov brak na pravom kursu.

Oni koji imaju problema sa svojim brakovima možda treba da upotrijebe jednu jednostavnu misaonu tehniku koja će im pomoći da pravilno postave svoje prioritete i osnaže svoj moral kada put postane rovit.

Časni Kur'an nudi nam slijedeću misaonu tehniku kao pomoć i podršku kada nas počne hvatati depresija ili čak kada potonemo u dubine beznađa: "Dobro koje unaprijed za sebe učinite kod Allaha

naći ćete! Allah, dosita, sve vidi šta vi činite" (Kur'an, 2: 110).

Muslimanima pomaže kada o budućem svijetu i džennetu razmišljaju kao o nekoj vrsti 'nebeske banke' a sva dobra djela koja su ti data da ih učiniš kao 'uplate' na njihov račun u toj banci.

I oni neće podijeliti ni sitna milodara ni krupna milodara, niti će kakvu dolinu prevaliti, a da im to neće upisano biti, da bi njih tako Allah nagradio nagradom ljepšom od onoga što bijahu činili i zaslužili. (Kur'an, 9:121)

U Kur'anu, Allah često koristi ovu misaonu sliku bilo da govori o našim dobrim ih lošim djelima 'koja unaprijed za sebe učinite' (Kur'an, 2: 110, 78: 40, 81: 14).

Drugim riječima, ako ste nešto učinili pogrešno, onda ste pokvarili vaš saldo - ali to nije kraj svijeta. Bog će vam omogućiti da otplatite taj dug. Kad god se osoba iskreno pokaje za ono što je pogrešno učinila i kada da sve od sebe da stvar popravi, 'dug' je otplaćen. Kad god se musliman okrene Allahu i iskreno zatraži oprost, njemu ili njoj bit će oprošteno. Ponekad, kada se ispostavi da je dug prevelik, On će vam ga otpisati jer Bog je Bog a ne ljudski bankarski menadžer: "A da nije Allahove blagodati prema vama i Njegove samilosti, vi biste bili gubitnici." (Kur'an, 2: 64).

Uzvišeni Allah je mnogo darežljiviji i više oprašta nego li ljudska bića. Ono što je važno jeste da pokušavajući da živite muslimanskim životom vi uvećavate vaš saldo 'uplata' iz dana u dan, kako malim stvarima koje činite tako i onim velikim. Na taj način, kada dočekate kraj svakoga dana i osvrnete se na vaše uspjehe i neuspjehe u njemu, primijetit ćete kako polahko napredujete. Ovo je od primarnog značaja ako sklopite brak s nekim ko ne napreduje zajedno sa vama.

Može se desiti da brak krene krivim putem, kao što ste vjerovatno vidjeli kod vaših prijatelja i poznanika. Svakako, za svađu je obično potrebno dvoje, a svi znamo da se brakovi mogu stvarno raspasti a da ne postoji krivica na obje strane. Ponekad je greška zaista uglavnom na jednoj ih drugoj strani, a zatečeni partner koji još

uvijek svim silama pokušava spasiti brak može se potrošiti i pasti u depresiju. Ako se to dešava vama, sjetite se onog 'bankovnog računa na nebu', i imajte također na umu da je, kad god niste uzvratili ružno ili na zlo odgovorili zlom, na vaš račun uplaćen mali dodatni iznos.

Svaka osoba je odgovorna za svoj Račun. Kada dođemo pred Veliki sud, naše 'knjige' će biti otvorene, i istog momenta ćemo vidjeti šta smo učinili sa svojim životima. Kada živimo intimno sa drugom osobom, vrlo je jednostavno i lahko pokušati pomiješati naš račun sa računom druge osobe; pokušati ih oblikovati na način za koji vjerujemo da nam odgovara; pokušati učiniti da rade ono što mi želimo da rade. To nam može poći za rukom, ali kao što su mnogi bračni parovi na svoju štetu saznali, to je moguće samo u rijetkim slučajevima, a cijena može biti visoka.

Morate biti neovisni i sami puniti svoj Račun. Ako vaš muž ili supruga čini nešto što vas vrijeđa i boli, taj loši postupak ili misao otići će na njihov, a ne na vaš račun: "Bojte se Dana kada duša ni za koju dušu neće ništa učiniti, kada se ničije zauzimanje neće prihvatiti, kada se ničije iskupljenje neće primiti, i kada ljudima niko neće pomoći!" (Kur'an, 2: 48).

Ono što se knjiži na vaš Račun je kako ste reagovali na taj konkretni test: jeste li planuli ili ste pokušali uvidjeti stvarno stanje stvari strpljivo i pravedno? Ako je vaša reakcija bila uspješna sa islamskog stanovišta, onda je loš postupak vašeg partnera pretvoren u vašu vrlinu, iako ste bili povrijeđeni.

Slijedeće riječi iz časnoga Kur'ana impliciraju ispravan način vođenja vašeg islamskog braka i domaćinstva:

A sve što je dato vama, samo je uživanje Svijeta Ovoga, a ono što u Allaha je - bolje je i trajnije za one koji vjeruju i na Gospodara svoga se oslanjaju, i za one koji velikih grijeha klone se, i bestidnosti, i kad ih neko naljuti - praštaju, i za one koji se Gospodaru svome odazivaju, i namaz klanjaju, i o stvari se važnoj među se savjetuju, i od onoga čime smo ih Mi opskrbili dijele, i za one koji se odupiru kad ih pogodi ugnjetavanje! A kazna je za nepravdu - uzvratiti istom

mjerom! A ko oprost i naravna se, nagrada mu je u Allaha!
On ne voli zločinitelje, doista. (Kur'an, 42: 36-40)

Kada se neko ogriješi o vas, vi to možda nećete moći ispraviti, ili od njih ponovo napraviti prijatelje, ali će vam velika utjeha biti saznanje da imate Prijatelja koji nikada ne mijenja svoju brigu i pravdu prema vama, i čije 'oko' sve vidi. Bez te svijesti, brak uistinu može biti težak.

Ako je vaš glavni cilj u braku da udovoljite vašem partneru, onda je vrlo moguće da srljate u razočaranje i nesreću, jer ljudska bića su čudna stvorenja promjenjivog raspoloženja i hirova. Mnogi razočarani muževi i supruge znaju da bez obzira šta činili i kako marljivo pokušavali, njihov partner uvijek ostaje nezadovoljan. Ustvari, veoma često što više pokušavaju zadobiti to priznanje, to više iritira partnera i sve su manje šanse da će ga uistinu i dobiti. Ljudska priroda može biti tako pokvarena.

Međutim, ako je vaš glavni cilj da zadovoljite Allaha, tada ćete, nadati se, biti kadri oduprijeti se svim 'prolaznim poteškoćama', održati svoju ljubavnu vezu sa simpatijama i strpljenjem, i ostati sigurni da će Onaj koji sve vidi razumjeti sve što dolazi da bi prošlo.

KAKO PRETVORITI SEKS U SADAKU?

A žene imaju isto toliko prava koliko i dužnosti, prema Zakonu, ali muževima pripada prvenstvo nad njima za jednu razinu. (Kur'an, 2: 228)

Uistinu je tako! Ovaj ajet iz Časnog Kur'ana objavljen je u vezi sa pravima žena nakon razvoda, ali on ima i opće značenje. Jedno od osnovnih prava svake osobe koja sklapa ugovor da nikada neće imati seks osim sa svojim legitimnim partnerom je da svaki supružnik iz tog razloga treba osigurati seksualno zadovoljstvo (*imta'*) drugom supružniku, kao dio sporazuma.

Svaki muškarac zna da ga seks zadovoljava, ali neki muškarci, posebno oni koji nisu ranije bili oženjeni i nemaju to iskustvo, izgleda da ne znaju mnogo o tome kako na isti način zadovoljiti ženu. Još gore, neki muškarci znaju, ali im je teško da to pokušaju. Međutim, to je neiz ostavno ako želimo da brak uspije i da ne bude samo razočaravajuće opterećenje za ženu. To je također važan dio islamske obaveze svake osobe prema svome bračnom drugu. Neprihvatljivo je da musliman muškarac samo zadovolji svoje potrebe i zanemari potrebe svoje supruge.

Eksperti se slažu da je osnovna psihološka potreba muškarca poštovanje, a žene ljubav. Ni poštovanje ni ljubav ne mogu se nasilu dobiti - za njih se mora raditi i zaslužiti ih.

Poslanik, a.s., je izjavio da u trenutcima seksualne intimnosti sa bračnim drugom ima sadake:

"U seksualnom činu svakog od vas je sadaka." Ashabi su upitali: "Božiji poslanice, zar će jedan od nas biti nagrađen

kada ispunjava svoje seksualne nagone?" Odgovorio je: "Ne mislite li da bi bio grješan kada bi tu strast zadovoljio na nedozvoljen način? Isto tako, kada to čini na dozvoljen način, za to će dobiti nagradu." (Muslim)

Ovaj hadis ima smisla samo ako seksualni čin izdignemo iznad običnog životinjskog nivoa. Šta je taj magični element koji seks pretvara u sadaku, koji ga čini predmetom nagrade ili kazne od strane Allaha? To je nastojanje da svoj seksualni život učinimo nečim višim od običnog fizičkog zadovoljavanja. To je nastojanje da udovoljimo Allahu nesebičnom brigom za svoga partnera. Muž koji ovo ne može razumjeti, nikada neće u potpunosti poštovati svoju suprugu.

Nijedan supružnik nikada ne bi trebalo da postupa na način koji bi bio štetan za njihov bračni život. Nikah je sveta veza muža i supruge, ona iskrena i predana ljubav bez koje oni ne mogu postići sreću i unutarnji mir.

I od Njegovih Znakova i to je da On za vas, od samih vas, žene stvara, da se uz njih smirite i među vas ljubav i samilost dao je. (Kur'an, 30: 21)

Svaki musliman zna da muškarac ima pravo na seks kod svoje žene. Međutim, s obzirom da je nikah ugovor o tome da supružnici nikada neće tražiti seksualno zadovoljstvo izvan braka, islam u tom smislu obavezuje ne samo žene već i muškarce i jasno stavlja do znanja da muž koji ne vodi računa o potrebama i nagonima svoje supruge čini grijeh uskraćujući joj njena prava.

Prema utemeljiteljima sve četiri sunnijske pravne škole, obaveza je muža da zadovoljava svoju ženu i učini je sretnom u tom smislu. Isto tako, vrlo je važno da supruga zadovolji strast svoga muža. Nijedno ne bi trebalo zanemariti drugo osim kada postoji valjan razlog za to.

Vrlo je jednostavno ženi da zadovolji muškarca i da mu se prepusti čak i kad nije najraspoloženija. Mnogo je teže muškarcu da zadovolji ženu ako nije raspoložen i to je važan aspekt muške

odgovornosti koji valja naglasiti svakom muslimanu muškarcu kako bi ga imao na umu.

Muslimanski pravnici su vjerovali da intimni dijelovi žene trebaju 'zaštitu' (tahsin). Pod tim su podrazumijevali da je za muža muslimana važno da zadovolji seksualne potrebe svoje supruge kako ona ne bi došla u iskušenje da počini zinaluk iz frustracije ili očaja.

Supruga muslimanka nije samo hrpa mesa bez emocija ili osjećanja, koja je tu samo da zadovolji prirodne nagone muškarca. Naprotiv, njeno tijelo udomljuje dušu koja u Božijim očima nije ništa manje vrijedna od duše njenoga muža. Njeno srce je vrlo nježno i osjetljivo i grubi i surovi postupci ranjavaju njena osjećanja i odgone ljubav iz njega. Suprug bi bio i nerazborit i nemoralan ako bi činio bilo šta što je neprihvatljivo za njen prirodni temperament, a muškarac koji sebično traži zadovoljavanje svojih nagona ne obraćajući pažnju na nagone svoje supruge je sebični prostak.

Ustvari, prema hadisu:

Tri stvari su nedostatak kod muškarca. Prvo, da se sretne s nekim koga bi želio upoznati a onda se razide s njim prije nego sazna njegovo ime i prezime. Drugo, da odbije velikodušnost koju mu neko pokaže. I treće, da se približi svojoj ženi i ima odnos s njom prije nego što, s njom razgovora, zabavlja se i leži s njom, pa da tako on zadovolji svoju potrebu kod nje prije nego što ona zadovolji svoju potrebu kod njega. (Dejlemi)

Ovo je jedna od stvari koje implicira kur'anska formulacija da su žene "njive vaše" (Kur'an, 2: 223). Kur'an slika scenu zemljoradnika koji vodi računa o svojoj njivi. Prema Mevlana Abu l-A'la Mevdudiju:

Zemljoradnik sije sjeme kako bi mogao imati žetvu ali to ne čini kada nije sezona niti je obrađuje na način koji će biti štetan po tlo ih će ga iscrpiti. On je pažljiv i obazriv i ne ponaša se neodgovorno. (Afzalur Rahman, London, 1981, 285)

Isto tako u slučaju muža i supruge, muž ne bi smio

samo dokopati se žene, ispustiti sjeme i završiti posao sa produženjem vrste. Šteta u ovom slučaju ponekad može biti nepopravljiva jer je žena, kao i njiva, vrlo osjetljiva. Ona ima osjećanja, emocije i snažne strasti koje trebaju puno zadovoljenje i pažnju na odgovarajući i ispravan način. (Afzalur Rahman, 286)

Ako se ovo ne uzme u obzir; ako supruga nije kako valja pripremljena za vođenje ljubavi, ili je nezadovoljena nakon završetka, postoji mogućnost za pojavu brojnih psiholoških i fizioloških komplikacija koje mogu dovesti do frigidnosti i drugih nenormalnosti. Zaista, mnogi muževi vremenom se razočaraju u svoje supruge, ubijedeni da su frigidne ili nesposobne da odgovore na njihove aktivnosti (za razliku od zavodnica na filmu ili na televiziji), pa se pitaju u čemu je problem s njima. Jedno moguće objašnjenje ćemo ubrzo dati.

Allah je stvorio muškarca i ženu od jedne duše kako bi muškarac mogao živjeti sa njom u spokojstvu (Kur'an, 7: 189), a ne u nesreći, frustraciji i patnji. Ako je vaš brak istinski užasan, onda se morate pitati kako takav beznadežan i tragičan scenarij iko može smatrati 'polovinom vjere'.

U hadisu Poslanik daje sljedeću uputu muškarcima: "Neka niko od vas ne navali na svoju ženu kao životinja; neka prvo pošalje izaslanika." "A šta, je taj izaslanik?", upitali su prisutni. "Poljupci i riječi," odgovori Poslanik. (Dejlemi)

'Poljupci i riječi' ne uključuju samo predigru kada intimnost već počne. Da bi prava atmosfera bila stvorena, sitni signali treba da počnu mnogo ranije kako bi supruga imala predstavu za ono što će uslijediti, da to sa zadovoljstvom iščekuje i da ima dovoljno vremena da se očisti, pripremi i učini atraktivnom.

Što se same intimnosti tiče, svi muškarci znaju da ne mogu postići seksualno zadovoljenje ako nisu uzbuđeni. Oni također treba da znaju da je, ustvari, bolno i štetno za ženske organe kada se

koriste za seks bez valjane pripreme. Jednostavnim biološkim rječnikom, intimni ženski dijelovi trebaju neku vrstu prirodnog podmazivanja prije nego se desi seksualni čin. Za tu svrhu Allah je stvorio posebne žlijezde, modernim doktorima poznate kao Bartholinijeve žlijezde, koje luče potrebna 'ulja'.

Još uvijek je moguće pročitati staromodne savjete muževima da poželjna supruga treba biti 'suha', što je nevjerovatno neznanje i što čini da uistinu žalite zbog sirotih supruge takvih nerazumnih muškaraca. Kao što nikome ne pada na pamet da pokušava pokrenuti mašinu bez upotrebe odgovarajućih ulja za podmazivanje, isto je, po stvaralačkoj volji Božijoj, sa dijelovima ženskog tijela namijenjenim za seksualnu intimnost. Suprug treba znati kako da stimulira lučenje tih 'ulja' kod svoje žene, ili, u najmanju ruku, omogućiti joj da koristi neka od vještačkih 'ulja'. Nepoznavanje ovih stvari ili nebriga za njih je često razlog mnogih bračnih problema.

Kao što imam El-Gazali kaže: "Seks treba početi nježnim riječima i poljupcima". A imam Ez-Zebidi dodaje: "To ne treba uključivati samo ljubljenje obraza i usana, već i milovanje grudi i bradavica, i svih dijelova tijela" (Ez-Zebidi, *Ithafu 's-sadeti 'l-muttekin*, 5: 372). Većini muškaraca ovo nije potrebno govoriti, ali treba podsjetiti da je zapostavljanje ove islamske prakse nijekanje i nepoštivanje prirode s kojom je Allah stvorio ženu.

Vrijedanje supruge ružnim bračnim manirima

Prvo, muž mora prevazići svoj stid dovoljno da može gledati u svoju ženu i posvetiti joj pažnju. Ako se ne može privići da slijedi ovaj sunnet, to je za nju uvreda i vrlo štetno. Osobna intimnost je minsko polje šansi za međusobno povređivanje - pogled na sat, zijevanje u pogrešnom trenutku, odavanje utiska dosade itd. Obaveza muža je da uvjeri svoju suprugu da je zaista voli, a to može biti postignuto samo riječju (mogla bih dodati, stalno ponavljanom riječju, jer takva je iritirajuća narav žena!) te pogledom i dodirima.

Mnogi vjeruju da izraz u očima odaje ljudsku dušu. I zasigurno, pogled voljene osobe je najdraža i najmilija stvar. Mnoge supruge čeznu za tim pogledom ljubavi čak i nakon godina provedenih u braku.

Ako se ne možete privići da gledate u nju dok ste s njom, ona to može protumačiti samo kao znak da je stvarno ne volite. Pa, iako vas to može iritirati i izgledati vam suvišno, većina žena bude duboko dirnuta kada joj muž kaže da je voli.

Seks je čist!

Stid je dio dobrog odgoja i karaktera. Sam Poslanik, a.s., je kazao: "Stid donosi samo dobro" (El-Buhari i Muslim). Ali, islam također uči da je svo Allahovo stvaranje lijepo i čisto posebno kada je riječ o dijelovima tijela ljudskih bića koja su stvorena da budu Njegovi zastupnici na Zemlji. U nekim religijama, ljudi su tradicionalno vjerovali da su intimni dijelovi žene na neki način nečisti ili prljavi, ili čak zli. Sa islamskog stanovišta to je besmislica - to su jednostavno dijelovi žene kako ju je Allah stvorio. Kritizirati ili prezirati ih isto je što i kritizirati samog našeg Stvoritelja, koji je iz Svoje milosti ženama dao takvu 'opremu' i priliku za fizičko izražavanje ljubavi i jedinstva.

Ako mu je žena halal, on može gledati sve dijelove njenoga tijela. (Ez-Zebidi, *Ithafu 's-sadeti 'l-muttekin*, 5: 331)

Suprugu je dozvoljeno da gleda intimne dijelove svoje supruge. (Hurasani, *Šerhu Muhtesari Khalil*, 3: 4)

U ovom smislu vrlo je relevantan sljedeći kur'anski ajet: "Ako prema ženama svojim gađenje osjećate, može biti da je Allah u onome što vi mrzite podario dobro obilno!" (Kur'an, 4:19)

Svako ko seksualne organe svoje supruge smatra prezrivim, vrijeđa Stvoritelja i zanemaruje Njegov plan i mudre razloge.

Seks nije prljav ako par nije prljav, bilo fizički, bilo da nose 'prljave' misli samozadovoljavanja i zloupotrebe svoga partnera. To ne bi trebalo da bude problem za muslimane, koji imaju tako jasne upute o osobnoj higijeni koje traže da svoje intimne dijelove tijela peru po nekoliko puta dnevno, što nije slučaj ni sa jednom drugom religijom. Ali, uz uobičajenu muslimansku higijenu, ako muž osjeća da je njegova supruga prljava, vrlo mu je jednostavno da iskoristi svoje pravo šefa i naredi joj da se opere. Istovremeno, muškarac ima obavezu da bude siguran da je i sam čist!

Neke žene imaju iste predrasude o čistoti muških intimnih dijelova. Nemojte zaboraviti da muškarac urinira i izbacuje spermu kroz isti kanal, što nije slučaj sa ženom! Njen urin dolazi iz zasebnog otvora potpuno različitog od onoga namijenjenog fizičkoj intimnosti.

Suprug vrlo jednostavno može dotaknuti vaginu svoje supruge i klitoris a da uopće ne dotakne dio iz koga dolazi urin.

Plemeniti Poslanik je preporučio redovno uklanjanje dlačica sa stidnih mjesta, jednu nezgodnu operaciju za ženu, ali vrlo stimulativnu za čist i stimulirajući odnos prema seksualnom životu.

Ako muž i nakon tuširanja prije seksa i upotrebe omiljenog parfema još uvijek misli da mu je supruga prljava ili nečista, onda je on velika neznalica i bogohulno kritičan prema Allahovom stvaranju i namjerama, te zanemaruje svoju obavezu.

Šta sa tim borama?

Dobar musliman ne gubi vrijeme žaleći se Stvoritelju na fizičke nedostatke koji su mu/joj dati u životu. Potpuno je gubljenje vremena da čovjek mršav kao čačkalica žali što nije igrač ragbija, ili da neko ko ima plave oči tuguje što nisu smeđe, ili da neko s ridom kosom pokušava obojiti je u drugu boju, ili da osoba niska rastom očajnički pokušava biti visoka, ili da neko ko je u godinama ponovo pokušava biti mlad itd. Iako smo ponekad u stanju načiniti

minimalna poboljšanja uz velike napore, mi u suštini ostajemo onakvi kakvi jesmo, sa svim mahanama i nedostacima.

Začudno je, međutim, da izgled naših tijela nije ono što čini naše partnere da nas vole. Da, tačno je da se ljudska bića ponekad ne mogu oduprijeti trenutačnoj reakciji kada vide drugu osobu prvi put. Ali i u vrlo materijaliziranim društvima fizički izgled nije razlog zašto se ljudi zaljubljuju. Izgled obično nema puno veze sa sretnim brakom. "Muškarca koji oženi ženu radi njenog bogatstva i ljepote, to bogatstvo i ljepota će napustiti, dok će čovjeku koji oženi ženu radi njene vjere Bog dati i njen bogatstvo i ljepotu." (Taberani)

Biti pretjerano zabrinut za svaki aspekt svoga izgleda može biti vrlo poguban efekat po brak, posebno ako želja osobe da na svome tijelu promijeni ovo ili ono postane opsesija i njena glavna briga. Dužnost je svakoga od nas da od onoga što imamo napravimo najbolje, ali živjeti u stalnom stanju prigovora Stvoritelju zbog onoga što nam je dato je jedna vrsta skrivenoga širka.

Prijatelju, prijatelju! Ne očajavaj i ne jadaj,
Predaj se Božijoj odredbi, i bit ćeš pohvaljen i nagrađen.

Budi zadovoljan s onim što je On odlučio i odredio,
Ne preziri odluku Onoga Koji je Gospodar veličanstvenog trona. (Imam El-Haddad)

Ipak, ljudi koji vole, znaju da su osobe koje vole često vrlo osjetljive na neke stvari. Već smo kazali da muževi treba da upućuju komplimente svojim suprugama obraćajući stvarnu pažnju na njih, posebno tokom intimnih trenutaka. Još treba kazati da mnoge žene cijene pokrivač tame i jedino se u mraku, koji sakriva njihove mahane i nedostatke, osjećaju ugodno u intimnim situacijama. Žene su jako osjetljive: znaci starenja fizičke 'nesavršenosti', mali nedostaci kao što su podvoljak, neželjeni 'rezervni šlauf' oko struka, razne vrste tačkica i mrlja su uznemirujući za ženu koliko su to klempave uši, bubuljice, ćelavost, mršavost ili nizak rast za muški ego. Ponekad je tama milostiva prema nama i opušta naše psihičke smetnje.

Kako mogu usrećiti i zadovoljiti svoju ženu?

Važno je da muškarci razume da sve žene nisu iste, već da su, ustvari, individualna živa bića. One nemaju automatske reaktivne mehanizme, već su njihovi odgovori suptilni i bivaju potaknuti svakovrsnim stvarima.

Suprotno veoma raširenom muškom mitu, ljubav koju žena gaji za muškarca nema nikakve veze sa veličinom ili oblikom njegovih intimnih dijelova. Većina žena uopće ne nalaze simpatičnim mušku opsjednutost veličinom, štaviše mogu biti zastrašene nečim što smatraju prevelikim za njih (iako svi znamo da bebe, neke sa glavama veličine grejpfruta moraju izaći iz istog otvora!). U svakom slučaju, sve dok je 'dotični' u uspravljenom položaju duži od 7,5 cm, bit će savršeno u stanju dovesti ženu do orgazma s obzirom da dublji dijelovi vagine nisu posebno osjetljivi.

Što se muškarčevog tijela tiče, neočekivane stvari kao što su oblik njegovih ruku, prefinjenost oblika njegove glave, način na koji stoji ili hoda, njegova bedra, snaga njegovih nogu, njegov vrat ili fine dlačice na njegovom obrazu, mogu više privući ženu nego razmišljanje o stvarnom izgledu njegove seksualne opreme.

U osnovi, ono što najviše privlači ženu je muškarčeva muževnost. To može čak biti i njegova nespretna stidljivost, ili njegova tvrdoglava odlučnost, ili njegova sposobnost da preuzme vodeću ulogu. Zaista, ako je muškarac dobar lider i dominantan partner, najljepša stvar u braku s njim bit će njegova sposobnost da se 'spusti sa visina' i uradi ili kaže stvari samo da bi priuštio zadovoljstvo svojoj supruzi.

Mali poklon, buket cvijeća, je dobar primjer. Žena, ustvari, ne mari za cvijeće ni dvije prebijene pare. Ono što joj daje satisfakciju jeste pomisao da je njen muškarac stvarno odvojio vrijeme i napor za nju. To je zasigurno jedna od stvari koje će učiniti da ga ona voli dokle god to čini na islamski način, a ne kao mito ih neku drugu

varku. "Dajte hedije jedni drugima i voljet ćete jedni druge." (El-Buhari)

Naše knjige bilježe simpatičnu priču o tome kako je Poslanik, a.s., saslušao jedanaest žena. Sve su se žalile na svoje muževe osim jedanaeste, Ummu-Zer'e, koja je kazala: "Nemam riječi da dovoljno pohvalim svoga muža. Moje uši je pokrio naušnicama, a tako me dobro hrani da su moje mršave ruke postale punačke. Ukratko, čini sve da me učini sretnom, i ja jesam sretna. Vrlo sam sretna... S njim razgovaram slobodno i otvoreno i nikad mi ne proturiječi. Ugodno spavam do jutra i jedem ukusna jela." Tada se plemeniti Poslanik obratio Aiši: "Ja sam tebi kao Ebu-Zur'a!"

Važnost ljubaznosti za vašu ženu

Vrlo je preporučljivo za osobu koja se sprema na put kroz nepoznate teritorije da konsultuje kartu. Isto tako, vrlo je preporučljivo svakome ko kani ući u brak prvi put da načelno sazna šta da radi i kako dugo to da radi. Za muslimana muškarca koji sklapa brak (nikah), to je obaveza. Muškarac koji se ženi, vjerovatno već ima predstavu šta ga zadovoljava, i šta je potrebno da uradi ili iskusi, i koliko dugo da bi bio zadovoljen i imao dobar, opuštajući san tokom noći.

On već zna ako nekako bude 'upaljen', a onda bude prisiljen da 'ohladi' ili se 'isključiti' i ne bude zadovoljen, da to zahtijeva značajan voljni napor, i da uopće nije prijatno iskustvo.

Zamislite gladnu mačku kojoj je pokazan tanjir pun hrane. Jednom kada vidi i osjeti hranu, mačka će poludjeti ako do nje ne dođe. Vi je možete zadržavati, ali onog momenta kad je pustite, ona će skočiti na hranu. Za nju je savršeno prirodno da se tako ponaša. Možete li zamisliti kako bi bilo nepravedno prema mački kada bi mačku uvijek bilo dozvoljeno da završi s obrokom i jede koliko hoće, dok se njoj uvijek makne tanjir tik nakon što ga počne jesti?

Nikome ko ima kućne ljubimce nikada ne bi palo na pamet da napravi takvu razliku između svoje mačke i mačka. Oni bi odmah primijetili i složili se da je to nedopustiva okrutnost u potpunoj suprotnosti s Božijom voljom, koji je naredio da budemo pažljivi i ljubazni prema svim stvorenjima.

Međutim, ponekad muškarci upravo to rade svojim suprugama, što je užasno zanemarivanje njihovih obaveza. Ponekad ljudska bića postanu slijepa na jedan poseban način - zaborave da i muškarci i žene imaju biološku prirodu, i da je sve njihove potrebe, nagone i intuiciju u njih ugradio njihov dragi Gospodar, Svemilosni Stvoritelj.

Što se seksualnog zadovoljavanja tiče, ako muškarac zna da ga neće biti u stanju postići, vjerovatno će se potruditi da ne dopusti da se njegovo tijelo uopće uzbuđi, ili ako je već uzbuđeno, on će vjerovatno naći neki njemu prihvatljiv način da zadovolji svoj probuđeni nagon, makar se ne osjećao sretnim zbog toga.

Allah je stvorio seksualni nagon u nama, i to je vjerovatno najsnažniji od svih nagona koje je On stvorio. On je naumio da taj nagon bude korišten, isto kao što je predvidio i da formiramo sretnu bračnu vezu sa svojim životnim partnerima. Dakle, nema ništa pogrešno u razmišljanju o najboljim načinima da se postigne najviši stupanj bračne sreće.

Sretan i ispunjavajući noćni život vodi ka boljem snu, zadovoljstvu, boljem radu tokom dana, samopouzdanju i nizu drugih koristi. Trebalo bi biti jasno da je sretan seksualni život dio islama u mjeri u kojoj su to namaz i post!

Kako pomoći supruzi da postigne zadovoljenje, mir i ljubav?

Muškarcu je vrlo lahko da se uzbuđi i upusti se u seksualnu intimu te da, zahvaljujući uzbuđenosti, sve završi u nekoliko trenutaka. Ako je to tako, žena će vrlo vjerovatno biti frustrirana i

nesretna makar nemala hrabrosti ili bila odveć pažljiva ili odveć stidljiva da to kaže.

Ako ste muškarac, i ako ste upravo pročitali prethodni paragraf, i ako ste upravo shvatili da je to ono što vi radite, ali da to svakako ne važi za vašu suprugu, jer ona je savršeno sretna, onda bi bilo dobro da zastanete i provjerite dokaze. Kako često se smije i pokazuje svoje zadovoljstvo? Kako često žuri da te zadovolji raznim malim stvarima? Kako rado ona radi dosadne i neprijatne kućne poslove u tvoje ime?

Ako ima čovjeka koji je voli i pazi, ona će i najdosadnije poslove za njega raditi sa zadovoljstvom! Ali ako joj on ne pridaje pažnju, ona će vremenom biti utučena razočarenjima i gnjevom, i svo zadovoljstvo porodičnog života koje je Bog Svojom milosti predvidio za nas, netragom će nestati.

Neki muškarcu sasvim pogrešno vjeruju da nema nikakvog načina da oni budu drugačiji nego što jesu. Ustvari, možda neki od njih misle da je za njihove žene kompliment što se oni mogu tako brzo uzbuditi i svoj nagon tako brzo zadovoljiti. To je bezvezarija. Ako pročitate bilo koji medicinski priručnik o ovom pitanju, otkrit ćete da ako muškarac dostigne orgazam za manje od tri minute od ulaska u svoju ženu, to se smatra 'prijevremenom ejakulacijom', te se smatra nečim što muškarac treba pokušati liječiti.

S medicinske strane, postoje neke korisne kontramjere za ovaj rašireni problem. Pogledajte, naprimjer, islamska pomoćna biljna sredstva navedena u Čištiјevom *The Traditional Healer (Tradicionalni liječnik)* na strani 276 za impotenciju i 278 za prijevremenu ejakulaciju.

Drugi koristan način za rješavanje ovog problema je da podignete važnost vaše intimnosti određujući više vremena za nju umjesto da je ostavite za kraj noći kada ste već iscrpljeni od umora. Vrijedno je prisjetiti se da tradicionalno vrijeme za seks u mnogim muslimanskim društvima nije noć već popodneveni odmor. To nije lahko ako ste na poslu od 9 do 5! Ipak, povremeno možete otići u krevet sat vremena ranije. Vrlo je uvredljivo za suprugu da jedina

pažnja koju ona ikada dobija bude iznenadna najava da su strasti njenoga muža probuđene, možda nakon što je sjedio i dokasno gledao TV nakon čega se svalio u krevet da završi 'posao' što je prije moguće i prevrnuo se da spava.

Isto tako, nema opravdanja za korištenje svoje vjerske predanosti kao izgovora za uskraćivanje intimnosti voljenom partneru. Prema Ebu-Sa'du, Poslanik, a.s., jednom je ukorio suprugu Safvan ibn el-Mu'attala zato što je svojom pretjeranom pobožnošću dovodila u pitanje svoj brak. Ona je uobičajavala na noćnom namazu učiti dvije duge sure dok ju je suprug čekao, a često je i postila bez njegove dozvole, što ju je iscrpljivalo i onemogućavalo bilo kakvu šansu za seks tokom dana s obzirom da je seks zabranjen tokom posta. Plemeniti Poslanik je presudio u korist muža, preporučujući joj da svoje učenje svede na jednu suru i da posti samo uz dozvolu muža. Isto tako, kada je Poslanik čuo da njegov asketski drug, 'Abdullah ibn 'Amr, ima običaj klanjati po cijelu noć i postiti svaki dan, rekao mu je da ublaži svoje ibadete ukazujući mu da: "Tvoje oko ima pravo kod tebe, tvoji gosti imaju pravo kod tebe, i tvoja supruga ima pravo kod tebe." (El-Buhari)

Ovaj hadis treba uzimati ozbiljno. Mnoge supruge muslimanke u atomskim porodicama dobro znaju šta znače dugi sati samoće dok su njihovi muževi u džamijama, i kako često oni traće vrijeme sa svojim prijateljima (pa i iza jacieje kada je ona vrlo kasno) a ponekad u krevet dolaze tek kada supruga već zaspila ili je toliko umorna da više nije zainteresovana!

Praksa plemenitog Poslanika je bila da ne ostaje u džamiji ili sa svojim drugovima nakon jacieje, već je izlazio iz džamije i vraćao se kući. Sunnet je ići i u krevet ranije, a također i ustati rano.

Ako ovo što smo kazali izgleda kao relativno precizan opis onoga kako vi postupate ili razmišljate, onda bi bilo dobro da preispitate svoju savjest! Niko ne sugerira da normalan brak treba biti konstantna fizička gimnastika u svakom dijelu dana, već samo da legitimne potrebe oba partnera moraju biti uzete u obzir.

Dobra supruga muslimanka de učiniti sve što može da njen

muškarac bude sretan i zadovoljan. Dobar muž musliman bi morao znati da ima upravo istu obavezu prema svojoj supruzi.

Ponekad on to ne uspijeva učiniti jer je sebičan čovjek i slab musliman (makar nalazio vremena za svojih pet namaza). Tragično je da, ponekad, muškarci muslimani ne ispunjavaju svoje obaveze jednostavno zbog nepoznavanja svojih obaveza, te tako nepotrebno nanose bol sebi i svojim suprugama. To nije ono što je Allah naumio ni za jedno od njih u njihovom braku, i uz malo znanja i napora stvari se daju ispraviti. Upravo o tome govori ovaj posljednji dio moje knjige.

Ako muškarac konstantno odbija odgovoriti na dovu svoje supruge za njegovom ljubaznom pažnjom, on mora shvatiti da će na Sudnjem danu morati pružiti odgovor na neka neugodna pitanja i da će knjige biti otvorene i sve kazati - bez obzira kako sramotno to bilo! On može za sebe misliti da je 'najbolji musliman a da nje dokučio značenje riječi Božijeg Poslanka: "Najbolji među vama su oni koji su najljubazniji prema svojim suprugama i porodicama." Zamisli kakav bi to šok bio da na kraju pobožnog života punog molitvi i milostinje otkrijete da ste, ustvari, bili okrutni prema svojoj supruzi sve te godine, i da sada za to treba da odgovarate!

Srećom, svaki dan je novi dan, i nikada nje kasno početi iznova i popraviti stvari. "Pokajanje muslimana se prihvata sve do smrtnog hropca" (El-Hakim, *El-Mustedrek*).

SEKSUALNI PROBLEMI

Što žena osjeća veću želju, bit će poželjnija. (Ibn-Kutejbe, 'Ujunu 'l-ahbar)

Da Allah podari vječni spas i blaženstvo onima koji znaju kako da poljube nježno lice na prefinjen način, da nježno zagrle vitki stas i da u najslađu stidnicu uđu s odgovarajućom vještinom! (Imam Es-Sujuti, Kitabu 'l-idah fi 'ilmi 'n-nikah)

Općerašireno uvjerenje je da seksualni problemi prisutni u društvu generalno ne postoje u muslimanskoj zajednici ili da su vrlo rijetki. Nažalost, poremećaji koje su iskusile mnoge muslimanske porodice u posljednjoj generaciji, učinili su da ova ružičasta procjena obično ne stoji.

Jedan od tih problema kod nekih muževa je zbunjenost time što seks, koji je tako veliki užitak za njih, ne izgleda tako privlačan za njihove supruge. Oni se počinju pitati u čemu je problem s njima. Jesu li to imali nesreću da ožene frigidnu ženu? Ili ona jednostavno ne mari za njega? Sve izgleda tako enigmatično, ali žene i jesu misterija, zar ne?

Siroti muškarci! Odgovor često leži u njihovom nepoznavanju ženske seksualnosti, dok su odgovori na njihova zagonetna pitanja uistinu vrlo jednostavni! One dekadentne senzualne američke žene na filmu ne uživaju u seksu ni više ni manje od najpoštenije djevojke iz nekog muslimanskog sela - Bog je njihove intimne dijelove načinio manje-više istim. To što pravi razliku je ono što muškarac nauči raditi sa njima. Muževi, uglavnom je sve do vas.

Musliman muškarac koji ima namjeru stvoriti sretan brak trebalo bi, kao i sa svim drugim stvarima, početi sa dovom, prepuštanjem Bogu, i dubokim razmišljanjem, ne da bi lakše donio vlastitu odluku već da bi dokučio volju Božiju.

Ustvari, plemeniti Poslanik je preporučivao da seksualnu

intimu uvijek treba počinjati u atmosferi molitve. On je kazao:

Ako, kada se približiš svome bračnom drugu, kažeš: 'U ime Boga! O Gospodaru, sačuvaj me od šejtana, i sačuvaj od šejtana ono što nam podaruješ', i ako se začne dijete, šejtan mu neće naškoditi. (El-Buhari i Muslim)

Kadi 'Ijad kaže da je Poslanik riječima 'neće mu naškoditi' mislio da ga šejtan neće nadjačati... Nijedan učenjak nikada nije kazao da te riječi treba uzeti doslovno u smislu da takvo dijete nikada neće iskusiti nikakvu štetu, nagovor ili iskušenje od šejtana. (*Šerhu Sahih Muslim*)

Imam Gazali dalje sugerira da supružnici treba da počnu sa Bismillom i surom Ihlas kako bi uvećali blagoslov svome seksualnom činu. A kada se približavaju orgazmu, tiho treba kazati: "*El-Hamdu lillahi 'llezi haleka mine 'l-mai bešeren*" (Hvala Allahu koji je ljude iz vode stvorio).

Doktore često pitaju koliko puta sedmično treba imati seks. Nema odgovora na to pitanje. Neke osobe uživaju intimnost tri puta i više na dan, dok su drugi sasvim zadovoljni sa jednim vođenjem ljubavi u petnaest dana pa i rjeđe! Sve zavisi od toga koliko vaša seksualna aktivnost traje, koliko zadovoljstva i užitka pruža i tome slično. (Interesantno je zabilježiti da je halifa Omer smatrao da žena ima pravo na seks jednom u četiri dana, dok je imam Ebu-Talib el-Mekki dodao da "ako muž zna da mu žena treba više, on je obavezan da joj to priušti". (Ez-Zebidi, *Ithaf*, 5: 373)

Međutim, pošteno je kazati da jedan od razloga zašto se muškarci tako često osjećaju ugroženim i očajnim zbog ženske seksualne nezasitosti i sposobnosti, uopće nije to što su njihove žene preokupirane seksom.

Kada god su žene optužene za to, treba posumnjati u mušku sebičnost ili neznanje. Odveć često kada ti muškarci vode ljubav, oni zadovoljavaju samo sebe i nakon što zadovolje svoje potrebe i ne pokušavaju dovesti ženu do orgazma. Zato žena ostaje 'gladna' i neispunjena i traži drugu priliku kada je muž zasićen i onda biva

optužena da je nezasita. To je žalosna ali vrlo česta nepravda. U svakom slučaju, nivo individualnog seksualnog apetita, baš kao i inteligencija, nije izbor pojedinca već uglavnom poklon od Allaha.

Kao što je dobro poznato, rani muslimani su seksualnu moć i sposobnost da se zadovolji žena smatrali bitnim dijelom muškosti. Rodica hazreti Aiše, učena i lijepa žena po imenu Aiša, kći Talhina, jednom se udala za pobožnog Omera, sina Ubejdullahovog. Prve bračne noći on je s njom vodio ljubav čak sedam puta, tako da mu je ona ujutro kazala: "Ti si perfektni musliman u svakom pogledu, uključujući i ovaj!"

Takve priče su uobičajene u našoj literaturi. Međutim, jedini pravi dogovor za predanog muslimana na pitanje 'kako često' jeste koliko god je to uredu za vas kao par. To nije isto što i 'kada god je to uredu samo za tebe'. Vi morate uzeti u obzir potrebe i osjećanja vaše supruge, kao što želite da ona vodi računa o vašim.

Na Zapadu, ovo se često ispita prije sklapanja braka pri čemu je ideja vodilja da će ako nađu 'dobrog' seksualnog partnera prije braka smanjiti mogućnost za razočaranje u braku. Međutim, podaci objavljeni 1993. god. pokazuju da je vjerovatnoća razvoda kod osoba koje su živjele skupa prije braka 60% veća nego kod osoba koje nisu. U stvari, procenat razvoda u sekularnim društvima dokazuje da ideja 'kušanja voda' uopće ne funkcionira. U svakom slučaju, muslimani to ne mogu odobriti, jer naš Gospodar nije dopustio fizičku intimnost prije braka. Muslimanski partneri nastoje razumjeti i srediti svoje potrebe čim su to u mogućnosti uraditi, nakon sklapanja braka.

Međutim, razgovor je ponekad tako težak. Stidljive žene će rijetko kazati šta osjećaju o tom pitanju, bilo zbog prirodne pristojnosti ili zbog straha da će njihovi muževi njihove riječi protumačiti kao kriticizam. One ne žele uznemiriti niti povrijediti svoje partnere, ili učiniti da se osjećaju mizerno ili neuspješno.

Cijena koju žena nekad mora platiti za svoju ljubavnu brigu o osjećanjima svoga supruga jeste život 'mačke kojoj uzimaju hranu svaki put kada je počne jesti'.

Nijedan muškarac koji je toga svjestan a ipak nastavlja po starom i zanemaruje to, ne može se smatrati potpunim i dobrim muslimanom. Ustvari, to je jedan oblik ekstremne okrutnosti.

Svaki muškarac treba znati da uprkos raširenim mitovima, vrlo rijetko je potrebno manje od petnaest ili trideset minuta određene seksualne aktivnosti da bi se žena uzbudila i dovela do trenutka kada je njeno fizičko zadovoljstvo na vidiku.

Ne očajavajte! Ovo ne znači da muškarac mora voditi ljubav cijelo to vrijeme; iako neke žene smatraju da bi bilo jako lijepo kada bi to on bio u stanju, druge se zgražavaju na tu pomisao. Postoje druge stvari koje muškarac treba uraditi. Prema imamu El-Gazaliju:

Kada on doživi orgazam (*inzal*) treba sačekati da i njegova žena također doživi orgazam, jer njen orgazam može doći mnogo sporije. Ako je on uzbudi i probudi njenu želju a onda je napusti, to će je povrijediti, i svaka razlika u njihovim orgazmima će zasigurno proizvesti osjećaj udaljenosti. Istovremeni orgazam bi za nju bio najugodniji, posebno zato što će njen muž biti zaokupljen svojim orgazmom i ona neće biti opterećena svojom stidljivošću. (*Ihja*, 2: 46)

Sebični moderni ljubavnici bi učinili dobro kada bi poslušali riječi ovog velikog imama napisane prije devet stotina godina!

Ali, pretpostavimo da muž ne može odgoditi orgazam, koji doživljava jako brzo, te njegova supruga uopće ne osjeća užitak u tome. On ne bi smio samo misliti o tom problemu već treba poduzeti odlučne korake da nešto popravi. Jedno vrlo jednostavno rješenje (koje ipak često ne pada na pamet mnogim muškarcima) bilo bi da brzo doživi orgazam, kao i obično, a da onda nakon poticanja svoje supruge dvadesetak minuta dok odmara pokuša ponovo! Ovo treba suprugino dopuštenje jer prvi brzi orgazam za nju može biti bolan.

On ne treba brinuti da drugi put neće uspjeti postići puni užitak. On se može iznenaditi i nemati nikakvih problema da to učini i drugi put, ali se također može desiti da zbog nenaviknutosti na takav redoslijed ovaj put uopće ne doživi užitak zbog čega se može

osjećati postideñim ili misliti da nije uspio. To je, ujedno, vrlo često razlog zašto muškarac koji nije umoran i koga ne sprječava ništa drugo ipak ne pokušava ništa više od svog brzog zadovoljstva. On se boji da bi mogao ne uspjeti i ne shvata da njegova supruga o njegovom pokušaju uopće neće razmišljati na isti način!

Nema veze ako ovoga puta i 'ne uspije' ili 'osjeti frustraciju' i neka se prisjeti da njegova sirota supruga vjerovatno bude frustrirana svaki put kad joj on priđe ako on ejakulira dok se ona još zagrijava! Neka se samo prisjeti zašto pokušava po drugi put - ne da bi zadovoljio sebe, već da bi malo užitka pružio i njoj.

Druga sugestija koja često pomaže je da par prevaziđe svoj stid dovoljno da supruga počne prakticirati tehniku nježnog stezanja njegovog penisa tik ispod glavića, zaustavljajući tako orgazam i produžavajući seksualni čin. Isti efekat će biti postignut ako ugao njegovog penisa bude promijenjen njegovim blagim guranjem nadole gotovo do pozicije u kojoj mu postaje neugodno. Muževo uzbuđenje može biti smanjeno mentalnim naporom: on može pokušati misliti o nečemu potpuno nevezanom za seks. Vješti muževi razvijaju sposobnost odgađanja orgazma jednostavno snagom volje, kazujući sebi odlučno da je prerano. Ustvari, prema imamu Ez-Zebidiju: "Neki snažni muškarci se kontroliraju tako dobro da orgazam doživljavaju samo kada to žele. Šta čovjek može kazati za njih osim da "Allah daje kome hoće šta hoće!" (Ez-Zebidi, *Ithaf*, 5: 373). Nepotrebno je naglašavati da ova rijetka sposobnost zahtijeva mnogo vježbe. Život pun duhovnog nastojanja i molitve de pomoći da se osigura disciplina potrebna za takvo što.

Postoji i jedno psihološko rješenje koje se može koristiti u kombinaciji sa ovim tehnikama. Ono se može naći u tradicionalnoj islamskoj medicini, koja propisuje lepezu prirodnih pomagala za povećanje ženskog seksualnog užitka i time za ubrzanje orgazma. (Vidi Čištijev *Traditional Healer*, str. 285-93).

Najčešća popularna alternativa je da muž svoju suprugu do orgazma dovede milovanjem. Ovdje je potrebno biti osjetljiv i pravilno procijeniti jer vrlo često supruga nije uopće raspoložena, ili

ima bolove, ili je odveć umorna za seks, u kom će slučaju normalan brz seksualni čin njenog supruga biti sasvim dovoljan.

Neki neiskusni muževi ne shvataju da mnoge žene ne mogu uopće dostići orgazam ako ih muž ne miluje. Muž mora biti u stanju intimno dodirnuti svoju suprugu rukom. Za neke žene to je jedini način da postignu zadovoljenje. Muž (koji obično dobro zna da žena ima klitoris, makar i ne bio siguran šta da čini s njim!) treba da zna da nije dovoljno da ga jednostavno pritisne nečim kao što je njegovo stopalo opasano oko nje ili njegovo koljeno.

Većina muškaraca obično brzo shvate tehniku stimuliranja ženskih grudi i posebno bradavica, poljupcima ili svojim prstima, što je učinkovit ali tek pomoćni način da se ženi pomogne da doživi orgazam. Zamislite ga kako pokušava milovati njene grudi stopalom ili koljenom! Potpuno isto vrijedi za klitoris. To je mnogo osjetljivije područje, treba biti tretirano s velikom pažnjom, i ako je milovano kako valja (što se postiže praksom i komunikacijom sa suprugom), to će obično vrlo brzo suprugu učiniti spremnom ili će je dovesti do orgazma. Muškarci, svakako, treba da se prisjete da ako miluju svoje supruge na pogrešan način ili po pogrešnom mjestu, to će ih prije povrijediti nego što de im priuštiti užitak. Dakle, osjetilnost, komuniciranje i praksa su ovdje od bitnog značaja.

Nekima se u početku možda neće svidjeti ideja da koriste svoje prste, ali treba znati da ne postoji *islamska zapreka za to*. Imama Ebu-Hanifu su jednom pitali da li muž može dodirivati intimne dijelove svoje supruge i obratno, pa je odgovorio: "Nema ništa grješno u tome i ja se nadam da će njihova nagrada biti velika." (Ez-Zebidi, *Ithaf*, 5: 331.)

Jednom kad se ovo savlada vrijedno je znati da većina žena također ima i treće vrlo osjetljivo područje ('G-tačku' unutar vagine, ali ne duboko, već nekoliko centimetara unutra na gornjem zidu. To je jedan od razloga zašto veličina muževog penisa nije posebno važna za ženu jer jako ih malo osjeća neko značajnije uzbuđenje u dubini vagine u blizini maternice. G-tačka uvijek daje veliki užitak ako se miluje prstima ili ako je penis postavljen pod odgovarajućim

uglom. Ako se supruga premiješta tokom seksa, to može biti zato što pokušava da vas dovede u poziciju kojom će to ostvariti.

Da biste našli G-tačku, uvedite kažiprst u vaginu i oslonite vrh prsta na prednji zid otprilike na dvije trećine puta vaginom do cerviksa (vrata maternice). Trebalo biste da osjetite skupinu mišića koji su kadri oduprijeti se čvrstom ali nježnom pritisku.

Pronalazak G-tačke može značajno povećati seksualni užitak žene i omogućiti joj da iskusi mnogo brži i intenzivniji orgazam.

To bi mogao biti jedan od razloga zašto je Poslanik, a.s., stao u odbranu prava muža da 'svojoj njivi' pride odstraga, jer ta pozicija često ženi pruža više užitka nego poza 'licem u lice'. Postoje, međutim, i mnoge druge poze koje je ulema preporučivala. Jedna je poznata kao 'makazice', pri kojoj muž i supruga čine ugao. Neki uživaju kada je 'žena gore', pri čemu ona može biti okrenuta njemu ili u suprotnu stranu. Svaka pozicija koja omogućava mužu da dodiruje osjetilne zone svoje supruge svojim prstima dok je još u njoj, ženi će donijeti mnogo više užitka, a poza 'licem u lice' kada je žena ispod, jedna je od poza gdje je takvo milovanje vrlo teško izvodivo.

Trebalo bi biti jasno da tjelesni oblici supružnika treba da budu uzeti u obzir pri pronalasku najbolje poze. Ako je muž mršav, on vjerovatno ne može ni zamisliti probleme koje susreće njegov gojazni prijatelj. Muž treba da se ugodno uklopi u oblik ženinih bedara kako bi ostvario dobar kontakt. Ako je čovjek krupnih kostiju, ih nešto deblji, direktna 'licem u lice' pozicija uopće neće odgovarati nijednom od njih i, ustvari, može biti bolna za ženu. Oni treba da probaju neke druge načine zблиžavanja.

Imajte na umu, također, da ako se supruga stidi zbog svojih grudi, velike su šanse da će biti još stidljivija kad su u pitanju intimniji dijelovi njenog tijela. Prevazilaženje svojih osjećanja a zatim i nježno tretiranje njene stidljivosti je nešto što bi inteligentan i uspješan muž-musliman trebalo da zna.

Kao što smo ranije ukazali, jasno je da muž ne treba skočiti u akciju punom snagom i očekivati njenu trenutačnu predaju ako ne i

ekstazu, kao što se često prikazuje na filmovima. Erotski i porno filmovi, iako pokazuju golotinju i seksualni čin uz šokantne detalje, ne prikazuju stvarni i realistični seks. To bi bilo dosadno, jer sjetite se da ženi u prosjeku treba više od petnaest minuta za bilo šta. Imajte na umu da glumice ne prikazuju 'stvarni život'. One nisu tu da prikažu stvarnost bračnog života, one su samo prostitutke ili 'prostitutke za oči', čiji je posao fantazija a ne stvarnost.

Žene su krajnje osjetljive i nježne, i muž će je samo povrijediti i biti odbijen ili u najboljem slučaju 'toleriran' a ne i 'uživan' ako je grub i ako je zlostavlja. Nježnost postiže sve! Počni u prvoj a ne u četvrtoj brzini. Ako muž krene polahko i pažljivo prema ženi muslimanki koju voli, i postepeno pojačava svoju uzbuđenost, vrlo brzo će biti zadovoljan da vidi njen sretan odgovor. A kakvu će to razliku načiniti za brak, ne treba se ni pitati!

Neki muškarci prožive svoj cijeli bračni život ugrubo i nespretno, nikad ne otkrivši da je vođenje ljubavi jedna posebna vrsta talenta. Kao rezultat toga oni nikada nisu uživali u iskustvu vođenja ljubavi sa potpuno uzbuđenom ženom. Kada je žena potpuno uzbuđena, ona ne može kontrolisati ustreptale pokrete, poznate kao *kabd*, koje čini njena vagina. Neki muškarci to nikada ne otkriju, žalosna i nepotrebna tragedija.

Ranije smo vidjeli da mnoge žene trebaju posebno milovanje rukom njihovih erogenih zona da bi ostale uzbuđene tokom cijelog vođenja ljubavi i doživjele orgazam. To može zahtijevati omanje žrtve i nelagode na muževljevoj strani, ako se ne uspije nekako ugodno namjestiti i posebno ako je i sam skrhan svojim orgazmom. No, ne brinite! Nijedna žena ne očekuje od svoga muža da u svakom trenutku bude spreman zadovoljiti je, jer bi tada bila podjednako sebična kao i muž koji nikad ne misli na to. To je nešto oko čega se par vremenom sporazumi.

Muž musliman će se potruditi da otkrije šta je to što ona voli i, ako je moguće, pokušati to činiti kada i sam doživljava orgazam. Najljepša i najuzbudljivija seksualna veza je ona u kojoj partneri toliko upoznaju jedno drugo i tako se uvježbaju da mogu postići

orgazam istovremeno, mada to zahtijeva veliku vještinu i umijeće. Ako iz nekog razloga to nije moguće postići, onda muž treba nastaviti činiti ono što ona voli nakon što sam završi dok i ona ne doživi što i on. Mnogo veće zadovoljstvo će mu pružiti da prvo nju dovede do orgazma, prije nego sam eksplodira. Već smo vidjeli koliku pažnju imam El-Gazali posvećuje istovremenom orgazmu te da 'se on ne bi trebao zadovoljiti njome prije nego sobom zadovolji nju'. No, bez obzira šta se desilo, jednom kada muž dostigne orgazam, on ne bi smio samo sići i otići u kupatilo a nju ostaviti u totalnom beznađu, s visokim pritiskom i u šoku!

Za postizanje istovremenog orgazma je potrebno mnogo prakse i umijeća i nekim parovima to nikada ne pođe za rukom. Međutim, El-Gazali je skrenuo pažnju na vrlo važno pitanje kada je spomenuo ženin stid u slučaju da je muž zadovoljava nakon što je sam doživio orgazam. Sasvim je prirodno da muškarac odmah izgubi svaki interes za seks i da želi otići i zaspiti tako da sirota žena osjeća da ona mora iritirati njega i uznemiravati ga da bi dobila svoje islamsko pravo. Jednom kada ovako uznemirujuće misli uđu u njenu glavu, one samo više usporavaju nadolazak orgazma, a mogu ga i u potpunosti onemogućiti, proizvodeći tako stvarnu psihološku ranu. Otuda je vrlo žalosna ali česta pojava kod žena koje su vrlo pažljive prema osjećanjima svojih muževa da lažiraju orgazam i potom postanu tako frustrirane da počnu masturbirati iza njihovih leđa. Bez obzira kako pokušavala, razočaranje i ogorčenost će biti teško izbjeći a to su dva najrazornija protivbračna oružja u šejtanovom arsenalu.

Većina udatih žena odveć dobro zna kako teško i ponižavajuće može biti pokušati tražiti fizičku satisfakciju od umornog muža koji je upravo zadovoljio sebe, i koji se odmah okrenuo na drugu stranu i zaspao i još možda bezbrižno i neznalački pretpostavlja da je ono što je uradio i nju zadovoljilo. (Vodili smo ljubav, zar ne? Možeš li se ti ikada zadovoljiti?) Mnoge supruge nalaze potpuno nemogućim urazumiti svoje muževe da shvate stvarno stanje stvari.

Mnogi muškarci, čini se, ne razumiju da jako malo žena može postići bilo kakvo fizičko zadovoljenje iz jednostavnog animalnog

čina stavljanja penisa u vaginu. Allah ih jednostavno nije takvima stvorio. To je možda dovoljno za muškarca, ali to gotovo nikada nije dovoljno za ženu. Jasno, da je Allah htio da se seksualni čin svede samo na to, On ne bi ni stvorio ostatak ženskog aparata. Sama po sebi, vagina gotovo nikad ne donosi zadovoljenje osim gdje muž može izdržati zaista dugo - što je prava rijetkost.

To znači da ako muž nije dovoljno snažan da savlada svoj stid i dotakne svoju suprugu, njegov stid ne samo da neće biti vrlina, već će postati direktni uzrok bračne okrutnosti.

Još jedan način da se poveća ženina frustracija je da par izgubi kontakt, ili da muž 'izađe' i ejakulira izvan supruginog tijela, ili da muž nastoji zadovoljiti se a da uopće ne uđe u vaginu. To može biti jedan od načina kontracepcije, ali je to vrlo frustrirajuće za ženu i predstavlja još jedan razarač bračnog užitka i harmonije. Plemeniti Poslanik je rekao da to može biti učinjeno samo uz dozvolu supruge.

Ako muž namjerno ejakulira izvan ženine vagine, u čemu neki muškarci uživaju, on treba znati da to nije puni snošaj i možda uopće nije priuštio nikakav užitak supruzi, iako je ona to prihvatila i iako joj je stalo da ga zadovolji. Svrha braka je izgubljena ako supružnici jedno kod drugog ne uspiju zadovoljiti prirodnu glad koju je Allah stvorio.

Pravni aspekt 'coitus interruptusa' (povlačenje iz vagine prije ejakulacije) u Objavljenom zakonu je vrlo kompleksan.

Hanbelijski pravници smatraju da muž ne treba supraginu dozvolu a na osnovu pretpostavke da ona nema pravo na njegovu ejakulaciju. Međutim, Ibn-Kudame el-Makdisi, predstavnik 'tvrde' linije ovog mezheba tvrdi da je dobijanje njene dozvole pohvaljeno radi dobrohotnosti. Hanefije smatraju da supruga mora dati dozvolu, osim u vrlo teškim vremenima kada je vrlo vjerovatno da će dijete koje bude začeto živjeti u veoma mizernim uvjetima, tada je dozvoljeno mužu da koristi kontracepciju i bez njenog dopuštenja. Malikijaska škola dopušta da supruga traži i uzme novčanu naknadu kao cijenu za svoju dozvolu! Šafije smatraju da se ženin pristanak može postaviti kao preduvjet bračnog ugovora, nakon čega ona nema

pravo žalbe.

Konačno, dobar edeb je također nužan nakon vođenja ljubavi. Posebno je važno da to muž ima na umu ako želi imati sretnu suprugu. Sjetimo se da je njegova temeljna potreba poštovanje, dok je njena ljubav. Kao što bi muškarac mrzio da bude ismijan zbog svojih seksualnih nesposobnosti, tako i žena mrzi da bude 'iskorištena' a onda ostavljena bez riječi ljubavi.

Ispravno islamsko ponašanje za muža je da ostane sa svojom suprugom neko vrijeme u zagrljaju i provjeri da je sretna, da joj kaže da je voli, i u srcu se zahvali Allahu na svojoj sreći i dobroj sudbini.

Zaključak

Jednom kada seks postane domaća zadaća i obaveza, brak je na putu u smrt. Ako muževa nastojanja u stvarnosti ženi nanose bol i gađenje, ona će brzo početi izbjegavati intimnost u potpunosti, i koristit će svaki izgovor da je izbjegne. Glavobolje, slabo srce, reumatizam ..., što zamislite, ona će imati.

Ustvari, dobar seksualni život je toliko dobar za vas da će pomoći u liječenju svih tih problema s obzirom da je to zdrava aktivnost koja pojačava srčani ritam, nadražuje pluća, rasterećuje um od različitih problema, i donosi duhovnu potpunost, smirenost i zadovoljstvo. Pažljiv muž musliman brzo nauči kako da usreći svoju suprugu, i čineći to on odbijada bude anksiozan, uzrujan i prenapet zbog svoga vlastitog učinka. Dobra supruga muslimanka nikada neće prezirati svoga muža zbog njegovog spolovila ili pomanjkanja stručnosti sve dok je on voli i dok je pažljiv prema njoj. A ako su i jedno i drugo prvi put u braku, nijedno neće imati ranijeg iskustva s kojim bi poredili svoje novo bračno iskustvo.

Ako se želi postići da dobar muslimanski brak bude sadaka za supružnike i da s njim bude Bog zadovoljan, onda nema smisla da neko kipti od frustracija i na kraju 'pukne'. Oboje bi trebalo da

pronađu pristojne načine da onom drugom pošalju 'povratnu informaciju', koja neće biti protumačena kao kriticizam, nezadovoljstvo ili neprijateljstvo (u što to obično izraste ako se ostavi da fermentira dovoljno dugo), već kao jedini način da učimo i zrijemo skupa, kako Allah i želi da budemo.

Neka Allah oprostí autoru ove knjige zbog obrađivanja tema koje su osjetljive i privatne, i što je o njima pisala na način koji neki mogu smatrati neispravnim i prezrenim. Ali ja znam da mnogi muslimani pitaju danas o ovim stvarima, a sunnet je korisno znanje učiniti dostupnim, ma kakvo ono bilo.

Uzvišeni Allah je odredio da stvorenja budu stvorena u parovima i da jedno drugo nadopunjavaju u harmoniji. U svemu tome je želio samo sreću i mir za nas. Prema tome, svoje napore da stvorimo sretne i ispunjene brakove po mjeri Onoga u Čijoj su 'ruci' naše duše, treba smatrati svojim džihadom. Neka sve što činimo bude Njemu na zadovoljstvo, i neka nas blagoslovi i podari nam sreću, smirenost i savršenstvo. Amin.

KRATKA BRAČNA ABECEDA

*Traženje znanja je obaveza svakog muslimana. (Ibn-Madže)
Nećete biti pravi vjernici dok se ne budete voljeli. (Muslim)*

ABORTUS. Poslanik, a.s., je vjerovao da svako začeto dijete ima pravo na život, a u Kur'anu postoje izričiti ajeti protiv ubijanja djece. "I djecu svoju zbog siromaštva ne ubijajte! Pa Mi i vas i njih hranimo!" (6: 151)

Svako ljudsko biće ima živu dušu i treba biti voljeno, poštovano i imati svoje odgovarajuće mjesto u porodici. Muslimanski pravници su jedinstvenoga stava da nakon što Allah udahne dušu u fetus, nije dozvoljeno ubijati ga. Nerođeno dijete ima zakonska prava, zavisno od toga da li je bilo formirano i pokazivalo znake neovisnog života. Ako jeste i neko povrijedi trudnu ženu zbog čega ona potom pobaci to dijete, osoba koja ju je napala morat će platiti punu krvarinu (*dija*) kao da je riječ o odrasloj osobi. Fetus također može naslijediti. 'Formiranom' fetusu se klanja džezaza i nadijeva mu se ime. Ako fetus nije 'formiran', zabranjeno mu je klanjati džezazu. Većina pravnikā smatraju da duša ne ulazi u nerođenu bebu dok ne bude 'udahnuta' (*nefhu 'r-ruh*) u 16. sedmici trudnoće, a ako je abortus apsolutno nužan, on mora biti izveden prije tog vremena. Hanefije dozvoljavaju abortus do kraja četvrtog mjeseca. Drugi, posebno malikijski pravnici, smatraju da je nemoguće dokazati kada duša ulazi u fetus i zato u potpunosti zabranjuju abortus.

Nakon 'udahnjivanja duše', abortus je dozvoljen samo ako trudnoća ugrožava majčin život zbog principa da postojeći život majke ima prednost nad potencijalnim životom nerođenog djeteta.

Ležeran odnos prema abortusu razvijen je u nekoliko zemalja gdje se on koristi rutinski kad god kontracepcija ne uspije zaustaviti začecē. Sada se, međutim, sve više shvata da mnoge žene koje abortiraju kako bi riješile problem, kasnije završe sa brojnim

psihološkim problemima kao rezultat osjećaja krivice i tuge zbog uništavanja svoga nerođenog djeteta.

AIDS. Ova užasna bolest se prenosi seksom ili upotrebom zaraženih šprica. Većina žrtava su homoseksualci, ali se ona danas sve više širi i među heteroseksualnom populacijom, a neka nesretna djeca se rađaju sa njom. Jedina zaštita je da u brak uđete bez ranijeg nedozvoljenog seksualnog kontakta i da ostanete vjerni svome partneru. Plemeniti Poslanik je primijetio:

“Nikada se nemoral u jednom narodu javno ne raširi a da se među njim ne pojave bolesti nepoznate njihovim precima.”
(Malik u *Muvetta'u*)

Gotovo da je suvišno napominjati da muškarci i žene koji su se vratili islamu ili su ga prihvatili nakon promiskuitetnog života treba da naprave AIDS-test prije nego sklope brak.

Za neke palijative za AIDS u islamskoj medicini vidi Čišti, *The Traditional Healer*, 283-4.

ANALNI ODNOS. Neki ljudi nalaze u tome zadovoljstvo iako to nije slučaj s većinom žena i jako su zahvalne što se Poslanik, a.s., snažno izjasnio protiv toga. Ebu-Hurejre r.a. prenosi da je rekao: "Nemojte imati analni odnos sa ženama!" (Et-Tirmizi) i "Allah neće pogledati u lice onoga ko je počinio sodomiju sa svojom suprugom." (Ibn-Madže)

Ova praksa je, čini se, vrlo raširena u nekim društvima i za žene je vrlo traumatično da na nju moraju pristati. To se koristi i kao kontraceptivni metod, način očuvanja djevojčine nevinosti, ili kao novi metod snošaja u kanalu 'tješnjem' od vagine. Prema hanbelijskom učenjaku lbnu'l-Kajjimu:

Pravo je žene da njen muž sa njom ima prirodne seksualne odnose. Čineći sodomiju on joj uskraćuje njeno pravo te propušta da zadovolji njenu seksualnu požudu... Ona nije

stvorena za taj prljavi akt. Zato svi oni koji izbjegavaju prirodni način i upuštaju se u neprirodne radnje zanemaruju Allahovu mudrost i Njegov zakon. (Ibnu'l-Kajjim, *Zadu 'l-me'ad*)

Treba biti sasvim javno da kada je Poslanik, a.s., dopustio 'odnos odstraga', on nije mislio na analni odnos, već vaginalni odnos otraga. Nema, međutim, ništa loše u uživanju okolnih dijelova. Imam Ez-Zebidi kaže: "Dozvoljeno je uživati u zadnjici bez ulaska u analni otvor jer su svi dijelovi ženinog tijela, s tim izuzetkom, dozvoljeni mužu." (*Ithafu 's-sadeti 'l-muttekin*, 5: 331)

APSTINENCIJA. Ponekad bračni par odluči da neko vrijeme živi bez seksa. To generalno nije preporučivo u braku jer može dovesti do niza problema i psihičkih smetnji. Ako obje strane žele odmoriti od seksa, onda je to njihovo pravo. Svakako, obje se strane moraju složiti jer šerijat zabranjuje jednom partneru da odbaci seks bez pristanke druge strane. Postoji opasnost, međutim, da bračne veze neće biti nastavljene i onda će muža i suprugu privući druge osobe. Islam je oprezan i nastoji preduprijeti preljubu, te otuda apstinenciju smatra nepotrebnim poticajem za iskušenje.

"Allah želi da vam olakša, a ne želi da vam oteža,..." (Kur an, 2: 185)

Kada je Selman el-Farisi posjetio Ebu 'd-Derda'a i vidio da je njegova žena počela zapostavljati sebe jer je bila tako potištena zbog pomanjkanja interesovanja njenog muža za nju, rekao mu je: "Ti imaš obaveze prema Allahu, all i prema svojoj ženi i djeci. Zato pokušaj ispuniti sve svoje obaveze. Ispunjenje jedne obaveze ne bi smjelo dovesti do zapostavljanja ostalih." Kada je Poslanik, a.s., obaviješten o ovome, rekao je da je Selman bio u pravu. (El-Buhari)

Vidi i 'Celibat'.

ARBITRAŽA (tahkim). U slučajevima kada bračni par nije u stanju sam riješiti spor, korisno je spor iznijeti na arbitražu. Časni

Kur'an objašnjava kako to treba učiniti: "Ako se pribojavate raskola među supružnicima, vi pošaljite presuditelja jednoga iz porodice njegove i presuditelja jednoga iz porodice njezine! Pa ako supružnici požele izmirenje, Allah će njima dvoma dati sreće! Allah je doista sveznajući i obaviješten." (Kur'an, 4: 35)

BIJELE LAŽI. Plemeniti Poslanik je bio realističan. Tako je dopustio korištenje laži u dva slučaja: mužu da bi umirio svoju suprugu i čovjeku da bi izmirio zavađene osobe. (Ustvari, u hadisu se spominju tri slučaja: dva gore navedena i slučaj rata. - A. A.)

CELIBAT. Praksa Božijeg Poslanika, a.s., je brak i on je totalni celibat smatrao neprirodnim i protivnm volji Božijoj. Enes ibn Malik prenosi slučaj čovjeka koji je zaključio da je brak izvor svih problema, pa je odlučio da se ne ženi već da život provede u ibadetu. Kada je Poslanik, a.s., čuo za to, rekao je:

“Tako mi Allaha, ja postim dobrovoljni post ali neke dane i ne postim; i ja klanjam noću ali i spavam, i ja sam oženjen i to je moja praksa. Ko god odbaci moju praksu, nije od mene.” (El-Buhari)

U drugom hadisu Poslanik, a.s., kaže:

“O mladići! Ko god od vas ima uvjete, neka se oženi, jer tako će lakše ćuvati svoj pogled i svoje intimne dijelove, a ko nema, neka posti jer je to jedna vrsta kastracije.” (Muslim)

Aiša r.a. je prenijela da je još rekao: "*Brak je moja praksa (sunnat), pa ko odbaci moju praksu, nije od mene.*" (Muslim) Imam El-Gazali, pak, o celibatu kaže:

Ko god odbija da stupi u brak izbjegava svoje obaveze, traći svoje sjeme i ostavlja neiskorištenim alate koje je Allah stvorio. Takav griješi u odnosu na svrhu stvaranja i mudrost vidljivu u dokazima prirodnoga poretka. Čovjek koji odbija da se oženi, dovodi u pitanje lanac egzistencije, dotad

neprekinuti lanac koji vezuje njegovu egzistenciju sa Ademovom.

A jednom ga je neoženjeni mladić pitao: "Šta da izaberem: Brak ih potpunu predanost Bogu?" Odgovorio mu je: "Oboje."

Bilježi se da se pobožni neženja Bišr el-Hafi nakon smrti pojavio nekome u snu, pa ga je ovaj pitao: "Kako te Gospodar dočeka?" Odgovorio je: "Dat mi je visok stepen u džennetskim baščama i dozvoljeno mi je da vidim stepene poslanika, ali nikada nisam dostigao redove oženjenih." Kada je upitan šta se desilo sa Ebu-Nasrom et-Temmarom, rekao je: "On je uzdignut sedamdeset stepeni iznad mene." Ljudi su bili iznenađeni, pa su pitali kako je to moguće a on je objasnio: "To je postigao svojom strpljivošću sa svojim malim kćerima i porodičnim obavezama."

Celibat neoženjenih i neudavanih treba riješiti sklapanjem braka sa nekim pogodnim čim prije, u ovisnosti od finansijskih mogućnosti, a razvedeni i udovice treba opet da pokušaju sklopiti brak.

COITUS INTERRUPTUS. Neke osobe koriste prekidanje snošaja tik prije nego muž ejakulira ili 'coitus interruptus' kao oblik kontrole rađanja. To je vrlo nepouzdan metod. Plemeniti Poslanik je to dozvolio kao oblik kontracepcije ali samo uz pristanak supruge.

Neki muškarci su to prakticirali kada su njihove supruge dojile djecu kako ne bi rizikovali trudnoću i tako naškodili bebi. Drugi su ga koristili kada su njihove supruge bile trudne zbog sujevjerja da će u suprotnom povrijediti nerođeno dijete. (Ustvari, ne postoji dokaz da je seks u trudnoći opasan po plod). Usama prenosi da je neki čovjek jednom došao Poslaniku, a.s., i rekao: "Božiji Poslaniče, ja se povlačim iz svoje žene tokom seksualnog odnosa." Poslanik, a.s., je upitao za razlog a on je kazao da se boji da će naškoditi djetetu koje je žena nosila. Poslanik, a.s., tada odgovori: "Da u tome ima ikakve istine i Perzijanci i Bizantinci bi osjetili posljedice." (Muslim)

Halifa Omer je smatrao da to nikada ne treba činiti bez ženinog pristanka, a muslimanski učenjaci drže da se to odnosi na sve oblike kontracepcije.

ČISTOĆA. Ovo je jedan od osnovnih aspekata islama i poredi se sa polovinom vjere. (Hadis prenosi Ibn-Hanbel). Ona je zasigurno od velikog značaja u braku, kao što smo vidjeli u 10. poglavlju. Plemeniti Poslanik je preporučio deset stvari kao prirodne (fitra):

Potkresivanje brkova, puštanje brade, upotreba misvaka za čišćenje zuba, čišćenje nosa, podrezivanje nokata, pranje prostora između prstiju, uklanjanje dlačica ispod pazuha i sa stidnih mjesta, pranje uprljanih mjesta nakon obavljene nužde i ispiranje usta. (Muslim)

Neke osobe treba podsjetiti na jedan očit princip lijepog odgoja (*edebe*), da sve ovo ne treba raditi u javnosti. Oni koji su uklonili veliku količinu dlaka u kadi, treba da imaju na umu da bi to moglo začepiti odvod. Poslaniku najdraži metod odlaganja uklonjenih dlaka i odsječenih nokata je bilo spaljivanje ili zakopavanje s obzirom da su to dijelovi ljudskog tijela i ne bi trebalo da budu odloženi sa ostalim smećem i prljavštinom. Vidi i 'Pranje'.

DJECA. Djeca uvijek treba da su dobrodošla i poželjna. Neodgovorno je na svijet donijeti djecu koja će biti povrijeđena jer nisu željena. To je jedna od stvari o kojoj treba najpažljivije razmisliti čak i prije stupanja u brak jer je vrlo lahko zatrudnjeti, čak i u prvoj bračnoj noći, a i porodice oba bračna druga mogu insistirati da imate djecu čim prije. Vidi 'Kontracepcija' kao i tekstove Silme Buckley i dr. Alia Schleifer navedene na kraju ove knjige.

DOMAĆICA. Nikada ne recite da je neka žena 'samo' domaćica. To razdražuje svaku ženu. To je ogroman, zahtjevan posao od po šesnaest sati na dan, ponekad bez pauze, za koji nema

penzionerskog doba! On zahtijeva inteligenciju, planiranje, ljubav i vještinu, i o njemu nikada ne treba razmišljati kao o inferiornom poslu u odnosu na 'stvarne' poslove izvan kuće. Ustvari, on je obično teži! Ako je muž toliko sretan da ima domaćicu, on je treba cijeniti kao jednu od najvećih životnih riznica. Sunnet plemenitog Poslanika je bio da s radošću pomaže svojim suprugama. Pomagao im je oko 'najdosadnijih' kućnih poslova i duboko cijenio i poštivao svoje žene. (Vidi strane 24 i 63).

DOMINIRAJUĆI MUŠKARCI U KREKETU. Većina žena u principu voli da su njihovi muževi dominantni sve dok znaju da neće biti prisiljene učiniti nešto što ne žele. Mnoge supruge uživaju u pomalo 'gruboj' seksualnoj igri, da budu 'prisiljene' (u situaciji pretendiranja) da udovolje muževim željama. Nekima to godi! Neke čak uživaju i da budu blago udarene ako se opiru. Međutim, imajte na umu da druge žene to uopće ne vole. Uopće nije mudro pretpostavljati da kada vaša supruga kaže NE, misli DA. Svaki muškarac ima pravo da bude vodeći partner u braku, i jako je malo žena koje stvarno cijene 'mehke' muškarce, iako to možda nikada ne bi priznale! Međutim, muškarci uvijek treba da su oprezni i pažljivi gdje da povuku crtu kako ne bi povrijedili svoje supruge. Uvijek postoji razlika između zabave i okrutnosti, a islam ne ostavlja nimalo prostora torturi i zlostavljanju.

DŽUNUPLUK (dženabet). Stanje između ejakulacije ili seksualnog odnosa (penetracije) i gusla, kupanja. Dozvoljeno je spavati, jesti i raditi većinu običnih stvari u takvom stanju, ali nije dozvoljeno doticati Kur'an niti spominjati svete riječi i fraze više nego je apsolutno potrebno.

EGO (nefs). To je najveći problem uopće! Ništa u islamu nije lahko ako niske i sebične strasti nefsa nisu pod kontrolom. Sreća i ispunjenje u braku su rezultat žrtava koje činimo zarad supružnika i

djece, a takve žrtve će biti bolne i možda nemoguće ako nečiji ego redovno odnosi pobedu u borbi sa razumom (*'akl*) i duhom (*ruh*).

Brojni su načini za kontroliranje i slabljenje nefs. Prvi korak je praćenje njegovih aktivnosti i uskraćivanje onih stvari za koje je jako vezan kao što su lijenost, sumnjičavost, pa čak i neke vrste hrane i televizijskih programa. Post može biti od velike pomoći u toj borbi. Također je važno da na kraju dana razmislite o svojim postupcima toga dana i vidite kako možete ispraviti očite greške i sebično ponašanje. Obavljanje namaza na početku njegovog vremena i redovno učenje časnog Kur'ana i zikra (vird ili vazife) također de pomoći u sputavanju ega i zamjenjivanju njegove tame svjetlom i olakšanjem u srcu.

“A što se tiče onoga ko se bude pred Gospodarom svojim bojao stajanja, i dušu (nefs) od strasti uzdržao, zbilja, džennet bit će prebivalište njegovo!” (Kur'an, 79: 40-41)

FANTAZIJE. Gotovo svako ima fantazije. Seksualne fantazije u snu nisu grješne, već samo one koje su posljedica svjesne, namjerne imaginacije. Niko neće biti pozvan na odgovornost zbog sadržaja svojih snova jer je to izvan ljudske kontrole. Fantazije su štetne samo ako postanu glavni dio vašeg budnog života tako da nanose štetu vašem partneru ili se pretvore u opsesiju koja normalne odnose čini teškim.

Dobar musliman de svakako pokušati da živi u stvarnosti a ne u fantazijama. On ili ona će pokušati da izbjegnu svjesno fantaziranje o onome što je zabranjeno u islamu, makar razmišljanje o nečemu bez izvršenja ne bilo smatrano grijehom. Fantazije ponekad mogu biti korisne kao mentalni stimulansi kada brak počinje da bude dosadan. Ali nije uvijek dobra ideja svoje fantazije otkrivati vašim partnerima jer vam se mogu dobro ismijati ili, još gore, osjetiti se ugroženim zbog njih ako pomisle da supružniku postaje dosadno ili da se razorčarao.

FRIGIDNOST. Žene se čine frigidnim kada ne žele voditi ljubav sa svojim muževima. To se obično ne dešava zato što su frigidne, već zato što zbog nečega nisu zadovoljne svojim partnerom. Razlog tome može biti to što muž uvijek čeka dok žena bude dobro umorna, ili joj se zadrijema, ili zato što nije posebno čist, ili zato što mu zadah iz usta zaudara, ili zato što ne pazi da svoju suprugu pripremi za vođenje ljubavi, ili to što je seks postao bolan za suprugu ili rutina. Obaveza je muža muslimana da bude osjetljiv za potrebe svoje supruge i da reaguje blagovremeno. (Prisjetite se, kada vaša supruga ne želi s vama razgovarati, ona vam pokušava nešto kazati!). Kada bi muškarci razgovarali sa svojim suprugama i saslušali ono što im one imaju kazati, mnogo ženske frigidnosti bi vjerovatno bilo poraženo jednom zauvijek! Vidi 10. poglavlje i Čištijev *The Traditional Healer*, 285-93.

GAZANJE. Gazanje je jedan oblik masaže veoma uobičajen na Potkontinentu, pri kojoj jedan partner legne licem okrenutim nadolje a drugi 'hoda' po njemu gore-dolje. To je vrlo ugodno i korisno, ali budite oprezni jer tu vještinu valja savladati. Obično se uspješno može gazati po ramenima, donjem dijelu leđa, debelom mesu i bedrima. Uzmite nekoga da vas nauči, ili ako nemate nikoga, kupite knjigu o masaži. Osoba koja'gazi' obično se oslanja o sto ili ima motku (a može i metla sa drškom) pomoću koje održava ravnotežu.

GLJIVIČNA INFEKCIJA VAGINE (*Thrush*). U slučaju gljivične infekcije ženskog spolnog organa Canesten HC krema, koja se može nabaviti u svakoj apoteci, brzo de riješiti problem. I muž treba biti tretiran jer je moguće da je i on zaražen, u kom slučaju može imati simptome nalik simptomima prehlade.

GOVOR O INTIMNIM STVARIMA. Nikada ne govorite o vašem intimnom životu drugoj osobi osim ako ne tražite medicinsku

pomoć. Neodgovorna priča o intimnim stvarima je krajnje štetna i nikada ne znate kome će te tajne biti prosljedene i da li će vam se vratiti i dovesti vas u nepritliku.

“Na Sudnjem danu najniža osoba u Božijim očima bit će čovjek koji irna odnos sa svojom suprugom a onda širi njene tajne.” (Muslim)

Muškarac nikad ne treba razgovarati o seksualnim pitanjima sa bilo kim od ženine rodbine. (Imam En-Nevevi, *Šerhu 'l-erbe'in*)

GRUDI. Važna erogena zona. (Vidi 10. poglavlje). Ako postanu osjetljive, natrijajte ih nekom kremom za masiranje koju ćete naći u svakoj apoteci.

G-TAČKA. Vidi stranu 113.

HOMOSEKSUALNOST. Homoseksualnost nije dozvoljena ni u jednoj objavljenoj religiji. Treba, međutim, znati da neke osobe imaju mentalnu sklonost ka istom spolu i sve je više dokaza da je čest razlog tome neki defekt u hromozomima. Svako ljudsko biće je mješavina muških i ženskih osobina i ponekad se osoba rađa sa unutarnjim omjerom koji ne odgovara njenim ili njegovim fizičkim karakteristikama. Danas, kada razlika između muškog i ženskog karaktera sve više iščezava u ukupnoj populaciji, homoseksualnost postaje društveno prihvatljivija sekularnom umu. To, svakako, nije opravdanje za činjenje najneprirodnijeg od svih ljudskih akata, ali muslimani treba da shvate da osoba koja se nastoji samokontrolirati, zaslužuje podršku. Sve potvrđenije saznanje da je ova tendencija prije genetski nego čisto moralni poremećaj, bude nadu da će se jednoga dana, kako tehnologija napreduje, moći medicinski liječiti, i nadati se da nije daleko dan kada će sva ljudska bića biti u prilici

uživati u ljepotama i odgovornostima roditeljstva.⁷

“Zar vi, mimo svijet ostali, muškarcima pristupate a žene svoje, koje vam Gospodar vaš stvorio je, napuštate! Doista ste vi narod koji granicu prelazi!” (Kur'an, 26: 165-66)

“Zar razvrat činite a vi to vidite? Zar muškarcima strasno pristupate, a ne ženama? Zbilja ste vi narod nezналаčki!” (Kur'an, 27: 54-55)

IMPOTENCIJA. Da bi se penis podigao, krvni sudovi u njemu moraju se opustiti da dozvole krvi da se u njih nalije. Ako se ne mogu opustiti, bilo zbog napetosti ili bolesti, erekcija će biti nemoguća. Gotovo svi ljudi to iskuse ovom ili onom prilikom i to se smatra posebno izraženim problemom u stresnim modernim društvima. Razlog može biti da je muškarac mnogo umoran, ili napet, ili je njegov um zaokupljen nečim drugim, ili je jednostavno bolestan. Obaveza je supruge muslimanke da bude veoma strpljiva i da se ne ponaša na način koji će naljutiti muža ili ga natjerati da se osjeća neuspjelim, jer će to samo pogoršati problem. Supruge ne bi trebalo da prave dodatni pritisak na svoje muževe tražeći od njih da vode ljubav u takvo vrijeme, već treba da pokažu da ih još uvijek cijene i poštuju, možda nekom nježnošću koja ne završava odnosom. U većini slučajeva, muž se brzo oporavi. Dobra muslimanka ima obavezu da učini sve da njen muž ima odgovarajuću hranu i da generalno bude zdrav. Ona će ga također poticati da redovno vježba. Za neke islamske biljne lijekove vidi Čištijev *The Traditional Healer*, 276-8.

Muževi kod kojih se ovaj problem učestalo javlja treba da skupe hrabrosti i posjete doktora, a uzrok je često bolest arterija, a

⁷ Pravdanje svega genetikom postala je moda zadnjih godina čijem iskušenju mnogi ne odolijevaju. Da se ipak radi o pretjerivanju ukazuje nedavna žalba američkog ubice osuđenog na smrt u Pensilvaniji Landona Maya Vrhovnom sudu SAD. Kao sin zloglasnog ubice, također osuđenog na smrt, Landon traži milost od suda na osnovu toga što je, kako kaže: "... genetski sklon nasilju s obzirom na porodičnu historiju". (Primjedba: A. A.)

danas se takvi problemi tretiraju 'konvencionalnim' sredstvima, kao što je *Prostaglandin E1*, koja su često veoma učinkovita.

ISKUŠENJE. Stupanjem u brak osoba ne postaje slijepa niti nesposobna da osjeti iznenadni nagon za nekim drugim izvan braka. Jako je važno da se takav nagon odmah zadovolji kako bračni drug ne bi bio povrijeđen, brak oslabljen i kako bi bila izbjegnuta opasnost velikog grijeha.

Hadis nam kaže da oko može počiniti zinaluk. A imam El-Gazali upozorava:

Blud oka je jedan od velikih grijeha i vrlo brzo dovodi do smrtnog i sramotnog grijeha, tj. do tjelesnog bluda. Čovjek koji nije u stanju skrenuti svoje oči, neće biti u stanju zaštititi se od nemoralna. (Gazali, *Disciplining the Soul - Discipliniranje duše*)

U Časnom Kur'anu (24: 30-31) čitamo:

«Ti reci vjernicima da obore svoje poglede, i da čuvaju stidna mjesta svoja, to im je čednije! Allah zbilja zna sve šta oni čine! I reci vjernicama da obore poglede svoje, i da čuvaju stidna mjesta svoja...»

A Poslanik, a.s., je kazao:

“Pogled je otrovna strijela šejtanova. Ko god se suzdrži od pogleda iz straha od Allaha, Allah će mu povećati vjeru njegovu, čiju će slast osjetiti u svome srcu.” (Ibn-Hanbel)

Poslanik Jahja je jednom bio upitan: "Kako počinje preljuba?", a on je odgovorio: "Pogledom i željom."

Niko nikada ne bi smio biti odveć siguran u svoju sposobnost da kontroliše svoj seksualni nagon. El-Fejjad ibn Nadžih je rekao: "Kada se muškarčev penis digne, dvije trećine njegove pameti ga napusti." Upravo iz tog razloga nije dozvoljen halvet - osamljivanje sa osobom drugog spola koja nam nije mahrem. Često je takvaluk, bogobojaznost jedina sila dovoljno snažna da spasi ljudska bića od

ponora bluda, a vrlo je lahko precijeniti stepen svoje pobožnosti!

Jedan od najuglednijih ljudi Basre izašao je jednoga dana u svoju baštu. Slučajno mu je oko palo na prelijepu ženu njegova baštovana. Njega je poslao nekamo nekim poslom a ženi rekao: "Zatvori vrata!" Ona je odgovorila: "Zatvorila sam sva osim jednih koja ne mogu zatvoriti." "Koja su to vrata?", upita on, a ona odgovori: "Vrata koja su između nas i Allaha." Čuvši takav odgovor čovjek se pokaje i zamoli Allaha za oprost. (Gazali, *Disciplining the Soul*, xxxix)

IZAZIVANJE I MENTALNA OKRUTNOST. Ovo nije dozvoljeno. Mnoge žene budu jako povrijeđen žudnjom njihovih muževa za lijepim ženama sa televizije, video kasete ili iz časopisa. Muževi treba da nauče i poštuju islamske vrijednosti mjere, lijepog ponašanja i zadovoljstva s onim što im je dato, i da shvate da supruge nije model niti filmska zvijezda te da može imati svakovrsne fizičke nedostatke, ali da je ona ta koja ga mnogo voli i jako je ružno i pogrešno vrijeđati njena osjećanja ili je namjerno činiti ljubomornom. Sjetite se da su filmske zvijezde i modeli vječno mlade i spremne da zadovolje svoje muškarce, dok stvarne, ljudske žene stare, imaju glavobolje, bolove, umaraju se i ne moraju biti pune entuzijazma za vas. Imajte na umu da se ni vi ne podmlađujete! I imajte na umu da, u svakom slučaju, ne bi trebalo da gledate na te druge žene... (Vidi ajete 24: 30-31).

“Čuvajte se zavisti, jer zavist prži dobra djela kao što vatra guta drvo.” (Ibn-Madže)

KĆERI. U nekim muslimanskim društvima, a pod uticajem neislamskih tradicija, kćerkama se manje raduje nego sinovima. Allah osuđuje takvo razmišljanje. Islam kritizira predislamske Arape riječima:

“A kad nekom od njih glas dode da mu se žensko rodilo, lice mu potamni žestoko a on očajan bude, i od ljudi se krije zbog

nesreće koja mu dojavljena bi: da li da, tako ponižen, žensko prihvatiti, ili da ga u zemlju zarovi?! O, kako samo loše rasuđuju oni!” (Kur'an, 16: 58-59)

A u hadisu Muhammed, a.s., kaže:

“Čovjeku koji ima tri kćerke, koje hrani i lijepo odgaja dok ne postanu samostalne, Bog će nepovratno darovati Džennet, osim ako počini neoprostiv grijeh.” (Hadis bilježi Hara'iti)

El-Gazali sa svoje strane veli:

Čovjek ne treba biti previše radostan kada dobije sina niti odveć tužan kada dobije kćerku, jer nikada ne zna koje od njih dvoje će se pokazati kao veći blagoslov za njega. Koliko je mnogo očeva koji bi željeli da uopće nemaju sinove, ili da umjesto njih imaju kćerke! Ustvari, djevojčice donose više mira a i nagrada koju Bog za njih daruje je veća.

KONDOM. Ako koristite kondom kao jedini kontraceptivni metod, imajte na umu da lahko napukne, pukne ili spadne i postoll relativno visok stepen takvih incidenata. Ako zaista ne želite zanijeti, koristite i spermicid ili neku drugu šerijatski dozvoljenu kontracepciju.

KONTRACEPCIJA. Ovo je jako važno ako ne želite imati dvadesetero djece! Postoje brojni metodi i za savjet treba da se obratite svome doktoru. Islam nije protiv nijedne kontraceptivne metode koja sprečava začće djeteta, ali je protiv uništavanja fetusa jednom kada oživi. Odaberite metod koji odgovara objema stranama, a ne samo vama. Kontracepciju uvijek treba primjenjivati nakon konsultovanja. Ako supruga odluči da koristi pilule, imajte na umu da ponekad postoje neželjeni efekti i da nije uvijek preporučivo uzimati pilule dugi vremenski period. Uzimanje pilula se obično preporučuje novim suprugama jer je relativno sigurna i pouzdana metoda kontracepcije, ali doktori obično preporučuju pauzu nakon nekoliko godina.

One vrste pilula koje uzrokuju odbacivanje oplodenog jajašceta nisu dozvoljene prema mišljenju onih pravnih škola koje svaki abortus smatraju grijehom, jer je to neka vrsta ranog abortusa. Pilule koje se uzimaju ujutro nakon odnosa spadaju u ovu skupinu jer ubijaju embrio nakon oplodnje.

Redovno mjerenje tjelesne temperature može ukazati na vrijeme kada je ovulacija najvjerojatnija, a izbjegavanje tih perioda je najprirodniji metod kontracepcije. Međutim, ovaj 'ritam' metod je notorno nepouzdan, a zbog popularnosti među katolicima, nazvan je 'vaticanskim ruletom'! Imajte na umu, također, da većina žena najjači seksualni nagon osjećaju upravo kada imaju ovulaciju pa moraju biti upotrijebljena druga sredstva ako se želi da žena ima zadovoljavajući seksualni život.

KONTRACEPCIJSKI ULOŽAK ZA MATERNICU ("Spirala"). To je plastična omča koju ljekar postavlja u maternicu i koja tamo ostaje duži vremenski period. Ona ponekad može biti izbačena ili bolna i treba je obnoviti svake dvije godine. Obično se ne preporučuje prije rađanja prvog djeteta. U islamu nije preporučena jer omogućava začecje a zatim sprječava embrio da se zakači za zid maternice.

KUPANJE. Allah je naredio gusul, kupanje nakon: a) seksualnog odnosa (preciznije kada više od glavića penisa uđe u vaginu), i kad god muškarac ili žena dožive orgazam, b) nakon menstruacije, i c) nakon postporodiljskog krvarenja (Kur'an, 2: 222, 4: 43 i 5: 7). Gusul se sastoji od nijeta, pranja nečistoća, čišćenja intimnih dijelova, i zatim posipanja vode po cijelom tijelu i njegovog trljanja makar jednom. Što se daminih frizura tiče, dovoljno je prolići tri pregršti vode po glavi i nije potrebno rasplitati pletenice. Dozvoljeno je koristiti toplu vodu, a lijepo je klanjati dva rekata nakon kupanja.

U hadiskim zbirkama se bilježi da ako muškarac želi voditi

ljubav drugi put prije nego je uzeo gusul, treba oprati svoje genitalije. Ako je imao poluciju u snu ih je mokrio, također ih treba oprati prije odnosa. Postoje i neke predaje od Aiše koje sugeriraju da je Poslanik, a.s., ponekad spavao u stanju dženabeta (džunupluka) a da uopće nije doticao vodu.

LJUBLJENJE. Neke kulture izgleda ljubljenje ne uvrštavaju u svoj seksualni repertoar, mada većina ljudi nalazi da je ono važan dio vođenja ljubavi, posebno u početnim fazama. Plemeniti Poslanik je jednom ukorio muškarca koji je ustvrdio da nikada nije poljubio svoju djecu, i pretpostaviti je da bi isto učinio sa muškarcem koji nikada nije poljubio svoju suprugu! Postoje različite vrste poljubaca, a sve one zahtijevaju čista usta i zube, i svjež dah. (Sjetite se svoga misvaka!). Muslimani ne treba da ljube supružnike na način koji oni ne vole, a oba partnera treba da znaju da je ljubljenje vještina koju treba savladati. Ljubljenje koje vide na filmovima im se može gaditi, a seksualno ljubljenje i grljenje (za razliku od ljubljenja rodbine koje je dio pozdrava ne treba raditi u javnosti).

MAJKA. Muškarci treba da znaju da supruga nije majka. Mlada žena koja tek počinje život žene vjerovatno neće imati sve društvene vještine starije žene. Dobra majka muslimanka će posaditi svoju snahu i dati joj nekoliko savjeta i uputa koje će joj pomoći da udovolji svome suprugu - ali njeno nije da se 'miješa' i 'petlja u brak svoje snahe i sina i tako postane izvor stresa i rivaliteta. Muškarac musliman će poštovati svoju majku, ali neće dopustiti da je njegova supruga mrzi, već će joj pomoći da stekne vještine kako bi i sama sutra postala majka.

"Božiji Poslaniče, prema kome ću biti dobar i odan?" "Prema svojoj majci." "A onda?" "Prema svojoj majci." "A onda?" "Prema svojoj majci." "A onda?" "Prema svome ocu." (Et-Tirmizi)

MASAŽA (*tedlik*). Ovo je divan dio braka, vrlo važan u tradicionalnom islamskom svijetu, i svi bi parovi trebalo da kupe u ili odu na kurs iz masaže. Očito, to bi trebalo biti obostrano iskazivanje ljubavi. Nije uredu da muž zahtijeva ili prihvata trud supruge na njemu, a da nema volje da uzvрати istom mjerom. Vidi 'Masiranje glave', 'Masiranje stopala.' I 'Gazanje'.

MASIRANJE GLAVE. Još jedan izvanredan način da izrazite svoju ljubav i pažnju.

MASIRANJE STOPALA. Ovo je istinsko zadovoljstvo za neke osobe dok je prava tortura za druge. To također može biti vrlo korisno za zdravlje. Nabavite knjigu o masaži i refleksologiji ili se upišite na kurs.

MASTURBIRANJE (*istimna*). Iako je Poslanik, a.s., preporučivao post neoženjenima i neudatima za razvijanje snage volje i slabljenje seksualnog nagona, masturbiranje je uobičajena (premda skrivena) praksa među mladim ljudima koji još nisu stupili u brak. Čini se da je ova praksa posebno raširena u društvima u kojima se brak odgađa za kasnije godine. Većina muslimanskih učenjaka dopušta to u odsustvu legitimnog partnera za zadovoljavanje nagona. Naprimjer, imami Ahmed ibn Hanbel i Ibn-Hazm dozvoljavaju onima koji se boje da bi bez seksualnog pražnjenja možda počinili zinaluk ih blud, kao što je slučaj sa onima koji nemaju finansijskih uvjeta za brak, zatvorenicima, putnicima i drugim (muškarcima i ženama) koji nemaju pristupa legitimnom partneru.

Jednom kada osoba stupi u brak, ne bi trebalo da postoji potreba za masturbiranjem, osim u određenim okolnostima. Ponekad kada sredstva za kontrolu rađanja nisu dostupna muškarcima se mogu naviknuti na neku vrstu masturbiranja umjesto vođenja ljubavi kako im supruge ne bi zatrudnjele. Mnogi muškarcima ne razumiju da ako

svjesno izaberu da orgazam doživljavaju izvan supruge, da je to, ustvari, vrsta masturbiranja. Poslanik, a.s., je preporučio da se to čini samo uz dozvolu supruge jer takva praksa ostavlja suprugu izloženu iskušenju zinaluka ako je suprug ne zadovoljava. A neke žene dobijaju tako malo satisfakcije od svojih muževa da radije potajno upražnjavaju ovu žalosnu praksu nego da o svome problemu progovore sa mužem i možda povrijede njihova osjećanja i riskiraju da budu odbijene.

MAZOHIZAM. Mnogo je žena i muškaraca, posebno, čini se, u anglosaksonskim i protestantskim kulturama, koji ne mogu dostići orgazam bez fantazije da udaraju ili budu udarani. (Vidi *The Role of Muslim Women in Society*, Afzalur Rahman, Seerah Foundation, 1986, str. 416 i dalje gdje je citiran dr. Norman Halte iz *Encyclopedia of Sexual Knowledge*, str. 315). Tamo gdje je ovo samo 'simbolične' naravi a ne stvarna želja da se bude zlostavljano ili kažnjavano (što zahtijeva duhovnu i medicinsku pomoć), to može u rijetkim priikama ojačati brak, kada je partner razumljiv i pažljiv spram fantazija drugog partnera.

MENSTRUACIJA. Vidi 'Mjesečni ciklus'.

MIRISI TIJELA. Održavajte urednim svoje pazuhe, donji veš i stopala. Vidi 'Čistoća'.

MIRISI. Upotreba mirisa je sunnet, ali ih supruga očito ne treba koristiti nekontrolisano izvan kuće! Neke osobe, međutim, pretjerana upotreba mirisa od strane partnera iritira, pa o tome treba voditi računa.

MJESEČNI CIKLUS (*hajz*). Mladoženje obično nemaju pojma o ovome. Stvar im treba biti objašnjena, u protivnom znaju

postati zabrinuti i nervozni i ne znaju kako da se postave prema simptomima koje supruga ima. Muževi treba da znaju da supruga može krvariti 3-7 dana u periodu koji približno odgovara lunarnom mjesecu te da ona može biti dodatno umorna i emocionalna tokom tog perioda. Žene često pate od PMS (predmenstrualnog sindroma) i na sedam dana prije početka ciklusa. Ako pate od toga, one su često neraspložene, depresivne, nerazumne te pate od psiholoških poremećaja, a kod nekih postoji rizik i od tako ozbiljnih stvari kao što su izazivanje saobraćajne nesreće ili moralni poremećaji kao što je izazov krađe isl. Simpatija je najbolja stvar koju suprug može ponuditi, a provjerite i da li je supruga konsultovala ljekara. Ljekari često preporučuju smanjivanje unosa soli u organizam (radi olakšavanja izbacivanja tečnosti i naduvenosti).

Neke žene imaju dosta jake fizičke bolove u ovom periodu, pa se razbole i oslabe. Nemojte patiti u tišini, posjetite ljekara.

Žena nije 'prljava' tokom ciklusa, osim ako se ne pere. Poslanik, a.s., je preporučivao održavanje bliskih kontakata sa suprugom koja ima menstruaciju kako se ne bi osjećala povrijeđenom ili odbačenom. On je preporučivao da se žena dobro pokrije između pupka i koljena i da je se miluje i s njom uživa bez ulaženja.

Neki je čovjek pitao Allahovog poslanika, a.s.: 'Šta mi je dozvoljeno od moje supruge kada ima menstruaciju?' On je odgovorio: 'Neka čvrsto oko struka omota svoj ogrtač i što ostane izvan njega tvoje je.' (Malik, Muvetta)

Jednom je Aiša spavala pod istim pokrivačem sa Poslanikom kada je iznenada skočila i napustila postelju. Poslanik, a.s., ju je upitao: 'Šta je? Da nisi počela krvariti?' Kada je potvrdila, on joj je rekao: 'Ogrni čvrsto svoj ogrtač oko struka i vrati se na svoje mjesto gdje si spavala.' (Malik, Muvetta)

MUŠKARCI NENAVIKNUTI NA ŽENE. Ako muškarac nije imao priliku živjeti sa sestrama, on će često biti zatečen ženskim

'klopkama' kao što su štrikovi u kupatilu ih ženski veš na radiatorima. Najvažnija žena mu je bila njegova majka i on možda očekuje da njegova supruga ima iste navike, stavove i mišljenja o izlasku iz kuće radi posla, brizi za muža itd., u tom slučaju život sa modernom mladom ženom može izazvati šok! Još gore, ako ga je njegova majka mazila, on možda ne zna ništa sam uraditi i možda je svoju majku tretirao kao slugu i sada očekuje od svoje supruge da trči za njim i kupi njegove stvari koje on baca gdje stigne. Dobar musliman brak smatra novim oblikom življenja i treba biti razumljiv, od pomoći i pripravan da se prilagodi na novu situaciju. Supruga muslimanka shvata da danas muškarci na neki način zauvijek ostaju momci, ali njena je obaveza da ga privikne da bude odgovoran za sebe i svoju djecu, jer ona nije njegova robinja!

“Olakšavajte, a ne otežavajte! Obveselite ih i nemojte ih tjerati!” (Muslim)

MUŠKI EGO. Muž treba imati na pameti da on ne vodi ljubav sa svojim egom već sa svojom suprugom. On ima nesvjesnu potrebu da impresionira sebe, ali biće mnogo impresivniji ako bude slušao svoju suprugu i s njom bude radio u timu.

NAGRADA ZA SEKS. Poslanik, a.s., je govorio o nagradi za muževo nesebično seksualno zadovoljavanje potreba svoje supruge kao vidu sadake:

“Svako izgovoreno 'subhanallah' je sadaka, i svaki tekbir, i svako 'elhamdu lillah', i svako 'la ilahe illallah', i svako naređivanje dobra i odvrćanje od zla je sadaka. I u seksualnom odnosu muža sa njegovom suprugom je sadaka.” (Muslim)

NAMAZ (salat). Za dobru vezu je važno da se molite zajedno što je više moguće. Jedan od ciljeva namaza je da zbliži ljude kroz duhovnu i fizičku bliskost, a to može imati poseban

terapeutski učinak u braku. To također privlači meleke u kuću.

NAPUŠTANJE. Veliki grijeh. Imam El-Gazali bilježi: *"Prenosi se da ako čovjek napusti svoju porodicu, Allah neće prihvatiti njegov namaz ili njegov post dok se ne vrati kući."*

OBREZIVANJE (hitan, sunnećenje). Prema mišljenju nekih mezheba obrezivanje nije stroga obaveza za odrasle konvertite u islam iako je to veoma preporučen sunnet. Neobrezani penis brzo akumulira smrdljiv materijal ispod kožice na vrhu, a medicinske studije pokazuju da postoji veza između neobrezivanja i raka ovoga organa.

'Obrezivanje žena' kakvo prakticiraju neki ljudi u Somaliji, Egiptu i nekim drugim afričkim zemljama je sakaćenje koje islam zabranjuje.

OČINSTVO. Dolazak prvog djeteta na svijet obično izaziva šok. Parovi često nisu dobro pripremljeni za zamorne poslove oko novorođenčeta ako ne žive u široj porodici koja može donekle olakšati situaciju. Bebe plaču mnogo, noću trebaju hranu itd. Stvari nikada neće više biti iste kao prije - sat više ne možete vratiti unazad. Da sve bude još gore, bebe obično dođu na svijet baš u vrijeme kad suprug pokušava nešto napraviti na poslu. Iako danas postoje različita pomagala zauzetim majkama (kao što su pelene za jednokratnu upotrebu), iščeznuće tradicionalnog porodičnog života znači da često više nema nene ili tetke koja bi pomogla oko bebe, pa pritisak na majke može biti zaista veliki. Mnoge nove majke se osjećaju umorno i ponekad depresivno zbog toga i to u vrijeme kada svi očekuju da ona cvjeta od entuzijazma. Stvarna fizička pomoć i mnogo razumijevanja i ljubavi su dužnosti muža muslimana. Također, muškarci treba da znaju da je iskustvo porođaja tako okupirajuće za ženu da njena osjećanja za njega mogu biti potisnuta u pozadinu, i mada je smiješno da muškarac bude ljubomor na

svoje vlastito dijete, to se često dešava. Muslimanka će pokušati sve da se njen muž ne osjeti zapostavljeno i da i on dijeli njenu ljubav prema bebi. Vrlo je važno da muž uzme i zavoli dijete, pomogne u njegovom njegovanju kada je bolesno i generalno se veže za njega. Od supruge ne treba očekivati da nastavi vođenje ljubavi sa mužem najmanje šest sedmica, a i onda, ako su oboje vrlo umorni, vrlo je važno da se ponovo uspostavi ljubavna i privatna veza koja je nježna i utješna.

ODBIJANJE SEKSA. U islamu je zabranjeno odbijati partnerov poziv na odnos, osim u slučajevima kada za to postoji istinski legitimni razlog. Takvo odbijanje vrijeđa. Muškarci i žene treba da znaju da ponekad partner ima veoma jak nagon, koji može izazvati i nesanicu, i zato treba da budu pažljivi.

Tekstovi Šerijata potvrđuju da supruga, također, ima pravo na seks. Ako neki od partnera nije raspoložen, ili je u dubokom snu kada drugi partner osjeti snažnu strast, neislamski je i neljubazno da ga grubo odbije. Muškarci, zbog jasne fizičke naravi njihove uzbuđenosti, često ne mogu da shvate ženske potrebe, koje se ne pokazuju na tako očit način. Oni treba da imaju na pameti da nagon kod žene može biti podjednako snažan, i frustrirajući ako nije zadovoljen.

OSIP. Osip nalik onome od pelena može se tretirati bebinom cinkovom kremom ih kremom od ricinusova ulja, ili *Drapoleneom*. Vidi 'Gljivična infekcija vagine'.

OSJEĆAJ ZA HUMOR. Osjećaj za humor je bitan sadržaj u braku. Prema hadisu, "Božiji Poslanik je bio od onih koji su se mnogo voljeli šaliti" (Bezzar i Taberani). Imajte na umu, uvijek se bolje šaliti na svoj nego na tuđi račun. Također, imajte na umu da je suprotno sunnetu ljude nasmijavati lažima.

OVULACIJA. Od početka puberteta (obično u 12. ili 13. godini) žene ispuštaju jedno 'jajašće' (buvejda, jajčana ćelija) svaki mjesec i to traje do 45. ih 50. godine (do 'menopauze'). Ako jajašće ne bude oplodeno muškom spermom, ono zajedno sa zidom maternice biva izbačeno vani kao krv (Mjesečni ciklus'). Većina žena ima ovulaciju svakih 28 dana, dok neke imaju cikluse od svega 21 dana. Vidi 'Mjesečni ciklus'.

POKLON MLADOŽENJI. Na indopakistanskom potkontinentu sve je učestalija pojava da djevojčina porodica daje poklon mladoženji ili njegovoj porodici, što je praksa koje gotovo da nema drugdje u islamskom svijetu (Raniji bosanski običaj slanja 'ruha' mladoj pomalo podsjeća na ovu praksu. Prim. prev.) i koja je gotovo sigurno preuzeta iz hinduizma. Prema Šerijatu muškarac je taj koji treba da daje bračne darove, a ne obratno. Cilj toga je da ga uozbilji i da mladoj osigura određenu finansijsku sigurnost. Praksa ashaba je bila da mehr predaju odmah u vrijeme sklapanja braka. Vidi i 'Svadba'.

POLIGAMIJA (*te'addudu 'z-zevdžat*). Islam nije uveo praksu poligamije, već je priznao da ponekad može biti od vrijednosti, ograničavajući maksimalni broj supruga na četiri:

“Ženite se vama dozvoljenim ženama koje vam se lijepe čine, uzmite po dvije, po tri, i po četiri! A ako se bojite da nećete pravedni biti, onda samo jednom...” (Kur'an, 4: 3)

Poligamija može biti koristan i pažljiv način za rješavanje ozbiljnih poteškoća. Ona, naprimjer, može biti rješenje kada supruga pati od bolesti kao što je paraliza koja onemogućava muža da ispuni svoje potrebe i svoje vrijeme provodi brinući o njoj. To može pomoći i u situacijama kada je supruga nerazumna ili se loše ponaša i ne da se promijeniti. A u društvenim okolnostima kada je mnogo veći broj žena nego muškaraca, kao što je obično slučaj nakon rata, poligamija može spasiti hiljade žena od toga da budu 'parkirane na rafu' jer je i

pola muža bolje nego ništa.

Nekolicina, međutim, vjeruje da je Allah zabranio poligamne brakove, na temelju toga što je nemoguće mužu da bude pravedan prema više suprugama.

“Vi nikako nećete moći prema ženama svojim pravedno postupati, makar vi to i od srca željeli.” (Kur'an, 4:129)

Ipak, činjenica da je poligamija bila dio Poslanikovog sunneta (prakse) isključuje mogućnost takvog razumijevanja ovog ajeta. On je, međutim, preporučivao pravednost u potrošnji, finansijama i vremenu odvojenom za svaku suprugu:

“Kada muškarac ima dvije supruge i prema njima ne postupa jednako i nije pravedan prema njima, pred Sud Pravde će biti izveden sa samo pola svoga tijela.” (Et-Tirmizi i Ebu-Davud)

Šerijat nas uči da žene treba da dobiju jednaku finansijsku podršku i da budu smještene u odvojenim ali sličnim domovima. Jasno, nedopustivo je da više od jedne žene bude u jednom krevetu istovremeno.

Sretna poligamna veza, neka vrsta života u troje - menage a trois - u kojoj jedna žena brine o kući dok je druga slobodna da radi bez osjećaja krivice, može biti izvor velike snage za žene. Međutim, s obzirom na ljudsku narav, zamke su brojne i raznorodne, i niko ne bi trebalo da se upušta u ovu vrstu braka ako za to ne postoji veliki moralni a ne samo sebični razlog, i ako ne postoji obaviješten i potpuni pristanak svih strana. Sve ostalo ima velike šanse da završi kao katastrofa.

POLUCIJA U SNU (*ihtilam*). Ovo se obično dešava kod osoba koje su seksualno frustrirane, i to je mehanizam putem kojeg tijelo nastoji osloboditi višak seksualne energije ili sperme. To se može desiti i muškom i ženskom spolu. I Aiša i Ummu Selema su pitale Poslanika, a.s., o ovoj temi i rečeno im je da je to prirodno. Gusul je, svakako, obavezan nakon polucije u snu.

POMIRENJE. Okončavanje svade može biti najsladi trenutak u braku.

“Ako žena, kada je njen muž nezadovoljan, kaže da neće zaspati dok se on ne smiri i njena ruka bude u njegovoj, ona zaslužuje Džennet.” (Taberani)

PREDIGRA. Seks bez predigre može dobro doći u nekim prilikama, ali su velike šanse da će suprugu učiniti frustriranom i nesretnom ako bude često prakticiran.

PRIJEVREMENA EJAKULACIJA. Vidi strane 103.-104. i 111.-112.

PRIVATNOST. Pogubno je da seks prekidaju telefonski pozivi ili djeca. Isključite telefon iz utičnice (i nemojte zaboraviti da ga poslije uključite!) i zaključajte vrata.

RATNE IGRE. Nijednom muslimanu, muškarcu ili ženi, nije dozvoljeno da koristi ili uskraćuje seks radi ostvarenja nekih svojih osobnih ciljeva; ni kao mito ni kao trgovačku robu.

“Nježnost oplemenjuje sve stvari, a njeno odsustvo sve kvari.” (Muslim)

“Ako muž pozove svoju suprugu da spava sa njim a ona ga odbije, meleki će je proklinjati do jutra.” (El-Buhari)

Vidi i 'Odbijanje seksa.

SEKSUALNI PRIRUČNICI. Mnogo priručnika ove vrste sada je moguće naći u običnim knjižarama. Nažalost, gotovo svi

noviji su ilustrirani i sadrže pretpostavke i praksu koja je neprihvatljiva u islamu. Većina stvari objavljenih prije 1970. god. će vjerovatno biti korisna, naglašavajući mnoga temeljna pitanja higijene i morala s kojima se muslimani slažu.

Ima na desetine odličnih seksualnih priručnika na arapskom. Neki od njih su jako napredni; čak, ustvari, mnogo napredniji negoli većina nemuslimanskih djela ove vrste na Zapadu. Mnogi veliki alimi su napisali takve knjige, kao što su Ibn-Džema'a i Ibn Kemal. Imam Es-Sujuti je napisao ništa manje već osam knjiga o seksualnim tehnikama! Nažalost, ova djela još nisu dostupna na engleskom (niti bosanskom).

NEPLODNI DANI. Neke osobe pokušavaju izbjeći trudnoću bez upotrebe kontraceptivnih sredstava vođenjem ljubavi samo u tzv. 'sigurnom periodu' ili 'neploдным danima', što su obično srednji dani menstrualnog ciklusa. To je nepouzdan metod jer je nesiguran u oko 30% slučajeva. Vidi i 'Kontracepcija'.

SODOMIJA. Vidi pod 'Analni odnos'.

"SPIRALA". Vidi 'Kontracepcijski uložak za maternicu'.

SPORT. Sunnet je biti u dobroj tjelesnoj formi, a nekoliko vrata sporta je posebno preporučeno. Bavljenje sportom se, svakako, ne smije pretvoriti u opsesiju. Ako muž treba da ide na sport svake subote ili nedjelje, supruga se treba navići da živi sa tim i vrijeme iskoristiti da uradi stvari koje bolje može uraditi kad joj on ne smeta. Muževi, sjetite se ljubaznosti vaših supruga i nagradite ih!

Muževi treba da imaju na pameti da supruge ne žele stalno gledati sport na televiziji, i da i one imaju pravo da gledaju programe po svom izboru. Supruge treba da znaju da je stvarnog fudbalskog fanatika nemoguće odvojiti od 'kutije' kada igra određena utakmica, i

da će se takav oduprijeti svim pritiscima i iskušenjima. Besmisleno je da supruga nastoji sebi dokazati da je on voli tako što će ga pokušati zavesti dok on pokušava gledati svjetsko prvenstvo jer će ga to samo dodatno iziritirati. Ona ne treba 'ići glavom kroz zid', već učiniti da se njen muž osjeća udobno, ispuniti njegove želje a kasnije primiti njegovu zahvalnost!

STAROST. Generalno je najbolje kada je muž stariji od mlade, jer se čini da žene sazrijevaju mnogo brže i jer će on tada biti sposobniji da je finansijski izdržava.

Što se seksualnog nagona tiče, on se sa godinama gubi mnogo sporije nego se obično misli. Seksualna aktivnost obično traje do kasnih šezdesetih pa i do sedamdesetih, pod uvjetom da je bračni par razvio aktivan i raznovrstan seksualni život od ranih godina braka, te da je poduzeo neophodne korake da izbjegne dosadu.

STID (*haja*). Većina muslimanki su jako stidljive. Poslanik, a.s., je izjavio da "stid donosi samo dobro" i zato one ne vole da ih se vidi neodjevene. Imajte poštovanja prema osjećanjima svoje supruge i dozvoli joj da ostavi nešto od odjeće na sebi ili da ugasi svjetla ako se tako osjeća komotnije. U protivnom, ona se može osjećati vrlo sputanom i nesretnom. Isto tako, neki muslimani muškarci preferiraju da na sebi imaju nešto od odjeće kada su u spavaćoj sobi. U tome nema ništa loše. Drugi uživaju u potpunoj nagosti, što je također uredu. Ulema smatra da je dozvoljeno gledati u sve dijelove svoga bračnog para. (Vidi stranu 98 za više detalja).

“Kada neko od vas želi imati seksualni odnos sa svojom suprugom, neka se pokrije prekrivačem i neka ne budu nagi kao dva magarca.” (Slab hadis kod Ibn Madže)

SUHE GENITALIJE. Suhe genitalije su čest uzrok bolnog odnosa kod žena i time bračnog stresa. Uzrok tome može biti nervoza, bolest ili neadekvatna predigra. Od pomoći u takvim

slučajevima mogu biti lubrikanti koji se mogu lahko nabaviti u apotekama.

SVADBA. Sunnet je za svadbu organizirati gozbu i slavlje (*velime*). Ovo je dio obaveze da se brak obznani. Poslanik, a.s., je rekao: "*Obznanite brak; proslavite ga u džamiji i udarite u defove da ga obilježite!*" (Et-Tirmizi)

Er-Rubejji'u kći Muavvizova kazuje:

“Ujutro nakon prve bračne noći posjetio me Božiji Poslanik, a.s. On je sjedio na mom ležaju kad su neke naše sluškinje počele udarati u defove i pjevati hvalospjeve na ime mojih predaka koji su poginuli u Bici na Bedru. Onda je jedna od njih rekla: 'A među nama je Poslanik koji zna šta će sutra donijeti.' Poslanik joj tada reče: 'Nemoj to, već nastavi govoriti ono što si govorila ranije.’” (El-Buhari)

Amir ibn Sa'd prenosi: “Kada sam došao na jednu svadbu i našao Karaza sina Ka'bova i Ebu Mes'uda el-Ensarija kako slušaju sluškinje koje su pjevale, rekao sam: 'Zar se ovo radi u prisustvu vas dvojice koji ste drugovi Božijeg Poslanika i učesnici Bedra?' Oni su mi odgovorili: 'Sjedi ako hoćeš i slušaj sa nama, ili idi ako hoćeš, jer nama je dozvoljeno da se veselimo na svadbi.’” (En-Nesai)

Stvarni izgled svadbe uveliko zavisi od kulturne pozadine mladenaca, a one su danas često neislamske zbog insistiranja na ekstravaganciji i pokazivanju. Dobra muslimanska praksa je uvijek protiv rasipanja i razmetanja u bilo kojoj formi, i istinski muslimanske svadbe su veseli ali jednostavni događaji. Često se dešava da mladi moraju odložiti brak jer ne mogu priuštiti proslavu, a ponekad se traži i previsok mehr za mladu. Obje ove prakse potkopavaju društvo i nisu islamske. Očito je važno da mlada dobije velikodušan mehr, kao osiguravajuću policu u slučaju razvoda i radi osiguranja njene finansijske neovisnosti. Ali, to je ustupak ljudskoj slabosti. Hadisi koje su zabilježili Ebu Davud i Et-Tirmizi pokazuju

da je Poslanik, a.s., zabranio davanje pretjerano visokih mehrova.

TJELESNO KAŽNJAVANJE. Poslanik, a.s., nije zabranio mužu da izdaje upute svojoj supruzi sve dok su one u skladu sa islamom, niti je zabranio mužu da u slučaju potrebe fizički disciplinira svoju suprugu, iako sam nikada nije udario nijednu od svojih žena. Međutim, to ne znači da je mužu dozvoljeno da tuče svoju suprugu zbog sitnica kao što su izgorjela večera, ili zaboravljanje nečega što je trebalo da uradi, ili jednostavno zato što nije raspoložen!

Kur'an jednim svojim ajetom muževima daje pravo na tjelesno kažnjavanje, ali samo u slučaju kada istinski strahuju od *nušuza*, tj. 'pobune', što u ovom kontekstu znači arogantan odnos prema mužu i stalno odbijanje bračnog kreveta, osim u rijetkim slučajevima kada je žena bolesna.

“Muškarci su zaštitnici žena, jer Allah je jedne iznad drugih odlikovao, i zato jer muškarci troše svoje imetke! A čestite žene su poslušne, i prema onome što je Allah naredio da se pazi čuvarne i tad kad je muž odsutan od kuće! A one žene, čijeg se neposluha pribojavate, vi savjetujte, pa se potom i u postelji od njih rastavite, pa ih i udarite! A kad vam poslušne budu, tada protiv njih koraka nikakva ne poduzimajte.”
(Kur'an, 4: 34)

Poslanik se u svom Oproštajnom obraćanju na Arefatu osvrnuo na ovaj ajet kada je rekao:

“Ljudi počujte! Postupajte lijepo sa vašim ženama jer one su, ustvari, vaše zatočnice... Ako kakvu nevjeru počine, dozvoljeno vam je da svoje postelje od njih odvojite i da ih udarite, ali ne prejako! Ukoliko se poprave i budu opet poslušne, nemojte ih više kažnjavati. Čujte me dobro! Vi imate pravo na njih i one na vas!”

Ideja udaranja i premlaćivanja žene je bila potpuno neprihvatljiva plemenitom Poslaniku i pripadala je džahilijetskom

odnosu prema ženi i društvima u kojima je bilo rašireno konzumiranje alkohola. Hadisi nam kazuju da je Poslanik, a. s., u šali sugerirao da ako muž mora udariti svoju suprugu, to učini koristeći misvak, nježni štapić koji muslimani koriste za čišćenje zuba (Taberi i Begavi) ili čak maramicu (Razi).

Treba težiti ravnoteži između muškarčeve odgovornosti za suprugin ovozemaljski i vječni život (u pokušaju da je navede da čini dobro) i davanja slobode ženi da bude sama svoja, jer na kraju krajeva, ona je ta koja odlučuje o sebi i svojoj sudbini. Jasno je da je Poslanik bio uvijek spreman saslušati supruge čiji su nasilni muževi zloupotrijebili ovo pravo i propisno ih ukoriti.

Ibn-Sa'd, naprimjer, kaže da je Poslanik, a.s., uvijek bio protiv udaranja žena. A kada bi mu muškarci konstantno dolazili žaliti se na svoje žene, on im je dao dozvolu rekavši: "Ne mogu podnijeti da gledam temperamentnog muškarca koji udara svoju ženu u navali najmanjeg bijesa." (Ibn-Sa'd)

Poslanik, a. s., je također kazao: "Kako neko od vas može udarati svoju ženu kao što udara kamilu, a onda očekivati da je zagrlj naveče?" (El-Buhari i Muslim)

Prema drugim hadisima čini se da je on u potpunost zabranio udaranje žena. "*Ne udarajte Božije sluškinje!*" (Ebu Davud, En-Nesai, Ibn-Madže i El-Hakim)

Kad se sve sabere, svi ovi izvori sugeriraju da udaranje, ako do njega uopće mora doći, mora biti posljednja mjera u kažnjavanju žene za neki veliki grijeh, kao što je preljuba. To je krajnja manifestacija muževljevog autoriteta, a ne prva, i odvraćajuća mjera čiji je cilj da brak očuva, a ne da ga uništi.

TOLERANCIJA (*tesamuh*). Sjetite se da su muž i supruga, ma koliko bili jedno za drugo, dvije različite osobe. Živite i pustite druge da žive, i ne pokušavajte prisiljavati druge da budu ono što stvarno nisu. To nikada ne prolazi i samo izaziva ogorčenost.

Prihvatite ljude onakvima kakvi jesu i volite ih "bez obzira na

sve'. Budite tolerantni, opraštajte i imajte razumijevanja koliko god možete.

“O vjernici, zbilja među vašim ženama i djecom vašom ima vaših neprijatelja, pa na oprezu spram njih budite! A ako preko toga prijedete, i ispriku prihvatite, i oprostite, pa, doista i Allah prašta i samilostan je!” (Kur'an, 64: 14)

“Nastoj se pomiriti sa onim ko te izbjegava, i daj onome ko ti ne daje, i oprost onima koji su prema tebi nepravedni!” (Haraiti)

“Poslan sam da usavršim plemenite ćudi kod ljudi.” (Malik, Muvetta’)

“Svim ljudima ne možeš udovoljiti svojim bogatstvom, zato im udovolji svojim veselim licem i lijepim ponašanjem.” (Hakim, Mustedrek)

“Koji god muškarac bude strpljiv u odnosu na ružnu ćud svoje supruge, bit će mu data nagrada kakva će biti data Ejjubu; a koja god žena bude saburljiva u odnosu na loš karakter svoga muža, bit će nagrađena nagradom Asije, faraonove žene (vjernice).” (El-Gazali)

UDARANJE. Vidi pod 'Tjelesno kažnjavanje'.

UGOVOR. Islamski ispravan brak mora ispunjavati pet obaveznih uvjeta:

- 1) pristanak roditelja/staratelja (a u njegovom odsustvu i u slučaju neopravdanog odbijanja, kadije),
- 2) pristanak muškarca i žene,
- 3) ugovoreni bračni dar (*mehr*),
- 4) dva svjedoka muslimana dobrog karaktera (*šahidej 'adl*)
- 5) ponuda i prihvatanje braka (*idžab ve kabul*) formulacijom koja će sadržavati riječi 'brak', 'ženidba' ili 'udaja'.

Slijedeće stvari su sunnet ali nisu obavezne:

- 1) ranija zaruka (*hitbe*) upućena staratelju ih učinjena u njegovom prisustvu,
- 2) vjerski govor (*hutba*) prije braka,
- 3) mladoženja i mlada treba da vide jedno drugo i upoznaju se prije nego daju pristanak,
- 4) prijatelji i rodbina treba da prisustvuju ceremoniji,
- 5) par treba nanijetiti 'da slijedi Sunnet, sačuva poštenje i izrodi porod' i
- 6) idealno je da se brak sklopi u lokalnoj džamiji u mjesecu ševvalu.

UGOVORENI BRAKOVI. Vrlo dobra stvar ako su sve strane zadovoljne sa izborom. Nije, međutim, dozvoljeno po Šerijatu ženu udavati protiv njene volje.

Aiša, Allah bio zadovoljan njome, je jednom pitala Poslanika, a.s., da li porodica koja želi udati svoju mladu djevojku treba tražiti njen pristanak, a on je odgovorio: "Da, treba tražiti njeno dopuštenje." (Muslim). Imam En-Nevevi, pak, veli:

Žena ima pravo da raspolaže sobom kada je u pitanju brak, a i njen staratelj ima pravo nad njom kada je u pitanju brak, ali je njeno pravo preče. Ako je on želi udati za nekoga ko ima odgovarajuće uvjete, a ona to dobije, ona ne može biti prisiljena na brak. Međutim, ako se ona želi udati se za nekoga ko ispunjava tražene uvjete a njen staratelj ga odbije, on će biti prisiljen pristati na njen izbor, a ako ustraje u svom odbijanju, kadija je ovlašten da je uda za onoga koga je izabrala. (*Šerhu Sahihi Muslim, 9: 204*)

UNISEKS. Plemeniti Poslanik je visoko cijenio prirodne razlike. On nije volio 'muškarce koji su pokušavali ličiti na žene, niti žene koje su pokušavale imitirati muškarce' (El-Buhari). Budite ponosni na svoj spol, i pitajte se imate li vrline koje su posebne za

vaš spol, kakve su došle do izražaja u životima velikih ashaba, muškaraca i žena. Nema ništa patetičnije od prizora 'mehkih' modernih muškaraca, koji često razbješnjuju svoje supruge nedostatkom odlučnosti i vođstva. Isto tako, gubitak ženstvenosti je mnogim društvima uskratio nezamjenjivi izvor nježnosti i ljepote. Držite spolove namagnetisanim ako želite da se stvarno privlačenje između njih nastavi!

UVJETI (*šurut*). Kada muškarac oženi ženu, on preuzima određene uvjete kao svoje obaveze, od kojih šerijat posebno spominje ljubaznost, finansijsko izdržavanje, oblačenje, seks i osiguranje doma, sve u skladu sa klasnom i društvenom pozadinom žene i normalnim očekivanjima. Ako ne ispunjava svoje obaveze, on griješi i supruga ga može tužiti kadiji koji će ga prisiliti da prestane sa takvom praksom. Ako ona postavi dodatne uvjete prije sklapanja braka, on mora poštovati sve uvjete koje je prihvatio, pod uvjetom da oni ne krše neki od islamskih principa. Prema mezhebu imama Ahmeda ibn Hanbela mlada može uvjetovati da njen muž neće uzimati drugu ženu (En-Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 9: 202).

“Uvjet koji najviše zaslužuje da bude poštovan je onaj koji ti je dopuštenim - halal učinio intimne dijelove.” (Muslim)

VELIKODUŠNOST. Časni Kur'an često upozorava protiv škrtosti. Dobri muslimani 'drugima više nego li sebi vole, premda i njima samima potrebno je!' (Kur'an, 59: 9). Sjećajte se svoga bračnog partnera redovno, i priuštite poklone i iznenađenja. Supruga muslimanka će uvijek tragati za sitnim iznenađenjima i zadovoljstvima za svoga muža, a muž musliman treba pokušati uzvratiti istom mjerom. Neki muškarci će potrošiti mnogo novca da impresioniraju bogate prijatelje muškarce, a s druge strane nisu voljni svojim suprugama kupiti kutiju slatkiša!

“Šta god potrošite radi Allahovog zadovoljstva, bit ćete nagrađeni za to. Nagrađeni ćete biti i za zalogaj koji stavite u

usta vaše supruge.” (El-Buhari i Muslim)

“Dinar koji potrošite na Allahovom putu je dinar koji ste potrošili na oslobađanje roba / zarobljenika, na pomoć siromahu, kao i na svoju suprugu i djecu, a najveću nagradu ćete imati za onaj koji ste potrošili na suprugu i djecu.” (Muslim)

“Dajte radniku njegovu plaću prije nego mu se znoj osuši!” (Muslim)

VRIJEME ZA SEKS. Loša je navika ostavljati seks do kasno u noć kada odete u krevet iscrpljeni od umora. To je vrsta uvrede i bračna tempirana bomba. Navike vezane za spavanje su važne: ako muž dolazi u krevet u ponoć, dok je supruga otišla spavati odmah nakon jaciye, ponoć se njemu može činiti odličnim vremenom, a ona će možda biti grogi ako je probudi iz dubokog sna. Nakon takve noći velike su šanse za mrzovoljno jutro.

Neki su ljudi 'sove' (aktivni noću), dok su drugi 'ševe' (aktivni rano ujutro). Ako vi i vaš partner pripadate različitim vrstama, morali biste iznaći prihvatljivu kompromisnu rutinu. Imajte obzira, i učinite gest pažnje prema svome partneru tako što ćete odvojiti odgovarajuće vrijeme za vođenje ljubavi, posebno tokom Ramazana.

ZADAH. Neki ljudi imaju užasan problem sa zadahom iz usta, posebno pušači i žvakači betelovog lista, mada toga ponekad nisu ni svjesni. Jutro je vrlo loše vrijeme za osobe sa neprijatnim zadahom. Svi oženjeni muslimani imaju obavezu da sebe učine ugodnim za svoje supružnike koliko je to moguće. Mladencima se može svidjeti ideja da ispod jastuka drže paket mentol bombona koje mogu uzeti po buđenju. Držite misvak pri ruci i koristite ga često. Pušači, posebno pušači lule, treba da poduzmu nešto u vezi sa svojim zadahom prije svakog pokušaja da vode ljubav. U svakom slučaju, islam strogo osuđuje pušenje i stupanje u brak je dobra prilika da ga ostavite!

ZANOVIJETANJE. Ovdje mislimo na stalno prigovaranje partneru i njegovo konstantno kritiziranje. To rijetko prolazi, nikada nije dobrodošlo i može brak dovesti do rasula zbog neumornih nastojanja jednog partnera da promijeni narav onog drugog, umjesto da ga voli onakvog kakav jeste. Poslanik, a.s., nije volio prigovaranje i ogovaranje, kao ni osobe sa brzopletim jezicima ma kako pobožne bile.

Neki je čovjek rekao: 'Božiji Poslaniče, ta i ta žena je poznata po brojnim nafilama koje obavlja, i po dobrovoljnom postu i milostinji koju dijeli, all svojim jezikom vrijeđa komšije?' Poslanik je odgovorio: 'Ona je od stanovnika Džehennema.' A onda je čovjek spomenuo drugu ženu koja nije mnogo klanjala dobrovoljnih namaza ili postila dobrovoljnog posta, i koja 'dijeli komadić sira kao milostinju, ali ne vrijeđa svoje komšije jezikom svojim'. Za nju je Poslanik kazao: 'Ona je od stanovnika Dženneta.' (Ibn Hanbel)

I zapamtite da je vaš bračni drug vaš najbolji komšija'!

ZVUČNA IZOLACIJA. Glasovi roditelja u krevetu mogu biti vrlo stresni za djecu. Odrasli, također, ne žele da ih iko čuje.

Pokušajte aranžirati neku vrstu zvučne izolacije za vašu sobu da biste osigurali svoju privatnost: zatvorite prozore, spustite zavjese i roletne i, ako treba, stavite deku na vrata.

NEKOLIKO PRAVILA ZA SRETAN BRAK

1. Kažite jedno drugom da volite jedno drugo.

2. Nikad nemojte biti ljuti oboje u isto vrijeme.
3. Ako morate kritizirati, uradite to s ljubavlju.
4. Nikad ne spominjite stare greške.
5. Nikad ne idite spavati sa neriješenom prepirkom.
6. Radije zanemarite cijeli dunjaluk nego jedno drugo.
7. Klanjajte zajedno makar jednom dnevno.
8. Zapamtite da iza svakog uspješnog supružnika stoji njegov premoren partner.
9. Imajte na umu da je za svađu potrebno dvoje.
10. Kada pogriješite, priznajte to.
11. Makar jednom dnevno, recite svome partneru nešto lijepo ili mu učinite kompliment.
12. Nemojte ići u krevet više od deset minuta nakon svoga partnera.
13. Slušajte kada vaš partner govori.
14. Zapamtite da je vaš bračni drug važniji od televizije, utakmice, videa itd.
15. Primijetite novi komad odjeće ili novu frizuru na vašem partneru.
16. Sjetite se godišnjica.
17. Zahvalite vašem partneru na poklonu, ili zbog napora koji je učinio za vas.
18. Ko zadnji ustaje, pravi krevet.
19. Primijetite kada vaš bračni drug izgleda umorno, i učinite nešto u vezi s tim.
20. Nikada ne izdajte svoga partnera, niti ga javno kritikujte.

NA KRAJU...

Ovu kratku elegiju napisao je imam Abdullah el-Haddad (umro 1132. god. po H.) u znak sjećanja na svoju umrlu suprugu, Sejjidu Hatidžu, kćerku Sejjida Abdullaha, sina Omerova, sina Husejna Fekiha.

*Neka Allah natopi Beššar kišom milosti Svoje,
Koja po njemu svako jutro i večer lije.
Tamo su livade onih koje srce voli,
I svih koji su u srcima svojim ljubav za njih posijali.
Počastio ih Svemilosni Bog oprostom i naklonošću,
I podario im odličnost, blizinu i svaku prisnost.
Jer tamo su moji voljeni, moja porodica i moji gospodari,
I naši šejhovi, koji su nam bili dobri, i koji su nas odgojili.*

*I zaboraviti nemoj da među mezarjima na Zinbilu,
Ima mezar na koji sjećanje nikada neće iščeznuti.
On pokriva dragog prijatelja, pobožnog i blagoslovljenog,
Častan je to mezar, časno mjesto počinka.
U nj' sam spustio onu kod koje sam nalazio osvježenje i uporište svoje,
Kad je otišla, zagrizao sam u život kao da je sasušena kora hljeba.
Ti u meni zato naći ćeš samo tugu za njenim gubitkom,
A glasovi što me tješe zbog njenog nestanka, zanijemili su.
Zato, o Milosti Svemilosnog, posjeti je i spusti se na mezar njen,
Dok zadovoljstvo i slast duše ne budu njeni.
Selam ćeš joj od mene, i odnesi joj olakšanje,
Povjetarac užitka i bliskosti, skrivene i javne.*

*Jer, ko se besmrtnosti može nadati nakon gubitka Ahmeda,
Poslanika Upute, čije je svjetlo samo sunce zastidjelo?*

SUGESTIJE ZA DODATNO ČITANJE

Časni Kur'an.

- Et-Tabrizi. *Miškatu 'l-mesabih*. Lahore, 1970.
- Akhtar, Shabbir. *The Muslim Parent's Handbook*. London: Taha, 1993.
- Bashier, Zakaria. *Muslim Women in the Midst of Change*. Leicester: The Islamit Foundation, 1980.
- Blay, Robert. *Iron John: A Book about Men*. Shaftesbury: Element Books, 1991.
- Buckley, Silma. *Islamit Parenting: The Natural Alternative*. Singapore: Muslim Converts Association, 1991.
- Chisti, Hakim, G. M. *The Traditional Healer*. Wellingborough, 1988.
- Doi, Abdur Rahman. *Women in Sharia*. London: Taha, 1989.
- Faruqi, Lamyā'. *Women, Muslim Society and Islam*. Indianapolis: American Trust Publications, 1988/1408.
- Al-Ghazali, Muhammad. *Disciplining the Soul*. Na engleski preveo T. J. Winter. Cambridge: Islamic Texts Society, 1995.
- Khan, G. M. *Personal Hygiene in Islam*. London: Taha, b.d.
- Khattab, Huda. *The Muslim Woman's Handbook*. London: Taha Publishers, 1993/1413.
- Lemu, Aisha B. i Fatima Hereen. *Women in Islam*. Leicester: The Islamic Foundation, 1976/1396.
- Lings, Martin. *Muhammad. His Life Based on the Earliest Sources*. Cambridge: Islamic Texts Society, 1993.
- Madani, S. M. *The Family of the Holy Prophet*. Delhi: Adam Publishers, b.d.
- Musallam, Basim. *Sex and Society in Islam*. Cambridge: Cambridge University Press, 1983.
- Rahman, Afzalur. *The Role of Muslim Women in Society*. London: Seerah Foundation, 1986.
- Schleifer, Alia. *Motherhood in Islam*. Cambridge: The Islamic

Academy, 1986.

Sheikh, N. M. *Woman in Muslim Society*. Karachi: International Islamic Publishers, 1987.

Siddiqui, M. S. *The Blessed Women of Islam*. Labore. Kazi Publications, 1982.

Thomson, Ahmad. *The Wives of the Prophet Muhammad*. London: Taha, 1993.

Waddy, Charis. *Women in Muslim History*. London: Longmans, 1980.

Dodatak

NORME PONAŠANJA PRI SUSRETU MUŠKARACA I ŽENA

Susretanje, saradnja i nadopunjavanje muškaraca i žena je prirodna stvar i, praktično, to je nemoguće spriječiti, niti u vjeri, prema kojoj smo stvoreni, ima išta što bi to u potpunosti sprječavalo, već ona samo postavlja određene uvjete za takve odnose:

1. Zabrana osamljivanja, tj. da se muškarac nađe sa ženom s kojom mu se nije šerijatski zabranjeno ženiti (koja mu nije mahrem) u situaciji kada ih niko ne vidi. Ovu zabranu je izrekao Poslanik, a.s., u sahih hadisu: "Nikada se muškarac ne osami sa ženom a da šejtan ne bude treći uz njih."⁹
2. Izbjegavanje dodira, tj. doticanja tijela muškarca i žene koji nisu u najbližem srodstvu, s ciljem izbjegavanja uzbuđivanja i fitneluka.
3. Pokrivanja onih dijelova tijela za koje su Allah i Njegov Poslanik, a. s., naredili da se pokrivaju, s obzirom da je, prema mišljenju većine islamskih pravnika, obaveza ženi da prilikom susreta sa muškarcima koji joj nisu mahremi pokrije cijelo svoje tijelo osim lica i šaka.¹⁰
4. Da žena bude čedna u svom govoru i pokretima, odnosno, da namjerno ne govori niti se ponaša na način koji će uzbuditi sagovornika. Kaže uzvišeni Allah: "Ako se Allaba bojite, tad na sebe govorom pozornost ne svraćajte, pa da tada žudi onaj u čijem je srcu bolest." (Kur an, 33: 32), "I nek ne udaraju nogama svojim da bi se znalo za nakit što ga skrivaju!"

⁸ *El-Urubijje*, br. 34, maj 2003., str. 49.

⁹ Bilježe ga Ahmed (br. 114, 177), Et-Tirmizi (br. 2165) od Omer ihnu 'l-Hattaba riječima: "Zaista se nikada muškarac ne osami sa ženom a da šejtan ne budi treći s njima". Et-Tirmizi kaže da je hadis 'hasen-sahih'.

¹⁰ Prema fikhskim propisima, tijesna i providna odjeća ne ispunjavaju ovu funkciju. Izuzetak od ovog pravila o pokrivanju cijelog tijela osim lica i šaka je slučaj muškarca koji ozbiljno razmišlja o ženidbi sa nekom djevojkom ili ženom. Njemu je dopušteno da je u prisustvu nekog od njenih bližih vidi slobodnije obučenu tako da može vidjeti njenu kosu, vrat, podlaktice i potkoljenice. (A. A.)

(Kur'an, 24: 31)

Ako se muškarci i žene u svojim susretima i aktivnostima pridržavaju ovih šerijatskih normi, onda nema ničega spornog u tim njihovim postupcima sve dok je tema susreta ili aktivnosti ozbiljna, svejedno bila ona znanstvena, kulturna ili neka druga.

I nema razlike u obavezi muškarca muslimana da se pridržava ovih normi prema ženi muslimanki ili nemuslimanki, jer je uzbuđenje moguće u oba slučaja. Svakako da je odvajanje sjedišta muškaraca i žena pri susretu bolje, posebno kada nema potrebe da se drugačije postupi.

O KNJIZI I AUTORU

ISLAM uči da je brak 'pola vjere'. Zato što ispunjava toliko osnovnih potreba pojedinaca i društva, brak se smatra ugaonim kamenom na koji se naslanja ukupan muslimanski život.

Moderni život sa sobom nosi pritiske i iskušenja koji mogu uništiti i najstabilniju vezu. Više nego ikada ranije, danas postoji potreba za pažljivim razmišljanjem o mehanizmima koji pomažu suprugu i supruzi da žive skupa i poštuju prava jedno drugoga.

Ova lahko čitljiva knjiga vodi čitaoca kroz odgovarajuće pasaje Kur'ana i Hadisa, raspravlja o glavnim društvenim, emocionalnim i seksualnim problemima koji mogu utjecati na vezu, sugerirajući mnogo praktičnih načina kako ih riješiti.

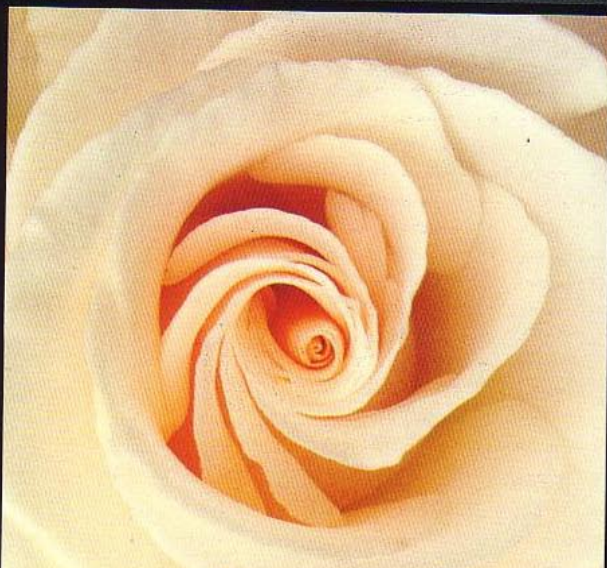
Ruqayyah Waris Maqsood je autorica četrdesetak knjiga o islamu i drugim temama. Studij kršćanske teologije završila je 1963. i potom radila kao šef religijskih studija u raznim srednjim školama Ujedinjenog Kraljevstva. Odrasla je kao predana kršćanka a na islam je prešla 1986. Kao već dokazana autorica o kršćanskim i obrazovnim temama, Ruqayyah se 1996. posvetila pisanju o islamu i da'vetskom radu među muslimanima i kršćanima. Između ostalog je napisala: *Šta svaki kršćanin treba znati o islamu*, *Vodič za preživljavanje muslimanskim tinejdžerima* i *Živjeti s tinejdžerima*. *Vodič za muslimanski brak* preveden je na više jezika.

RUQAYYAH WARIS MAQSOOD

je autorica četrdesetak knjiga o islamu i drugim temama. Studij kršćanske teologije završila je 1963. i potom radila kao šef religijskih studija u srednjim školama Velike Britanije. Na islam je prešla 1986. Kao već dokazana autorica o kršćanskim i obrazovnim temama, Ruqayyah se 1996. posvetila pisanju o islamu i da'vetskom radu među muslimanima i kršćanima. Između ostalog napisala je: *Šta svaki kršćanin treba znati o islamu*, *Vodič za preživljavanje muslimanskim tinejdžerima* i *Živjeti s tinejdžerima*.

MODERNI život sa sobom nosi pritiske i iskušenja koji mogu uništiti i najstabilniju vezu. Više nego ikada ranije, danas postoji potreba za pažljivim razmišljanjem o mehanizmima koji pomažu suprugu i supruzi da žive skupa i poštuju prava jedno drugoga. Ova lahko čitljiva knjiga vodi čitaoca kroz odgovarajuće pasaje Kur'ana i Hadisa, raspravlja o glavnim društvenim, emocionalnim i seksualnim problemima koji mogu utjecati na vezu, sugerirajući mnogo praktičnih načina kako ih riješiti.

Selsebil

ISBN 995895896-1

9 799958 958969